

MESTNA OBČINA MARIBOR
ŽUPAN

Ulica heroja Staneta 1, SI-2000 Maribor
T: +386.2.2201 000, E: mestna.obcina@maribor.si
S: http://www.maribor.si
Davčna številka: SI12709590, Matična številka: 5883369

Številka: 141-2/2020-3

Datum: 02.03.2020

GMS – 261

MESTNI SVET
MESTNE OBČINE MARIBOR

**ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA 13. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR**

NASLOV GRADIVA: Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leto 2019

GRADIVO PRIPRAVIL: URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

GRADIVO PREDLAGA: Aleksander Saša Arsenovič, župan

POROČEVALEC: Milan KOTNIK, predsednik Sveta invalidov MO Maribor

PREDLOG SKLEPA: **Mestni svet se je seznanil s Poročilom o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leto 2019 in ga potrdi.**

Aleksander Saša Arsenovič
Župan

MESTNA OBČINA MARIBOR
MESTNA UPRAVA

URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVENO,
SOCIALNO VARSTVO IN RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

Številka: 141-2/2020-3

Datum: 02.03.2020

**PODPISNI LIST
PREDLOGA ZA OBRAVNAVO NA 13. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR**

Naslov gradiva:	Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leto 2019
Priloge gradiva (navedba morebitnih prilog):	1: Časnik Večer o kulturnem večeru invalidov 2019 2: Glasilo Svet invalidov, 10. številka 3: Sporočilo za javnost 4: Poročilo o osveščanju na OŠ Sveta trojica 5: Poročilo o posvetu »Dobre prakse zaposlovanja invalidov« 6: Poročilo o 10. Kulturnem večeru invalidov 7: Poročilo o 10. Športnih igrah invalidov

Pregledali in parafirali:

Podpisniki	Ime in priimek podpisnika	Pristojen organ	Datum	Podpis tistega, ki podpiše oz. parafira
Gradivo pripravil-a:	ANA MANDL, Strokovna sodelavka VI	UVIZSVRD	2.3.2020	<i>mandl</i>
Gradivo pregledal-a vodja organa in vodja NOE:	Brigita GAJZER PLIBERŠEK Vodja urada	UVIZSVRD	4.3.2020	<i>gajzer</i>
	Lilijana ZORKO, vodja sektorja	UVIZSVRD	4.3.2020	<i>l.zorko</i>
Gradivo usklajeno s pristojnimi organi (če je gradivo pripravljeno izven MOM):				
Dodatni pregled na predlog pripravljavca	Milan KOTNIK, predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor	Svet invalidov MOM	3.3.2020	<i>kotnik</i>
Dokument parafiral podžupan: (obkrožite tistega, ki je odgovoren za vaše področje)	Dr. Samo Peter Medved Gregor Reichenberg <u>Mag. Helena Kujundžič Lukaček</u> Alenka Iskra	Kabinet župana	05.03.2020	<i>h.kujundzic</i>

Gradivo prejela služba MS v fizični in elektronski obliki	Rosana Klančnik	Služba za delovanje mestnega sveta	5.3.2020	<i>rosana.klancnik</i>
--	-----------------	------------------------------------	----------	------------------------

Gradivo pregledal v.d. direktorja MU	Mag. Nataša Rodošek	Kabinet župana		
Gradivo podpisal župan:	Aleksander Saša Arsenovič	Kabinet župana		

MESTNA OBČINA MARIBOR
ŽUPAN

Ulica heroja Staneta 1, SI-2000 Maribor
T: +386.2.2201 000, E: mestna.obcina@maribor.si
S: <http://www.maribor.si>
Davčna številka: SI12709590, Matična številka: 5883369

Številka: 141-2/2020-3

Datum: 02.03.2020

MESTNI SVET
MESTNE OBČINE MARIBOR

**ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA 13. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR**

NASLOV GRADIVA: Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leto 2019

GRADIVO PRIPRAVIL: URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

GRADIVO PREDLAGA: Aleksander Saša Arsenovič, župan

POROČEVALEC: Milan KOTNIK, predsednik Sveta invalidov MO Maribor

PREDLOG SKLEPA: **Mestni svet se je seznanil s Poročilom o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leto 2019 in ga potrdi.**

Aleksander Saša Arsenovič
Župan

MESTNA OBČINA MARIBOR
MESTNA UPRAVA

URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVENO,
SOCIALNO VARSTVO IN RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

Številka: 141-2/2020-3

Datum: 02.03.2020

PODPISNI LIST
PREDLOGA ZA OBRAVNAVO NA 13. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR

Naslov gradiva:	Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor za leto 2019
Priloge gradiva (navedba morebitnih prilog):	1: Časnik Večer o kulturnem večeru invalidov 2019 2: Glasilo Svet invalidov, 10. številka 3: Sporočilo za javnost 4: Poročilo o osveščanju na OŠ Sveta trojica 5: Poročilo o posvetu »Dobre prakse zaposlovanja invalidov« 6: Poročilo o 10. Kulturnem večeru invalidov 7: Poročilo o 10. Športnih igrah invalidov

Pregledali in parafirali:

Podpisniki	Ime in priimek podpisnika	Pristojen organ	Datum	Podpis tistega, ki podpiše oz. parafira
Gradivo pripravil-a:	ANA MANDL, Strokovna sodelavka VI	UVIZSVRD		
Gradivo pregledal-a vodja organa in vodja NOE:	Brigita GAJZER PLIBERŠEK Vodja urada	UVIZSVRD		
	Lilijana ZORKO, vodja sektorja	UVIZSVRD		
Gradivo usklajeno s pristojnimi organi (če je gradivo pripravljeno izven MOM):				
Dodatni pregled na predlog pripravljavca	Milan KOTNIK, predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor	Svet invalidov MOM		
Dokument parafiral podžupan: (obkrožite tistega, ki je odgovoren za vaše področje)	Dr. Samo Peter Medved Gregor Reichenberg Mag. Helena Kujundžič Lukaček Alenka Iskra	Kabinet župana		

Gradivo prejela služba MS v fizični in elektronski obliki	Rosana Klančnik	Služba za delovanje mestnega sveta		
--	-----------------	------------------------------------	--	--

Gradivo pregledal v.d. direktorja MU	Mag. Nataša Rodošek	Kabinet župana		
Gradivo podpisal župan:	Aleksander Saša Arsenovič	Kabinet župana		

MESTNA OBČINA MARIBOR
Svet invalidov Mestne občine
Maribor

**POROČILO O REALIZACIJI AKCIJSKEGA
NAČRTA ZA IZBOLJŠANJE ENAKIH
MOŽNOSTI ZA INVALIDE
V MESTNI OBČINI MARIBOR**

(JANUAR 2020)

KAZALO

SPREMNA BESEDA ŽUPANA MOM	6
SPREMNA BESEDA PREDSEDNIKA SIMOM.....	6
I. UVOD.....	7
SEZNAM KRATIC	8
II. PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI	9
1. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI O INVALIDSKI PROBLEMATIKI	9
1.1. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI	9
1.2. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE MESTNIH SLUŽB	11
2. SKRB OBČINE ZA ZDRAVJE.....	14
2.1 SOFINANCIRANJE IN IZVAJANJE OSNOVNIH IN DODATNIH PROGRAMOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA.....	14
2.2. SODELOVANJE Z VARUHO BOLNIKOVIH PRAVIC	16
3. REHABILITACIJSKI PROGRAMI	17
3.1. ZAGOTOVITEV DOSTOPNOSTI REHABILITACIJSKIH PROGRAMOV	17
3.3. OSEBNA ASISTENCA	17
4. STROKOVNO-PODPORNE SLUŽBE	18
4.1. OZAVEŠČANJE ZAPOSLENIH STROKOVNIH DELAVCEV O INVALIDIH	19
4.2. OZAVEŠČANJE POTENCIALNIH SPONZORJEV ZA RAZLIČNE USLUGE IN POMOČ PRI DELU	19
4.3. INFORMACIJSKA DOSTOPNOST STROKOVNO PODPORNH SLUŽB	19
4.4. STROKOVNO PODPORNH PROGRAMI PO PODROČJIH	19
4.5. IZGRADNJA STROKOVNIH KAPACITET DRUŠTEV	19
5. ARHITEKTURNA IN KOMUNIKACIJSKA DOSTOPNOST	19
5.1. DOSTOPNOST JAVNIH POVRŠIN.....	20
5.2. JAVNE SANITARIJE.....	21
5.4. JAVNI TRANSPORT	22
5.5. TAKSI SLUŽBA	22
5.6. KULTURA.....	22
5.7. JAVNI SEKTOR.....	22
5.8. JAVNE PRIREDITVE.....	22
5.9. ZASEBNI SEKTOR	23
5.10. RAZNO	23
6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	23
6.1. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE	23
6.2. DOSTOPNOST IZOBRAŽEVANJA	24
6.3. UČNA POMOČ	24
6.4. USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA DELO Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI	24
6.5. IZOBRAŽEVANJE BREZPOSELNIH IN DELOVNIH INVALIDOV	25
6.6. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE	25
7. DELO, ZAPOSILITEV, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST	25
7.1. POVEČANJE ZAPOSILJIVOSTI OSEB Z INVALIDNOSTJO	25
7.3. OZAVEŠČANJE O PROBLEMATIKI ZAPOSLOVANJA INVALIDOV TER PROMOCIJA ERGONOMIJE, AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA IN VKLJUČEVANJE INVALIDOV VANJE27	27
7.4. PROMOCIJA DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU MED GOSPODARSKIMI SUBJEKTI	28
7.5. SOCIALNA VKLJUČENOST.....	28
7.6. OZAVEŠČANJE DELODAJALCEV O POTREBAH DELAVCEV Z INVALIDNOSTJO.....	30
8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE	30
8.1. OZAVEŠČANJE.....	30
8.2. SPODBUJANJE OSEBNE ASISTENCE.....	31
9. KULTURA	32
9.1. VKLJUČEVANJE OSEB Z INVALIDNOSTJO V KULTURNE DOGODKE, PRIREDITVE.....	32
9.2. SISTEMATIČNO VKLJUČEVANJE UPORABNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI V KNJIŽNIČNE STORITVE	34
9.3. OZAVEŠČANJE KADRA O POTREBAH INVALIDOV	35

9.4. INFORMACIJE O DOSTOPNOSTI KULTURNIH DOGODKOV	35
9.5. PODPORA MO MARIBOR IN SVETA INVALIDOV PRI KULTURNIH PROGRAMIH INVALIDSKIH DRUŠTEV	35
10. ŠPORT IN REKREACIJA	37
10.1. SPODBUJANJE AKTIVNEGA NAČINA ŽIVLJENJA MED INVALIDNO POPULACIJO	37
10.2. ORGANIZIRANJE SKUPNIH ŠPORTNIH IN ŠPORTNO REKREATIVNIH DOGODKOV	37
10.3. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI ŠPORTNIH VSEBIN IN OBJEKTOV	39
10.4. IZVEDBA IZOBRAŽEVANJA ZA TRENERJE INVALIDSKIH ŠPORTOV	42
11. VERA	42
11.1. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI IN SPODBUJANJE ENAKIH PRAVIC DO VEROIZPOVEDI42	
12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA	42
12.1. VKLJUČITEV DRUŠTEV V PROCESSE OBLIKOVANJA POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA S STRANI MOM	43
12.2. PODPORA MOM PRI VPLIVANJU DRUŠTEV NA OBLIKOVANJE POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA.....	43
13. OBČINSKI AKTI	44
14. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA	44
14.1. BREZPLAČNA UPORABA OBČINSKIH PROSTOROV	45
14.2. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV INVALIDSKEGA VARSTVA	45
14.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV ŠPORTA INVALIDOV	46
14.4. SOFINANCIRANJE ZAPOSILITEV INVALIDOV V PROGRAMU JAVNIH DEL	46
14.5. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA OZAVEŠČANJU JAVNOSTI.....	46
14.6. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA DELOVANJU SVETA INVALIDOV	47
15. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA	47
16. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV	47
16.1. OBLIKOVANJE SISTEMA SPREMLJANJA UČINKOV IZVEDENIH UKREPOV.....	47
16.2. PERIODIČNO SPREMLJANJE SPREJETIH UČINKOV.....	47
17. MEDNARODNO SODELOVANJE	48
III. SKLEPNE MISLI	48
SEZNAM PRILOG.....	50

SPREMNA BESEDA ŽUPANA MOM

Spoštovani,

zakorakali smo že v leto 2020, ki nam prinaša nove cilje in izzive. Ustvariti takšne pogoje za življenje, da bomo imeli vsi enake možnosti, je samo po sebi umeven cilj. Kljub stalnim prizadevanjem nas čaka še nekaj dela, da tudi invalidom omogočimo boljšo kakovost bivanja v našem mestu.

Tudi v letu 2019 je Svet invalidov Mestne občine Maribor skupaj z invalidskimi društvi in posamezniki veliko doprinesel k uresničevanju ciljev Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor. Iskrena hvala, da s konstantnimi spodbudami za odpravo neenakosti in pomanjkljivosti ter z aktivnostmi na tem področju znatno prispevate, da je naše mesto prijaznejše za invalide. V preteklem letu je bilo veliko narejenega na področju dostopnosti, zaposlovanja in socialne varnosti, športnega udejstvovanja, kulture ... Realiziranih je bilo tudi kar nekaj pobud posameznikov in društev, nekatere pa še predstavljajo opomnik, da nam dela še ne bo zmanjkalo. Skupno sodelovanje različnih organizacij in posameznikov na področju vključevanja invalidnih oseb v družbo bo ravno zaradi tega tudi v prihodnje pomembno.

Ker se želimo v našem mestu s ponosom imenovati Občina po meri invalidov, sem prepričan, da bo Svet invalidov Mestne občine Maribor svoje poslanstvo še naprej dobro opravljal.

Saša Arsenovič
župan MO Maribor

SPREMNA BESEDA PREDSEDNIKA SIMOM

Spoštovani,

ob pregledu aktivnosti Sveta invalidov Mestne občine Maribor s katerimi v veliki meri pripomoremo k uspešni realizaciji akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide vam iskreno čestitam že za deseto leto skupnega dela v Svetu invalidov Mestne občine Maribor.

V šestih letih kar ste mi zaupali vodenje Sveta invalidov MOM smo s skupnimi močmi izvedli številne aktivnosti s katerimi izvajamo svoje poslanstvo pomagati in zagotavljati boljše pogoje za enakopravnejše vključevanje invalidov v življenje in delo v družbi na kar smo lahko vsi skupaj resnično ponosni.

Prepričan sem, da bomo še naprej s svojimi predlogi, pobudami, sodelovanjem in delom pri organiziranju različnih aktivnosti, skupaj nudili invalidom enakopravnejše vključevanje v družbo. Uspešno pa bomo reševali invalidsko problematiko samo z resnim, celovitim in hkrati človeškim pristopom in posluhom do sočloveka, ki potrebuje pomoč, za kar si bomo morali s skupnimi močmi in ob potrebni veliko večji podpori vodstva občine in strokovnih služb MOM prizadevati še naprej.

Zelo sem ponosen, da so naše aktivnosti prepoznane in spoštovane tudi širše v Sloveniji, za kar smo zaslužni vsi skupaj; vodstvo Sveta invalidov MOM, člani sveta in člani delovnih skupin, strokovne službe Mestne občine Maribor in druge javne institucije v mestu.

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki ste s pobudami in predlogi ter svojim sodelovanjem in delom pripomogli k uspešni izvedbi naših skupnih aktivnosti, še posebej pa se vam zahvaljujem za izkazano zaupanje in podporo. Hvala tudi medijem, ki so s svojim pozitivnim poročanjem vsekakor pripomogli k osveščanju širše javnosti o delu in aktivnostih Sveta invalidov Mestne občine Maribor.

Milan Kotnik
predsednik Sveta invalidov
Mestne občine Maribor

I. UVOD

Mestna občina Maribor je v letu 2019 aktivno izvajala sprejet Akcijski načrt za obdobje 2015 – 2021. Pri tem smo tesno sodelovali z invalidskimi in humanitarnimi organizacijami ter z invalidi posamezniki, ki so posredovali svoje predloge izboljšav. Listina »Občina po meri invalidov«, ki jo je Mestna občina Maribor prejela leta 2010, nas zavezuje, da z aktivnostmi na tem področju nadaljujemo v čim večji meri.

Splošni cilj, ki ga želimo doseči z izvajanjem Akcijskega načrta, ostaja enak, to je doseči tako družbo, da bodo imeli vsi državljani enake možnosti. Kot ključne smo tudi v letu 2019 opredelili naslednje cilje:

- Zagotavljati arhitekturno, komunikacijsko in informacijsko dostopnost in s tem krepi enake možnosti samostojnega in neodvisnega življenja invalidov
- Ozaveščati javnost o potrebah invalidov in dvigovati raven zavesti o aktivni vlogi invalidov, njihovih pravic do izenačitve možnosti in do zaščite pred diskriminacijo
- Zagotavljati podporo strokovno podpornih služb pri izvajanju in razvoju programov za vključevanje invalidov v vsa področja družbenega življenja,
- Spodbujati medsebojno sodelovanje vseh služb in organizacij, ki pokrivajo življenje invalidov z namenom, da zagotovijo invalidom optimalne pogoje za enake možnosti za neodvisno življenje in vključevanje v družbene procese

Pri uresničevanju Akcijskega načrta imajo pomembno vlogo prav Svet invalidov MOM in vanj vključena invalidska društva. V uresničevanju ciljev Akcijskega načrta aktivno sodeluje 9 delovnih skupin Sveta invalidov, ki pokrivajo posamezna področja dela (zakonodajo, zaposlovanje, kulturo, šport in druga). Članstvo skupin tvorijo invalidi in kompetentni strokovnjaki strokovnih služb v MO Maribor. Iskrena hvala vsem za dobro in učinkovito delovanje v letu 2019.

SEZNAM KRATIC

CIV – Civilni invalidi vojn
 CPR – Center za poklicno rehabilitacijo
 DBE – Dislocirana bivalna enota
 DGNP MB – Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
 DP – Društvo paraplegikov
 DOM – Društvo Dom invalidskih društev Maribor
 DŠIS – Društvo študentov invalidov Slovenije
 DU – Društvo upokojencev
 FIHO – Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij
 KD REPS – Kinološko društvo za reševalne pse Maribor
 MD – Medobčinsko društvo
 MDCP – mariborsko društvo za cerebralno paralizo
 MDDSZ – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
 MDSS – Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih
 MO – Mestna občina
 MOM – Mestna občina Maribor
 MS – Multipla skleroza
 MTC – Medicinsko termalni center
 NUK – Narodna univerzitetna knjižnica
 OS – Območna služba
 RK – Rdeči križ
 SLO – CANIS Slovensko združenje inštruktorjev, center za šolanje psov vodičev in psov spremljevalcev
 SNG – Slovensko narodno gledališče
 SVZ – Socialno varstveni zavod
 ŠOUM – Študentska organizacija Univerze v Mariboru
 TDZ – Težave v duševnem zdravju
 TRC – Termalno rekreacijski center
 UGM – Umetnostna galerija Maribor
 UKC – Univerzitetni klinični center
 UKM – Univerzitetna knjižnica Maribor
 URI – Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS
 VDC – Varstveno delovni center

ZDCIV – Zveza društev civilnih invalidov vojn
ZDGN – Zveza društev gluhih in naglušnih
ZDIS – Zveza delovnih invalidov Slovenije
ZDSS – Zveza društev slepih in slabovidnih
ZMSS – Združenje multiple skleroze Slovenije
ZPIZ – Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
ZTK – Zdravstveno-terapevtska kolonija
ZZZS – Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

II. PREGLED IZVEDENIH AKTIVNOSTI

1. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI O INVALIDSKI

PROBLEMATIKI

V Akcijskem načrtu za izboljšanje enakih možnosti za invalide 2015 - 2021 lahko zadane ukrepe na tem področju razdelimo v

1. Ozaveščanje in informiranje javnosti
2. Ozaveščanje in informiranje strokovnih služb MO Maribor

1.1. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE JAVNOSTI

INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE JAVNOSTI S POMOČJO JAVNIH OBČIL

Svet invalidov MO Maribor je v letu 2019 v sodelovanju z invalidskimi društvi organiziral veliko javnih dogodkov, ki so pripomogli k ozaveščanju občanov. Takšni dogodki so bili Športne igre invalidov, Športno rekreativno srečanje invalidov, Dan mobilnosti invalidov, sodelovanje na Festivalu Lent – Art kamp, Kulturni večer invalidov in drugi. S sodelovanjem službe za stike z javnostjo MO Maribor smo na vse prireditve vabili medije, o dogajanju smo obveščali tudi na občinski spletni strani v sliki in besedi. Pomembno vlogo pri ozaveščanju občanov imajo prav mediji, ki imajo možnost ozaveščanja najširše javnosti.

Priloga 1: Časnik Večer o Dnevu mobilnosti invalidov 2019

INFORMIRANJE PREKO SPLETNE STRANI MESTNE OBČINE MARIBOR

Na spletni strani [Mestne občine Maribor/invalidi](#) sporočamo uporabnikom pomembne informacije, objavljamo vabila na seje sveta invalidov, zapisnike sej, aktualnosti, zanimivosti, fotogalerijo skupnih dogodkov. Stran je namenjena javnosti, invalidom in strokovnim službam. Glede na predloge uporabnikov si prizadevamo sproti prilagajati vsebino strani. Spletna stran je prilagojena invalidom, trenutno pa je spletna stran MOM v fazi prenovitve. Da bo spletna stran kar najbolj dostopna za vse, so invalidi v novembru 2019 podali oceno dostopnosti obstoječe občinske spletne strani. Ocena je bila izdelana v okviru projekta Omogočanje multimodalne mobilnosti za ranljive osebe, v sodelovanju z go. Mašo Malovrh, Beletrina.

GLASILO SVET INVALIDOV

V oktobru 2019 smo izdali že 10. številko skupnega glasila invalidskih društev in Sveta invalidov MO Maribor. Vsebino glasila prispevajo člani mariborskih invalidskih društev in je raznovrstna, koristna in zanimiva. Glasilo smo brezplačno razdelili vsem invalidskih in humanitarnim društvom, mestnim svetnikom, NUK, Mariborski knjižnici in drugim institucijam, na voljo pa je tudi na sedežu MO Maribor.

Priloga 2: Glasilo Svet invalidov, 10. številka

DELOVANJE INFORMACIJSKE PISARNE ZA INVALIDE

Informiranje občanov na MO Maribor poteka tudi v informacijski pisarni za invalide.

V letu 2019 so občane najpogosteje zanimale informacije o brezplačnem prevozu za invalide v Mestni občini Maribor, o urejanju parkirne karte za invalide in o evropski kartici ugodnosti za invalide.

FESTIVAL LENT – ART KAMP

V okviru Festivala Lent se je tudi v letu 2019 v Mestnem parku odvijal Art kamp. Na Festivalu so uspešno sodelovala tudi mariborska invalidska društva. Društva so se predstavila na izkustvenih delavnicah in s promocijskim gradivom. Invalidi so se aktivno vključevali tudi v predstavitvene aktivnosti ostalih sodelujočih organizacij.

V Društvu paraplegikov Podravja so sodelovali s predstavitvijo raznih zanimivih projektov (športnih dejavnosti, prodaje likovnih izdelkov, delitev promocijskega materiala, glasbenih točk). Po vsakem zaključku so poskušali vzpostaviti dialog z gosti in obiskovalci; posebej z najmlajšimi.

Društvo se je predstavilo z likovniki Miranom Jernejškom, Francem Ekartom, Radovanom Grosom, z zabavnimi glasbenimi točkami, ki jih je pripravil Robi Krček s svojimi prijatelji, kjer so se uspešno vključili tudi ostali člani in prisotni obiskovalci, ter z aktivom žena, v imenu katerih je Hermina Namestnik vsem prisotnim ponudila njihove okusne domače sladice.

DAN MOBILNOSTI INVALIDOV

18.9.2019 je v okviru Evropskega tedna mobilnosti v Mariboru potekal že 11. Dan mobilnosti invalidov. Program je bil zelo zanimiv in pester ter medijsko odmeven. Na Trgu svobode v Mariboru je svoja prizadevanja za čim boljšo mobilnost predstavilo 11 mariborskih invalidskih in humanitarnih društev, program je vzporedno potekal tudi na Slomškovem trgu, velika udeležba je bila tudi na inkluzijskem sprehodu med zanimivimi drevesi v Mestnem parku, zanimiva je bila tudi krožna kolesarska tura po Mariboru. Sodelovalo je 145 udeležencev, od tega 30 prostovoljcev iz različnih društev in organizacij.

Člani invalidskih društev so nas s pomočjo razstavljenih predmetov, brošur in pripomočkov seznanili z dogajanjem v društvih. Vsako društvo je predstavilo svoj način mobilnosti, težave, pripomočke in posebnosti pri premagovanju ovir v vsakdanjem življenju. Predstavili so se **Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor; MD delovnih invalidov Maribor; Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor; SONČEK – mariborsko društvo za cerebralno paralizo; Društvo študentov invalidov Slovenije; Društvi SLO – CANIS IN REPS; Združenje multiple skleroze Slovenije, podružnica Maribor; Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor; Društvo ledvičnih bolnikov Lilija Maribor; Društvo diabetikov Maribor** je izvajalo brezplačne meritve sladkorja v krvi in merjenje tlaka; Humanitarna organizacija **INKONT Maribor** je predstavila programe in pripomočke za lajšanje težav inkontinence. OO rdečega križa Maribor in predstavnici UKC Maribor sta izvajali določanje krvne skupine.

Sočasno je potekal tudi inkluzijski sprehod med zanimivimi drevesi v Mestnem parku, ki je bil izveden v organizaciji in sodelovanju Planinskega društva Maribor Matica in Hortikulturnega društva Maribor. Udeležilo se ga je ok. 60 oseb. Sočasno so se kolesarji v spremstvu in pod

vodstvom predstavnikov Mariborske kolesarske mreže udeležili 10 km dolge krožne vožnje po Mariboru. Kolesarji so uporabljali različna kolesa, od navadnih do prilagojenih. Vsi sodelujoči na sprehodu in na kolesarski turi so bili zelo zadovoljni z izvedbo aktivnosti in si želijo več podobnih dogodkov.

Hkrati je na Slomškovem trgu potekala akcija osveščanja o težavah parkiranja na invalidskih parkirnih mestih »Pridem takoj«. Z invalidskimi vozički smo že zjutraj zasedli 5 parkirnišč na Slomškovem trgu, na vozičke smo obesili napise »Pridem takoj, Samo na pošto sem skočil« in druge najpogostejše izgovore kršiteljev, ki parkirajo na invalidskih parkirnih mestih.

Na Slomškovem trgu je potekal tudi prikaz, zakaj invalidi potrebujejo večji parkirni prostor. Član Društva paraplegikov je prikazal vstop in izstop iz avtomobila in prikazal, da na običajnem parkirnem mestu sploh ne more dati vozička iz avtomobila ali se z vozička prenesti v avto, če nima dovolj prostora ob avtomobilu. Prav tako članica društva Sonček – mariborskega društva za cerebralno paralizo, ki potrebuje ob vstopu in izstopu pomoč druge osebe.

Na Trgu svobode je potekala tudi predstavitev in ogled prilagojenih koles, lahko ste jih tudi preizkusili.

O zanimivem dogajanju ob Dneva mobilnosti invalidov so poročali tudi številni mediji. Vabimo vas, da si ogledate prispevke: [Maribor24](#), [NetTV](#), [Radio Maribor](#), [Večer](#), [Mariboinfo](#). Članki so prejeli številne všečke, bili so tudi večkrat deljeni. Iskrena hvala predstavnikom medijev.

SODELOVANJE NA KARIERNEM SEJMU

Mestna občina Maribor je dne 13.11.2019 in 15.11.2019 v Športni dvorani Ljudski vrt »Lukna« v Mariboru organizirala Karierni sejem – sejem poklicev in izobraževanja. Karierni sejem dne 13.11. je bil namenjen osnovnošolcem, staršem/skrbnikom in strokovnim delavcem. Dne 15.11.2019 je bil sejem namenjen srednješolcem, staršem in strokovnim delavcem na področju karierne orientacije mladih. Na sejmu so mladi imeli možnost spoznati organizacije, ki izobražujejo, usposablajo ali zaposlujejo mlade. Posebna pozornost je bila namenjena deficitarnim poklicem v Mariboru in širši regiji ter mladim s posebnimi potrebami.

Na sejmu je sodeloval tudi Svet invalidov Mestne občine Maribor in vključena invalidska društva.

Karierni sejem 2019 (Foto: Arhiv MOM)

SLAVNOSTNA SEJA SVETA INVALIDOV MO MARIBOR

Svet invalidov MO Maribor je 6.12.2019 izvedel svečano sejo v počastitev mednarodnega dneva invalidov. Ob tem so pregledali aktivnosti in dosežke Sveta invalidov v letu 2019, člani Sveta so v imenu invalidskih organizacij podali mnenja o uresničevanju Akcijskega načrta v letu 2018. Medijem so poslali sporočilo za javnost.

O svečani seji so poročali tudi mediji. Vabimo vas, da si ogledate objavljene prispevke dnevnika [Večer](#), [Net TV](#), [MB Report.si](#) in [Lokalec.si](#).

Priloga 3: Sporočilo za javnost ob mednarodnem dnevu invalidov 2019

1.2. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE MESTNIH SLUŽB

INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE INVALIDOV IN STROKOVNIH SLUŽB PREKO SKUPNEGA NASLOVA SVETA INVALIDOV

Svet invalidov MOM aktivno sodeluje z invalidskimi organizacijami in službami, ki so vključene v projekt »Občina po meri invalidov«. Člani liste se lahko preko skupnega elektronskega naslova Sveta invalidov svet.invalidov@list.arnes.si med seboj ažurno informirajo o pomembnih novicah. Ta način informiranja in osveščanja uspešno uporabljamo pri posredovanju obvestil in novic Sveta invalidov Mestne občine Maribor članom Sveta in strokovnim službam. Člani skupne liste so predstavniki invalidskih društev, ki so vključena v Svet invalidov, predstavniki strokovnih služb in organizacij, ki so pomembni za invalide in zainteresirani posamezniki, ki sodelujejo le občasno ali želijo le biti informirani.

Strokovnim službam in drugim zainteresiranim so vse pomembne informacije, vabila na seje sveta invalidov, zapisniki sej in drugo na voljo tudi na spletni strani [Mestne občine Maribor/invalidi](#).

INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE NA POSVETIH IN SEMINARJIH

V organizaciji Sveta invalidov je bil v 11. decembra 2019 uspešno izveden posvet Dobre prakse pri zaposlovanju invalidov, 16. decembra 2019 pa še posvet o dostopni kulturi »Kultura bogati vse ljudi«. (gl. tudi tč. 7.3. in tč. 9.3).

Dve zaposleni na MOM, ki sodelujeta z invalidi in Svetom invalidov MOM, sta se v letu 2019 udeležili dveh predavanj v okviru projekta ZaVse. Namen projekta je zmanjševanje diskriminacije in ozaveščanje o zavedanju in prepoznavanju in zmanjševanju problemov, ki se v družbi kažejo na področju neenakih možnosti in diskriminacije ranljivih skupin.

INFORMIRANJE IN OZAVEŠČANJE NA RAVNI INVALIDSKIH IN HUMANITARNIH DRUŠTEV

Največ prispevajo k ozaveščanju in informiranju javnosti o invalidski problematiki prav invalidske organizacije same, njihovo delovanje pa je v glavnem usmerjeno v ozaveščanje z vidika posebnosti posameznega tipa invalidnosti. Vsako društvo ima urejeno svojo spletno stran, kjer lahko vsak poišče prve informacije o svoji invalidnosti, kje poiskati pomoč, kako se spoprijeti z novo nastalo situacijo. Spletne strani teh organizacij so tudi odličen vir informacij za strokovne službe, ki delujejo na področju invalidske tematike.

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor poteka informativna dejavnost po različnih poteh in v raznih oblikah. Ob posameznih akcijah člane obveščajo tudi preko mariborske radijske postaje. Članstvo obveščajo tudi s posebnimi zloženkami in koledarčki, kjer predstavijo celoletni program delovanja društva. Veliko komunikacije poteka tudi po telefonu, internetu in tudi na druge načine, toda še vedno je v prednosti osebni pogovor in osebno informiranje o posameznih aktivnostih društva.

S tem v zvezi je pomoč prostovoljnih delavk društva izjemno pomembna, saj člani društva iz prve roke pridobijo vse pomembne informacije, ki jih zanimajo.

Člani ZMSS, podružnice Maribor so osveščanje in informiranje zainteresiranih izvajali na več dogodkih. Predstavili so se na Trgu svobode ob dnevu mobilnosti invalidov, aktivno so ozaveščali v tednu multiple skleroze v maju 2019 na stojnici v Europarku v Mariboru. S prispevki so sodelovali tudi v 9. številki glasila Svet invalidov in v glasilu ZMSS.

V Društvu študentov invalidov, enota Maribor, so v letu 2019 izvedli delavnice Izkušnja spreminja dne 24., 26. in 27. 6. 2019 v sklopu Art kampa Festivala LENT v Mariboru. Dne 13. 8. 2019 so z delavnico Izkušnja spreminja sodelovali na Mednarodnem dnevu mladih, 6. 11. 2019 pa so na Srednji lesarski šoli Maribor izvedli dve delavnici Izkušnja spreminja. Dne 4. 12. 2019 so za dijake predšolske vzgoje III. gimnazije Maribor izvedli dve delavnici izkušnja spreminja.

Sodelovali so tudi na Dnevu mobilnosti invalidov, kjer so s Svetom invalidov MOM in drugimi invalidskimi društvi izvedli odmevno akcijo »Pridem takoj« ter aktivno sodelovali pri izvedbi celotnega programa Dneva mobilnosti 2019.

V Društvu paraplegikov Podravja so bili na področju ozaveščanja v letu 2019 zelo aktivni. Redno so ažurirali spletno stran društva, ob društvenih dogodkih so delili promocijsko in informativno

gradivo, s članki so sodelovali v glasilu Zveze Paraplegik in v glasilu Svet invalidov, informiranje so izvajali na posamičnih svetovanjih in razgovorih. Objavljajo na oglasni deski, večkrat pa sodelujejo in ozaveščajo kot gostje v raznih informacijskih oddajah TVS ali TV Maribor. Uspešno so izvedli predstavitve njihovega dela in športa osnovnošolcem v OŠ Sveta Trojica. Skozi informativno in demonstrativno dejavnost otroci izvedo, katere so prioritete dejavnosti za uspešno premagovanje raznih ovir v vsakdanu. Sodelovali so tudi na Dnevu mobilnosti invalidov, v okviru katerega so predstavili vstop in izstop iz avtomobila ter prikazali, zakaj invalidi potrebujejo večji parkirni prostor.

Priloga 4 : Poročilo o osveščanju na OŠ Sveta trojica.

V MD civilnih invalidov vojn Maribor poteka obveščanje članstva v glavnem s pomočjo sodobnih medijev (telefon , internet ...) ter preko skupnega glasila »Naše vezi« Zveze društev vojnih invalidov Slovenije in Zveze civilnih invalidov vojn Slovenije in v glasilu Svet invalidov MOM. Program je financiran s sredstvi FIHO, ZDCIVS in MOM.

V MD slepih in slabovidnih Maribor so v letu 2019 izvajali informiranje uporabnikov, svojcev in drugih zainteresiranih, osebno in telefonsko svetovanje ter obiski na domu (razreševanje individualne problematike). Ozaveščanje in informiranje so izvajali tudi na dnevu mobilnosti invalidov na Trgu svobode v Mariboru, sodelovali so na Kariernem sejmu v Športni dvorani »Lukna« v Mariboru. Pripravili so tudi delavnico o spoznavanju društva in slepote za dijake Srednje zdravstvene šole Maribor, študente Pedagoške fakultete Maribor, udeležence iz podjetja Ozara, otroke in učitelje OŠ Lovrenc na Pohorju in Bojana Iliča ter udeležence na Art kampu. Imeli so tudi dva dneva odprtih vrat v Domu slepih – SPREHOD V TEMI.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor izvaja posebni socialni program informiranja članstva in širše javnosti, saj na obstoječi spletni strani Društva <http://www.dgnp-mb.si/>, ki so jo v letu 2019 nadgrajevali in družabno omrežje <http://www.facebook.com/drustvo.maribor>, kjer informirajo o vseh aktivnostih društva. Sofinancer je MOM. Vsebinsko pri osvežitvi in nadgradnji obstoječe spletne strani s svojimi idejami in predlogi sodelujejo gluhi in naglušni člani društva. Aktivnosti potekajo kontinuirano skozi celo leto 2019. Ključnega pomena je tudi sodelovanje z mediji. Zato v okviru tega programa sodelujejo s Spletno TV ZDGN Slovenije, RTV Slovenija ter ostalimi mediji (Večer, Ptujčan, BK TV, Tele M, Delo, Slovenske novice, Štajerski tednik RTV SLO-Maribor, RTV SLO in RTV Radio Maribor in številni različni internetni portali), kjer so imeli v letu 2019 več kot 36 objav, intervjujev in člankov, z namenom promocije in informiranja o številnih aktivnostih, ki jih za gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe, njihove svojce ter ostale polnočutne osebe organizirajo v društvu. Za predstavitve društva so v lastni režiji izdelali in natisnili različne promocijske materiale (slovarček slovenskega znakovnega jezika, zloženke o aktivnostih društva). Letno izide 6x glasilo Naš glas, opravljajo promocijo in predstavitve na številnih skupnih akcijah v organizaciji Sveta invalidov, sodelujejo pa tudi v uredniškem odboru glasila Svet invalidov. Dva člana Društva sta prejela Pohvalo s strani Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ob praznovanju 40. letnice njihovega glasila Iz sveta tišine, kjer sta aktivna dopisnika že dolgo let.

Tako so že zagotovili in bodo zagotavljali tudi v prihodnje: Sodelovanje lastne ekipe za informiranje in pripravo foto in video prispevkov, izhajanje lastnega glasila Naš glas, promocijo in predstavitve na številnih skupnih akcijah v organizaciji Sveta invalidov, sodelovanje na Dnevu mobilnosti ter v organizaciji sorodnih invalidskih in humanitarnih organizacij, sodelovanje v uredniškem odboru za glasilo Sveta invalidov.

SLO-CANIS in KD REPS sta v letu 2019 skupaj izvajala osveščanje in informiranje v okviru programa ŠAPICE Z RAZLOGOM in REPKI UPANJA v obliki predstavitev in druženj s psi pomočniki, s psi spremljevalci in reševalnimi psi – skupaj z otroci iz vrtcev, šolarji ter občani na več dogodkih in prireditvah.

Največje predstavitve v 2019 so bile: Dan mobilnosti invalidov v okviru Evropskega tedna mobilnosti v Mariboru, Dan prostovoljstva v Mariboru, Predstavitve na festivalu Lent, Festival Lupa Ljubljana, Ruška nedelja v Rušah, delavnica V sozvočju s samim seboj, Projektni dan na OŠ Ptuj in OŠ Benedikt, Festival drugačnosti v Slovenj Gradcu, v Doživljajskem parku Betnava, predstavitve za Društvo invalidov ter Svet za invalide občine Slovenska Bistrica in številne druge.

Predstavitev za 450 otrok OŠ Benedikt, oktober 2019

Znatno podporo so prejeli tudi s strani medijev z objavo več člankov in TV prispevkov (Radio City, Utrip Oplotnica, Večer, POP TV, Planet TV, Radio Caprice, revija Paraplegik...). Spremljali so aktivnosti ob mednarodnem dnevu psov vodnikov, mednarodnem dnevu bele palice, mednarodnem dnevu invalidov. Izdali so koledar 2020 in imeli foto razstavo na temo Šapice z razlogom v UKC Maribor-pediatrija, fotografa Darka Novaka.

Organizirali so dve delavnici za terapevtske pare s priznano inštruktorico v sodelovanju z Zavodom Pet iz Ljubljane. Delavnici sta odlično uspeli. Še enkrat so dokazali, da znajo sodelovati s sorodnimi organizacijami tako v svetu kot tudi doma.

V KD REPS so se preteklem letu uspešno izkazali na mednarodni preizkušnji vodnikov reševalnih psov MOL 2019 in z udeležbami na različnih akcijskih vajah, ki so učinkovito sredstvo za ozaveščanje javnosti o reševalnih psih. Skupaj z društvom SLO-CANIS, so opravili veliko predstavitev v šolah in na prireditvah bodisi Rdečega križa ali lokalne civilne zaščite (Maribor, Kamnik, Murska Sobota, Dan operativnega gasilca Slovenska Bistrica...). V marcu 2019 so kot društvo prejeli bronasti znak Civilne zaščite, prav tako tudi nekaj članov društva.

V Sončku – MDCP si ves čas uspešno prizadevajo za promocijo društva in v ta namen so zelo aktivni v lokalnem okolju. Prizadevajo si za širjenje kontaktov, veseli so vsake medijske hiše, ki jim nameni pozornost. Predstavniki društva se udeležujejo tudi sej Sveta invalidov MOM in drugih dogodkov občinskega značaja, saj se zavedajo, da s svojo prisotnostjo kažejo, da sta jim delovanje in podpora mesta Maribor zares pomembna.

2. SKRB OBČINE ZA ZDRAVJE

V Akcijskem načrtu smo zadane naloge na področju zdravstvenega varstva strnili v 2 točki:

- 2.1 Sofinanciranje in izvajanje osnovnih in dodatnih programov zdravstvenega varstva
- 2.2 Sodelovanje z varuhom bolnikovih pravic

2.1 SOFINANCIRANJE IN IZVAJANJE OSNOVNIH IN DODATNIH PROGRAMOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

V invalidskih društvih s pomočjo sofinanciranja za svoje člane izvajajo številne programe ohranjanja zdravja. V letu 2019 je Mestna občina Maribor na osnovi javnega razpisa »programi za krepitev in ohranjanje zdravja« sofinancirala izvajanje programa za krepitev zdravja društvom v skupnem znesku 42.000 EUR.

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor (MD DIM) s svojo dejavnostjo skrbijo za zdravje in rehabilitacijo invalidov. Zato s svojim programom dopolnjuje področje rehabilitacije za ohranjanje fizične kondicije in zdravja nasploh. Tudi v letu 2019 so organizirali številne plavalne dneve v zdravilišču Radenci, koristili so kapacitete ZDIS in počitniško hišico v Moravskih toplicah. V TRC Fontana lahko člani po znižani ceni koristijo možnost kopanja, uporabe savn, terapevtsko telovadbo in terapevtsko masažo. V okviru programa za ohranjanje zdravja so organizirali tudi predavanji »Zdravilna zelišča« in »Zdravstveni pripomočki«, predavanja sta potekali v Domu invalidskih organizacij v Mariboru. Organiziramo tudi različne pohode v okviru pohodne sekcije, v letu 2019 so jih organizirali kar devet. Pohodi so namenjeni ohranjanju fizične in psihične kondicije, vendar ne izbirajo napornih poti. Tako lahko zadovoljijo interese širšega kroga članov društva.

V Društvu paraplegikov Podravja se pomena krepitev in ohranjanje zdravja zelo dobro zavedajo. Zato imajo iz tega naslova veliko rednih aktivnosti, ki potekajo vsako leto v programih za

ohranjevanje zdravja v zdraviliščih v Laškem, Pacugu, Moravskih toplicah. Člani pa se lahko udeležujejo tudi obmorsko rekreativnega in klimatskega zdravljenja v Ankaranu in Pineti-Novigrad. Že nekaj let pa uvajajo nove oblike bivanja in ustvarjanja različnih delavnic v Oseku v Slovenskih goricah. Z raznimi predavanji, pripravo zdrave hrane z zelenjavo iz bližnjih kmetij, družabnimi srečanji, s pečenjem ter kuhanjem v kmečki peči ter s samostojnejšim življenjem si paraplegiki pridobivajo nove izkušnje in samozavest.

V Združenju multiple skleroze Slovenije, podružnici Maribor, so za svoje člane organizirali redno tedensko vadbo. Štirim težko gibljivim članom so uredili prevoz v zdravilišče na obnovitveno rehabilitacijo, ker so potrebovali prilagojeno prevozno sredstvo.

V okviru občnega zбора, ki je bil kmečkem turizmu Črne v Razvanju, so izvedli predavanje, da so lahko vsi zainteresirani prišli do prvih informacij za izboljšanje zdravstvenih težav. Predaval je nevrolog iz UKC Maribor Tomaž Omerzu, dr. med.

KD REPS uresničujejo svoje poslanstvo: "iskati-pomagati-rešiti" pogrešane osebe s pomočjo reševalnih psov. Ponosni so na dejstvo, da imajo v svojih vrstah članico, ki je uspešno s svojim reševalnim psom naredila najvišji mednarodni izpit iz reševanje iz vode in tako postala prva in trenutno edina vodnica reševalnega psa, ki se ponaša s tako pomembnim izpitom v Sloveniji.

V MD civilnih invalidov vojn Maribor so v letu 2019 organizirali koriščenje kapacitet za ohranjevanje zdravja v lasti ZDCIV Slovenije in napotili člane društva (12x) na zdravstvene terapije v zdravilišča. Članom so omogočili kopanje z vodeno telovadbo v termah Ptuj (130 kart), v medicinsko termalnem centru Fontana (60 kart) in 20 kom masaž.

V hotelu Delfin v Izoli so imeli tri kopalne dneve z vodeno telovadbo v bazenu hotela (25 oseb), udeležili so se predstavitve oživljanja z defibrilatorjem, ki so ga izvedli reševalci ZD Izola. Organizirali ali sodelovali so na raznih predavanjih oz. delavnicah (o zakonodaji, pravicah invalidov, zdravstveni tematiki – Hrana za diabetike in visok krvni tlak in Zakaj boli? ...). Socialno ogroženim članom so pomagali v obliki posebnih socialnih pomoči (prehrana, kurjava, tehnični in ortopedski pripomočki).

Mišična distrofija je kronično in napredujoče obolenje. Namen programa Društva distrofikov Slovenije je ohranjevanje zdravja distrofikov, ne glede na starost ali njihovo delovno aktivnost, preko celega leta s ciljem kompenziranja značilne napredujoče invalidnosti pri distrofikih, krepitve psihofizičnega stanja, izvajanja socialnih aktivnosti, spodbujanja medsebojne pomoči in samopomoči in socialne integracije. V sklopu programa so v letu 2019 izvedli fizioterapijo in masažo za 23 distrofikov, plavanje v MTC Fontana za 17 distrofikov, sofinanciranje nakupa koencima Q10 v višini 2/3 cene posamezne škatle, ki deluje kot antioksidant, stimulira imunski sistem in je proti splošni mišični utrujenosti in oslabelosti ter učinkovito blaži tudi posledice distrofije za 20 distrofikov. Sočasno z izvajanjem programa ohranjevanje zdravja in krepitvijo psihofizičnega stanja potekajo tudi številne socialne aktivnosti kot so razne zabavne prireditve, tematski razgovori, ki utrjujejo in razvijajo sposobnost komuniciranja, izmenjave izkušenj in mnenj, predavanja z različno tematsko vsebino in podobno.

V letu 2019 je bilo na območju poverjeništvu v program vključenih 32 distrofikov.

Viri financiranja so FIHO in lastna participacija.

V MD slepih in slabovidnih Maribor je v letu 2019 potekalo osebno in telefonsko svetovanje ter obiski na domu (razreševanje individualne problematike), pomoč pri uveljavljanju pravic in storitev (izpolnjevanje obrazcev, priprava vlog, pritožb, urgenc...), čustveno razbremenjevanje uporabnikov in/ali svojcev (individualni telefonski in osebni razgovori), organiziranje predavanja o Zakonu o pacientovih pravicah – Borut Ambrožič. Člani društva so se udeležili pohoda sosednjih društev MDSS Murska Sobota in MDSS Ptuj na Donačko goro, izvedli so dva lažja pohoda v okolici Maribora, njihovi člani so se udeležili 49. srečanja slepih in slabovidnih planincev Slovenije. Za plavanje so koristili bazene kopališča Pristan in Mariborskega otoka v Mariboru ter kopališča v Ravnah na Koroškem.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor se je prijavilo na javni razpis Mestne občine Maribor za sofinanciranje posebnih socialnih programov s področja preventivnih programov varovanja zdravja. Program smo izvajali v lastni počitniški prikolici v Termah Banovci. Sofinancer MOM. Tudi v letu 2019 so omogočili 26-im osebam, socialno najbolj ogroženim članom brezplačno letovanje v Kranjski gori in dvema družinama v Termah Banovci.

V Sončku – MDCP sodi program obnovitvene rehabilitacije v enega zahtevnejših, predvsem zaradi kompleksnosti in vključenosti velikega števila strokovnjakov in spremljevalcev. V januarju so izpeljali tudi **zimsko zdravstveno-terapevtsko kolonijo na Pohorju**, za 9 družin s predšolskimi otroki. Julija in avgusta so izvedli **štiri zdravstveno-terapevtske kolonije** na Debelem rtiču in v Elerjih pri Ankaranu za težje in težko gibalno ovirane otroke in mladostnike in za mladostnike z intelektualnimi ovirami. Posamezna kolonija je trajala sedem dni. Skupaj z nevrofizioterapevti, hipoterapevti, delovnimi terapevti, logopedi, specialnimi pedagogi in drugimi strokovnimi sodelavci, prostovoljci, starši in sorojenci se je letošnjih Sončkovih kolonij udeležilo okoli 220 udeležencev. Za starše otrok organizirajo tudi Delavnice za starše, ki potekajo skupinsko, pa tudi v individualni obliki, običajno v času Zdravstveno-terapevtskih kolonij. Pred samo izvedbo zdravstveno-terapevtskih kolonij organizirajo predhodne sestanke, kjer starše seznanijo z vsemi potrebnimi informacijami, saj si želijo, da se starši, otroci in spremljevalci ter ostali strokovnjaki srečajo osebno pred pričetkom ZTK. Nekateri starši in spremljevalci se po potrebi srečajo tudi večkrat, če gre za zahtevnejšo nego in skrb za otroka/udeleženca v času ZTK.

2.2. SODELOVANJE Z VARUHAM BOLNIKOVIH PRAVIC

Institut varuha bolnikovih pravic je leta 2002 ustanovil Mestni svet MOM za potrebe občanov mesta Maribor in občanov statistične regije Podravja. Podlago za delovanje predstavlja Sklep o ustanovitvi varuha bolnikovih pravic in njegovih pristojnosti (MUV, št. 18/01) ter Poslovnik o delu varuha bolnikovih pravic. Pisarna varuha bolnikovih pravic se nahaja na naslovu Ulica heroja Tomšiča 2 v Mariboru. Pogoje za delovanje instituta varuha bolnikovih pravic zagotavlja MOM in nekatere občine statistične regije Podravja, v skladu s sprejetim sporazumom o sodelovanju.

Pobudo za začetek postopka pri varuhu bolnikovih pravic lahko da vsak, ki meni, da so mu bile z dejanjem ali opustitvijo javnega zdravstvenega zavoda ali koncesionarja kršene pravice. Varuh bolnikovih pravic lahko javnim zdravstvenim zavodom ali koncesionarjem naslovi: predloge, mnenja, kritike ali priporočila, ki jih ti obravnavajo in nanje odgovarjajo. Delovno področje varuha bolnikovih pravic zajema obravnavanje pritožb bolnikov zoper potek in posledice zdravljenja ter zaradi neprimerne ali nevljudne odnosa zaposlenih v javnih zdravstvenih zavodih ali pri koncesionarjih. Pri svojem delu je neodvisen in samostojen. Postopek obravnave je za bolnike zaupen in neformalen ter za stranke brezplačen.

Institut varuha bolnikovih pravic je s svojim delovanjem in opozarjanji na potrebo po enotni pravni ureditvi s področja varstva pacientovih pravic, pomembno vplival na sprejetje Zakona o pacientovih pravicah (Uradni list RS št. 15/2008, 55/2017) in s tem imenovanje zastopnikov pacientovih pravic. Varuh bolnikovih pravic ostaja samostojna lokalna institucija, ki z neformalnim, izvensodnim postopkom zagotavlja učinkovito pomoč bolnikom pri uveljavljanju pravic na področju zdravstvenega in pokojninsko invalidskega zavarovanja.

Varuh bolnikovih pravic na področju varstva invalidov zagotavlja pomoč za lažje uveljavljanje pravic iz področja zdravstvenega ter pokojninskega in invalidskega zavarovanja (pravic do telesne okvare in invalidnine, dodatka za pomoč in postrežbo, invalidske pokojnine,...) V ta namen sodeluje s predstavniki in strokovnimi sodelavci Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, člani invalidskih komisij oz. izvedenskimi organi, zdravniki, predstavniki delodajalcev (uveljavljanje pravice do premetitve in dela s krajšim delovnim časom), društvi invalidov in številnimi drugimi institucijami.

V postopku uveljavljanja pravic iz področja invalidnosti pri ZPIZ-u, zagotavlja varuh bolnikovih pravic pomoč v obliki svetovanja, informiranja in sestavljanja pritožb zoper izdane odločbe na prvi stopnji, pri čemer ugotavlja, da bolniki slabo poznajo pravne predpise in s tem pravice iz tega področja.

Pri svojem delu varuh spremlja in opozarja širšo javnost ter pristojne institucije na težave, s katerimi se srečujejo invalidne osebe.

V letu 2019 je varuh bolnikovih pravic na povabilo društev invalidov oziroma združenj bolnikov izvedel predavanja, na katerih je predstavil področje dela pisarne varuha bolnikovih pravic in zainteresirane člane seznanil z zakonsko predpisanimi pravicami in pritožbenimi postopki na

področju zdravstva. Povezovanje z društvi invalidov je potekalo tudi preko sodelovanja na sejah Sveta invalidov in njegovih delovnih skupinah.

3. REHABILITACIJSKI PROGRAMI

V akcijskem načrtu smo si kot trajno nalogo zastavili:

- 3.1. Zagotovitev dostopnosti rehabilitacijskih programov
- 3.2.. Ureditev in izvajanje zakonodaje
- 3.3. Osebna asistenca

3.1. ZAGOTOVITEV DOSTOPNOSTI REHABILITACIJSKIH PROGRAMOV

Zaposlitvena rehabilitacija je namenjena brezposelnim osebam s težavami na področju dela in zaposlovanja in/ ali brezposelnim osebam, ki se želijo usposobiti za ustrezen poklic ali delo.

Leto 2019 je CPR v okviru programa zaposlitvene rehabilitacije še posebej zaznamovalo na področju kakovosti. Skozi vse leto so potekale intenzivne priprave na v začetku leta 2019 je potekala Equass Excellence presoja. Equass pomeni »European Quality in Social services« - Evropska kakovost na področju socialnih storitev. Le ta opredeljuje dve stopnji kakovosti Assurance in Excellence (Odličnost). Stopnja Excellence je najvišja stopnja kakovosti izvajanja socialnih storitev. V Sloveniji jo izpolnjuje zgolj Center za poklicno rehabilitacijo, v Evropi pa zgolj 18 institucij. Za doseganje najvišje stopnje odličnosti je potrebno imeti definirane strokovne in poslovne kazalnike, potrebno je imeti rezultate in trende, predvsem pa je potrebno rezultate, pristope in metode dela primerjati z ostalimi sorodnimi institucijami, izmenjati dobro prakso, se drug od drugega učiti ter v skladu s tem storitve nadgrajevati in dopolnjevati. V letu 2018 so za lažje sledenje zahtevam in merilom Equass-a ustanovili Strokovni tim za odličnost. Člani strokovnega tima za odličnost so strokovni delavci (vodje timov) vseh enot CPRja.

3.2. UREDITEV IN IZVAJANJE ZAKONODAJE

Vključeni v programe zaposlitvene rehabilitacije ugotavljajo, da ureditev zaposlitvene rehabilitacije in kvot ne ustrezajo potrebam invalidov, postopki so predolgi in največkrat ne vodijo v zaposlitev. Treba bi bilo urediti zakonodajo, ki omogoča nediskriminatorno, učinkovito in kvalitetno zaposlitveno rehabilitacijo, ki poteka v obliki zaposlitve vključene osebe. Invalidi lahko ministrstvo, žal, le opozarjajo in dajejo pobude.

3.3. OSEBNA ASISTENCA

V Društvu študentov invalidov so tudi v letu 2019 študentom invalidom, upravičencem po Zakonu o osebni asistenci, nudili osebno asistenco, izvajali so tudi prilagojene prevoze za potrebe študentov invalidov. Program je sofinancirala Mestna občina Maribor.

V letu 2019 so pri Društvu paraplegikov Podravja veliko storili glede asistenc na domu za svoje člane. Odziv koristnikov teh uslug je zelo pozitiven. Člani so za manjša dnevna hišna opravila, ki jih starejši paraplegiki ali tetraplegiki več ne zmorejo sami opraviti, prisiljeni iskati pomoč pri svojih, sosedih ali sedaj tudi pri društvu.

V tem programu zelo uspešno zaposlujejo voznika kombija, ki dnevno opravlja prevoze invalidov v bolnico, zdravilišča, na športno rekreativne preizkuse, na delovno mesto in drugam. Enako uspešno in koristno zaposlujejo osebo v pisarni društva, kjer je vedno več administrativnega in operativnega dela. V društvu izvajajo »Osebno asistenco za težje in težko gibljivo ovirane ljudi«, ki po vsebini zajema osebno nego in pomoč pri vseh življenjskih aktivnostih uporabnikov, gospodinjsko pomoč, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov in družabništvo, asistenco na delovnem mestu in prevoz invalidov s prilagojenim vozilom za prevoz invalidov.

Program Prevozi distrofikov je osrednji posebni socialni program Društva distrofikov Slovenije, saj je pogoj za izvajanje oziroma vključevanje distrofikov v vse ostale društvene posebne socialne

programe. Potrebe uporabnikov po prevozi se stalno povečujejo. Da služba prevozov poteka optimalno v okviru finančnih možnosti, za prevoze angažirajo od 2 do 3 voznike z občasnimi honorarnimi sodelavci, koordinator prevozov (distrofik) pa svoje delo opravlja kot zunanji sodelavec. Za prevoze uporabnikov programa je nujno, da so vozila (kombiji) ustrezno prilagojena, saj se v njih vozijo distrofiki, ki bodisi težko vstopajo v neprilagojeno vozilo, bodisi pa vanj vstopajo na elektromotornih invalidskih vozičkih. Uporabniki so predvsem distrofiki, in sicer od 20 do 35 dnevno na našem območju, ob čemer je z razpoložljivim voznim parkom (2 prilagojeni vozili) v letu 2019 bilo prevoženih cca. 73.000 km (distrofikov, ki so uporabniki tega programa je okrog 70, medtem ko je bilo drugih invalidov, ki so bili bolj ali manj vključeni v ta program, okoli 10). Glavni vir financiranja programa Prevozi distrofikov je FIHO.

V MD civilnih invalidov vojn Maribor je potekal prevoz invalidov, spremstvo in prevoz starejših ter gibalno oviranih invalidov k zdravniku ali po drugih opravkih oziroma aktivnostih po sistemu član – članu, s kombijem je bil opravljen prevoz na športna srečanja, z avtobusom pa na ostala srečanja, ekskurzije in kopalne dneve.

Program osebna asistenca je v Društvu distrofikov namenjen upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje v svojem bivalnem okolju ter se zaradi starosti ali invalidnosti ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanjo nimajo možnosti. Cilji, ki jih zasledujejo pri izvajanju programa, so predvsem izboljšanje življenjskih pogojev distrofikov, delno ali popolnoma odvisnih od fizične pomoči drugega človeka. Pri tem uporabnik ostane v domačem okolju (vzpostavitev pogojev za samostojno življenje uporabnika, vzpostavitev možnosti izbire uporabnika, da ostane v domačem okolju); samostojnost in neodvisnost uporabnika (možnost odločanja o sebi: izgled, higiena, gospodinjska opravila, bivalno okolje); krepitev socialnih spretnosti uporabnika (večanje samozavesti uporabnika: jasno izražanje v vsakodnevni komunikaciji, izražanje želja in zahtev; zaupanje v lastne sposobnosti). Oblika in obseg storitev se prilagodi potrebam posameznega upravičenca. Tako imajo v programu zaposlene osebne asistente, ki nudijo pomoč distrofikom pri vzdrževanju osebne higiene, gospodinjsko pomoč, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov, asistenca v šoli ali službi, prevozi.

1.1.2019 je stopil v veljavo Zakon o osebni asistenci. Sonček – Mariborsko društvo za cerebralno paralizo je vpisano v register izvajalcev pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Trenutno ima društvo zaposlenih 85 osebnih asistentov, ki nudijo pomoč in podporo 53 uporabnikom. Storitve osebne asistence so storitve, namenjene osebni pomoči uporabnika; storitve, namenjene pomoči v gospodinjstvu in drugih dnevni opravilih; spremstvo; pomoč na delovnem mestu in v izobraževalnem procesu in pomoč pri komunikaciji. V sklopu tega so na društvu zaposlene še vodja, strokovna vodja in usklajevalka osebne asistence.

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor je za gluhe in naglušne starejše ljudi ključnega pomena izvajanje šestih posebnih socialnih programov. Pri tem izpostavljajo posebni socialni program »Pomoč ostarelim gluhih in naglušnim na domu«, ki ga izvajajo v Društvu s pomočjo treh sodelavcev že od leta 2000, in v okviru katerega je trenutno vključeno 45 ostarelih invalidov sluha s širšega območja delovanja društva. Sofinancer je MOM. Storitve obsega osebno in laično pomoč in pomoč pri vzpostavljanju socialnih stikov ter družabništvo. S pomočjo doniranega (od Elektro Maribor d.d.) vozila pa so tudi v letu 2019 nadaljevali s spremstvi in prevozi članov v društvo z namenom, da jim zagotovijo vključevanje v številne aktivnosti, ki jih organizirajo v društvu.

V MDSS Maribor so v okviru programa Osebna asistenca in pomoč slepi ali slabovidni osebi na domu izvedli dva sestanka z uporabniki osebne asistence, z osebnimi asistenti pa so izvajali mesečne sestanke. Pripravili so tudi tri supervizijska srečanja za osebne asistente.

4. STROKOVNO-PODPORNE SLUŽBE

V Akcijskem načrtu smo na tem področju kot najpomembnejše prepoznali naslednje naloge:

4.1. Ozaveščanje zaposlenih strokovnih delavcev o invalidih

- 4.2. Ozaveščanje potencialnih sponzorjev za različne usluge in pomoč pri delu
- 4.3. Informacijska dostopnost strokovno podpornih služb
- 4.4. Strokovno podporni programi po področjih
- 4.5. Izgradnja strokovnih kapacitet društev

4.1. OZAVEŠČANJE ZAPOSLENIH STROKOVNIH DELAVCEV O INVALIDIH

Strokovni sodelavki Društva študentov invalidov Slovenije sta se dne 17. 9. 2019 udeležili delavnice Ključ do vključenosti – vključevanje mladih iz ranljivih skupin v program Erasmus+, ki jo je organiziral Zavod MOVIT. Dne 23. 10. 2019 se je strokovna sodelavka udeležila usposabljanja o programu Evropska solidarnostna enota in znak kakovosti, ki ga je izvedel Zavod MOVIT. Dne 14. 11. 2019 sta se strokovni sodelavki udeležili delavnice o vključevanju mladih z manj priložnostmi v program Evropske solidarnostne enote, ki jo je izvedel Zavod MOVIT, 26. 11. 2019 pa se je strokovna sodelavka udeležila posveta o spodbudah pri zaposlovanju invalidov, ki ga je organiziral Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad RS.

4.2. OZAVEŠČANJE POTENCIALNIH SPONZORJEV ZA RAZLIČNE USLUGE IN POMOČ PRI DELU

Mestne službe so po potrebi v pomoč in podporo pri iskanju dodatnih sredstev za izvajanje programov društev v obliki pomoči pri prošnjah za sponzorska ali donatorska sredstva za invalidska društva. To zajema predvsem pomoč pri pridobivanju ustreznih kontaktov, vsebinska in administrativna pomoč. Pomoč MO Maribor in Sveta invalidov pri ozaveščanju sponzorjev je nujno potrebna ob akcijah ozaveščanja in se nudi predvsem pri delu skupin Sveta invalidov, v katere so strokovni delavci občine vključeni. V letu 2019 smo tovrstno pomoč zagotovili pri izvedbi Športno – rekreativnega srečanja invalidov.

4.3. INFORMACIJSKA DOSTOPNOST STROKOVNO PODPORNIM SLUŽB

Mestna občina Maribor nudi na [občinski spletni strani](#) vse informacije tako za občane, kot za strokovne službe v MO Maribor. Objavljeni so tudi obrazci potrebnih vlog za posamezne službe. Dodatna pojasnila in pomoč so na voljo pri informatorju, v informacijski pisarni za invalide ali pri pristojnem uradniku. V letu 2020 se bo spletna stran obnovila in bo ob sodelovanju invalidov bolj dostopna tudi za invalide.

4.4. STROKOVNO PODPORNIM PROGRAMI PO PODROČJIH

MOM je tudi v letu 2019 sofinancirala in vsebinsko podprla neobvezne socialne, zdravstvene, športne in druge programe lokalnega pomena (gl. tč. 14.2.). Financira tudi delovanje Sveta invalidov, ki je bil ustanovljen v okviru projekta »Občina po meri invalidov« in skrbi za izvajanje Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti invalidov v MO Maribor. V letu 2019 je bilo za delovanje Sveta invalidov namenjenih 10.000 evrov, od tega 1.000 EUR za strokovna izobraževanja, seminarje in konference.

4.5. IZGRADNJA STROKOVNIH KAPACITET DRUŠTEV

V invalidskih društvih zaradi pomanjkanja sredstev praviloma delujejo prostovoljci invalidi ali svojci vključenih invalidov. MOM podpira izobraževanje kadra v invalidskih društvih tako, da nudi potrebne informacije, prostore za izvajanje in finančno podporo s sofinanciranjem programov društev.

5. ARHITEKTURNA IN KOMUNIKACIJSKA DOSTOPNOST

V letu 2019 smo si v akcijskem načrtu zadali naloge na področjih:

5.1. Dostopnost javnih površin

- 5.2. Javne sanitarije
- 5.3. Javna parkirna mesta
- 5.4. Javni transport
- 5.5. Taksi služba
- 5.6. Kultura
- 5.7. Javni sektor
- 5.8. Javne prireditve
- 5.9. Zasebni sektor
- 5.10. Razno

5.1. DOSTOPNOST JAVNIH POVRŠIN

Mestna občina Maribor je v letu 2019 pristopila k projektu »Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi«, ki ga financira Ministrstvo RS za infrastrukturo. Glavni cilj projekta je izboljšati mobilnost slepih in slabovidnih, gibalno oviranih, starejših in šolajočih otrok, ki se uvrščajo med bolj ranljive udeležence v prometu. Eden glavnih rezultatov projekta je vzpostavljen javni pregledovalnik oz. državni zemljevid multimodalne mobilnosti.

V okviru projekta je bila opravljena tudi ocena dostopnosti spletnih strani občin, med njimi tudi Mestne občine Maribor. Ocena spletne strani MOM je bila posredovana pristojnim službam z namenom izboljšanja spletne dostopnosti. Dodatno je nekaj invalidskih društev posredovalo pobudo za izboljšanje dostopnosti spletne strani glede na njihove specifične potrebe.

Svet invalidov je v letu 2019 podal pobudo za ureditev dostopnosti za gibalno ovirane osebe v prostore Narodnega doma, kjer se odvijajo različne kulturne, glasbene, protokolarne in druge prireditve. Podal je tudi pobudo Ministrstvu za infrastrukturo za urejanje dostopnosti na železniško postajališče Maribor Tabor v navezavi na podhod na Ljubljanski ulici v Mariboru. Prav tako smo ob nameravani posodobitvi železniške postaje v Mariboru opozorili Direkcijo za infrastrukturo, Sektor za železnice, na ureditev sanitarij in taktilnih oznak na peronu.

Mestna občina Maribor je v letu 2019 v sklopu izvedbe rekonstrukcije ceste v Trčovo – IV. a etapa na novo izgradila hodnik za pešce v dolžini cca 230m.

Pri rekonstrukciji kolesarskih površin ob Ptujski cesti se je rekonstruiral tudi hodnik za pešce površine cca 7.600 m².

Sanacije asfaltnih prevlek in spustitev robnikov na naslednjih lokacijah:

- Krčevinska ulica faza I od h. št. 51 do 67 slepi del
- Krčevinska ulica faza II mimo vrtca Borisa Pečeta (izpostav Košaki) do Ulice Josipa Priola in spustitev robnikov na prehodih za pešce (8 kom)
- Ulica borcev z ukrepi umirjanja prometa (sinusoide grbine)
- Križišče Mlinska-Partizanska
- Cesta Graške gore
- Pobreška cesta – pločnik pri Medicinski fakulteti
- Kardeljeva cesta pri osnovni šoli Tabor I
- Ulica Rose Luxemburg od Panonske do Lenardonove
- Koroška cesta od Kosarjeve do Turnerjeve z ureditvijo pločnika in stez za kolesarje
- Kavčičeva –Bohovska spustitev robnikov (6 kom)
- Veselova ulica spustitev robnikov (6 kom)
- Ljubljanska ulica od podvoza do Šilihove ulice
- Prešernova od Razlagove do Maistrove
- Gosposvetska od Prežihove do Tretje gimnazije
- Cesta na Mariborski otok
- Ulica pohorskega odreda

Zarisali smo dva nova parkirna mesta za invalide in sicer na Smetanovi in Goriški ulici. Vsa parkirna mesta za invalide tudi redno vzdržujemo.

5.2. JAVNE SANITARIJE

V decembru 2018 je bila končana prilagoditev sanitarij za invalide v osrednji občinski stavbi na lokaciji Ul. heroja Staneta 1. Prilagojene sanitarije se nahajajo v pritličju stavbe ob dvigalu. V tej stavbi domuje tudi upravna enota Maribor.

V letu 2019 smo pričeli z ureditvijo sanitarij na pokopališču Dobrava in prilagoditvijo obstoječih sanitarij na Lentu. Projekt se nadaljuje v letu 2020.

5.3. JAVNA PARKIRNA MESTA

V MOM lahko imetniki invalidskih parkirnih kart na označenih javnih parkirnih mestih parkirajo brezplačno.

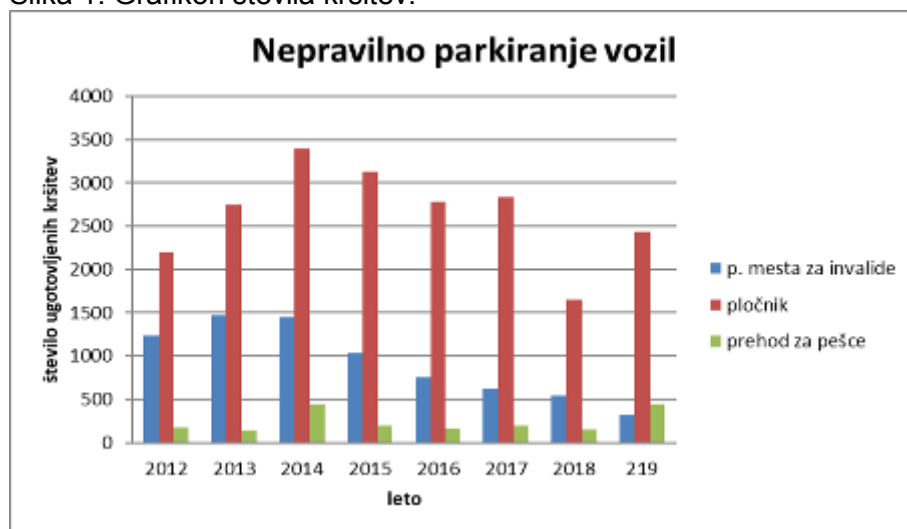
V Medobčinskem inšpektoratu in redarstvu Maribor so v sklopu rednega nadzora nad ustavljanjem in parkiranjem vozil poseben poudarek namenili tudi nadzoru nad upravičenostjo parkiranja na mestih, rezerviranih za parkiranje upravičencev do invalidske parkirne karte. V letu 2019 je bilo v Mestni občini Maribor zaznanih 322 tovrstnih kršitev, zoper vse kršitelje pa je bil uveden postopek o prekršku. Za večino tako nepravilno parkiranih vozil je bila odrejena tudi odstranitev vozila (odvoz s kraja prekrška). V primerjavi s preteklimi leti trend ugotovljenih kršitev še vedno upada. Največja težava še vedno predstavlja neupoštevanje pravil parkiranja ob trgovskih centrih, saj so skoraj 200 kršitev obravnavali prav na parkiriščih trgovskih centrov. Stanje parkiranja na ostalih javnih parkirnih mestih se izboljšuje.

Občinski redarji Medobčinskega inšpektorata in redarstva Maribor so izvedli tudi 2.429 ukrepov zoper tiste kršitelje, ki so vozila nepravilno parkirali na pločniku ter 447 ukrepov zoper kršitelje, ki so svoja vozila nepravilno parkirali na prehodih za pešce, s čimer so prav tako ovirali in ogrožali promet invalidov in ostalih pešcev ter najšibkejših udeležencev v cestnem prometu.

Medobčinski inšpektorat in redarstvo je izvedlo tudi več nadzorov nad upravičenostjo parkiranja na mestih za invalide v sodelovanju s Policijo. Kot vsako leto, so tudi 3. 12. 2019, na mednarodni dan invalidov, izvedli poostren nadzor na območju Mestne občine Maribor. V času poostrenega nadzora, ki je trajal med 8.00 in 21.00 uro, so obravnavali 59 kršitev nepravilnega parkiranja, od tega 9 na mestih, rezerviranih za invalidne osebe. Med 2. 12. 2019 in 15.12. 2019 so izvajali poostrene nadzore in obravnavali 451 kršitev, od tega 44 na mestih, rezerviranih za invalidne osebe.

Med delom občinski redarji ugotavljajo tudi posamezne primere zlorab parkirnih kart in tudi posamezne primere domnevno ponarejenih parkirnih kart. V takih primerih redarji ravnavajo v skladu s pooblastili in v skladu z Zakonom o prekrških. V letu 2019 so obravnavali 2 prekrška s področja zlorabe parkirne karte ter 82 prekrškov nepravilne uporabe parkirne karte.

Slika 1: Grafikon števila kršitev:

V sliki 1 je prikazano gibanje števila ugotovljeni kršitev od leta 2012 do leta 2019 na območju Mestne občine Maribor. Opažen je splošni upad ugotovljenih kršitev po letu 2014 na mestih rezerviranih za invalidne osebe. Še vedno preveč voznikov neupravičeno zaseda mesta, rezervirana za parkiranje invalidov ob trgovskih centrih, še slabše pa je ugotovljeno stanje nedovoljenega parkiranja na pločnikih. Vsekakor je represivno ukrepanje nujno potrebno, da se bo oviranje vseh udeležencev v prometu, še posebej pa vseh gibalno oviranih, zmanjšalo, zato bodo v Medobčinskem inšpektoratu in redarstvu Maribor s poostrenimi aktivnostmi nadaljevali tudi v letu 2020.

Tudi policija v skladu s svojimi pooblastili izvaja nadzor cestnega prometa. Tako skozi celotno leto izvajajo tudi nadzor nad mirujočim prometom v mestu Maribor. Dne 3.12.2019 so v okviru mednarodnega dneva invalidov izvedli poostren nadzor nad nepravilnim parkiranjem na mestih, posebej označenih za invalide. Pri tem so policisti enot na območju mesta Maribor ugotovili 14 prekrškov nepravilnega parkiranja na mestih za invalide in kršiteljem za storjene prekrške izrekli predpisane globe.

5.4. JAVNI TRANSPORT

Na območju Mestne občine Maribor lahko invalidne osebe, ki izpolnjujejo pogoje, pridobijo pravico do pridobitve brezplačne vozovnice na vseh mestnih avtobusih na območju MOM za invalidne osebe in njihove spremljevalce. Brezplačen prevoz z mestnimi avtobusi in s krožno kabinsko žičnico je omogočen večini invalidov s stalnim prebivališčem na območju MOM. Na ta način je postal invalidom javni prevoz mnogo bolj dostopen, saj se v večini soočajo s težko finančno situacijo.

5.5. TAKSI SLUŽBA

Žal v Mariboru še nimamo taksi vozila, prilagojenega za invalide. V preteklosti med taksisti ni bilo nobenega interesa za prilagoditev taksi vozila. V letu 2019 smo prejeli pobudo gibalno ovirane osebe, da bi tudi v Mariboru imeli vsaj eno prilagojeno taksi vozilo. Svet invalidov MOM bo županu MOM in Mestnemu svetu MOM podal pobudo, da sprejmeta ukrepe, na podlagi katerih bo tudi taksi službam prilagoditev vozil bolj zanimiva.

5.6. KULTURA

Svet invalidov MOM je v decembru 2019 izvedel posvet o dostopnosti kulture »Kultura bogati vse ljudi«, ki so se ga udeležili tudi kulturni delavci. Prisluhnili so težavam invalidov pri obiskovanju kulturnih prireditev in tudi sami podali svoje mnenje. Opozorili so predvsem na pomanjkanje konkretnega akcijskega načrta MOM za odpravo konkretnih ovir in izboljšanje obstoječega stanja. Žal pa je odpravi nedostopnosti prevečkrat ovira pomanjkanje sredstev ali spomeniško varstvo objekta.

5.7. JAVNI SEKTOR

Svet invalidov MOM je v letu 2019 podal pobudo za vgradnjo dvigala v Narodni dom Maribor, kjer se organizira veliko javnih prireditev, tudi invalidskim društvom zelo ustreza lokacija in ambient v Narodnem domu. Žal pa ni dvigala, zato gibalno ovirani nimajo možnosti udeležbe ali je le-ta zelo otežena. V sodelovanju z županstvom se iščejo ustrezne rešitve. Invalidi verjamejo v ugodno razrešitev situacije že v letu 2020 ali 2021.

5.8. JAVNE PRIREDITVE

Svet invalidov MO Maribor je v letu 2019 organiziral več javnih skupnih prireditev invalidov z namenom spodbujanja socializacije, vključevanja in medsebojnega druženja invalidov. V vseh javnih prireditvah v organizaciji MO Maribor ali Sveta invalidov MO Maribor je bila zagotovljena dostopnost, tolmač slovenskega znakovnega jezika, MOM je tudi finančno in organizacijsko omogočila izvedbo dogodkov. V letu 2019 smo organizirali že 10. Športne igre invalidov Maribora, 10. Kulturni večer invalidov, 6. Športno rekreacijsko srečanje invalidov, 11. Dan mobilnosti

invalidov, pa tudi 2 posveta, predstavitve projektov in ostali dogodki v organizaciji MO Maribor. Tolmača na javnih prireditvah po potrebi zagotovijo tudi drugi organizatorji.

S ciljem, da se dostopnost zagotovi na vseh javnih prireditvah, Svet invalidov Mestne občine Maribor in mariborska invalidska in humanitarna društva ob podpori MO Maribor izvajajo ozaveščanje javnosti, športnih in kulturnih ustanov in podajajo predloge za odpravo morebitnih ovir. Pogosto je velika ovira za udeležbo odsotnost prilagojenih sanitarij.

Veliko povečanje dostopnosti pomeni tudi zagotavljanje brezplačnega prevoza v mestnem avtobusnem prevozu invalidom in njihovim spremljevalcem. Mnogim invalidom to omogoča lažje in enakopravnejše vključevanje v družbo, ohranjanje psiho-fizične aktivnosti in pomembno izboljšanje kvalitete življenja.

V Društvu študentov invalidov so preko Delovne skupine za dostopnost SIMOM sodelovali pri organizaciji in izvedbi dogajanja ob Dnevu mobilnosti invalidov in sicer pri pripravi in izvedbi kolesarjenja za invalide, sprehoda po Mestnem parku in opozarjanja o nepravilnem parkiranju na parkirnih mestih za invalide (gl. tč. 1.1.).

V Društvu paraplegikov Podravja so v letu 2019 sodelovali pri podaji pobud Sveta invalidov. Na področju dostopnosti so bile v letu 2019 podane pobude o vgradnji dvigala na novi železniški postaji Maribor Tabor, za vgradnjo dvigala v Narodnem domu Maribor ter pobuda za izris dodatnih parkirnih prostorov za invalide na Slomškovem trgu. Žal nobena še ni bila uresničena.

5.9. ZASEBNI SEKTOR

Svet invalidov Mestne občine Maribor dobro sodeluje tudi z zasebnim sektorjem. Pobude članov so večinoma dobro sprejete, zelo dobre izkušnje imamo s kulturnimi ustanovami.

5.10. RAZNO

Za namen udeležbe članov Sveta invalidov in delovnih skupin na seminarjih, konferencah in za ogled dobre prakse bo MO Maribor tudi v letu 2020 namenila 1.000 EUR.

6. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

V akcijskem načrtu smo si zastavili naslednje cilje:

- 6.1. Vseživljenjsko učenje
- 6.2. Dostopnost izobraževanja
- 6.3. Učna pomoč
- 6.4. Usposabljanje prostovoljcev za delo z otroki s posebnimi potrebami
- 6.5. Izobraževanje brezposelnih delovnih invalidov
- 6.6. Ozaveščanje in informiranje

6.1. VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Mestna občina Maribor je tudi v letu 2019 spodbujala vseživljenjsko učenje ranljivih skupin občanov s sofinanciranjem programov invalidskih in humanitarnih organizacij.

V MD slepih in slabovidnih Maribor je v letu 2019 skozi vse leto potekalo izobraževanje članov. Usposabljanja so se udeležili vodje skupin za samopomoč na ZDSSS, izpeljani sta bili dve duhovni srečanja, štiridnevni seminar za 23 starejših, kasneje oslepelih, slepih in slabovidnih oseb ter 11 svojcev v Domu Oddiha Izola, članice so se udeležile tekmovanja ZDSSS v brajici, člani so se udeležili tudi nadaljevalnega računalniškega tečaja in predstavitve tehničnih pripomočkov na ZDSSS. Izvedeno je bilo 35 srečanj tečajnikov nemškega jezika.

6.2. DOSTOPNOST IZOBRAŽEVANJA

Za dostop invalidov do izobraževanja brez diskriminacije je primarno potrebna arhitekturna dostopnost, materialna in socialna dostopnost, vsebinska dostopnost (po potrebi zagotoviti asistenta, tolmača za gluhe, zagotoviti uporabo IKT tehnologije za nemoteno spremljanje učne snovi za vse kategorije invalidov), informacijska dostopnost. Ugotavljamo, da je izvajanje Zakona o osebni asistenci, ki se je pričelo 1.1.2019, zelo pozitivno vplivalo tudi na dostopnost izobraževanja.

6.3. UČNA POMOČ

V Društvu študentov invalidov so v letu 2019 nudili pomoč študentom invalidom tako, da so svetovali študentom glede dostopnosti fakultet, postopkov vpisa in pridobivanja statusa kandidata in študenta invalida, urejanja prilagoditev pri študiju. Nadalje so študentom svetovali glede nastanitve v študentskih domovih, uveljavljanja pravice do študentskih bonov, štipendiranja in drugih finančnih pomoči študentom invalidom. Izvajali so tudi svetovanje visokošolskim institucijam, študentskim in mladinskim organizacijam za izboljšanja dostopnosti študija in drugih dejavnosti.

Dne 21. in 22. 2. 2019 se je članica društva udeležila mednarodne konference o invalidnosti in visokem šolstvu, ki je potekala v Dublinu na Irskem.

21. 3. 2019 so na Fakulteti za logistiko Univerze v Mariboru izvedli usposabljanje za študente tutorje za delo s študenti s posebnimi potrebami.

Dne 26. 9. 2019 so imeli dan odprtih vrat za bruce in sodelovali na uvajalnem dnevu za bruce, ki ga je na rektoratu pripravila Univerza v Mariboru. Bruce so informirali o podpori, ki jo nudi društvo in o pravicah, ki izhajajo iz statusa študenta invalida na Univerzi v Mariboru.

Člani društva so se med 12. in 19. 4. 2019 udeležili mednarodne mladinske izmenjave Revise your story, ki je potekala v Bolgariji.

V letu 2019 so s pomočjo donacije Študentske organizacije Univerze v Mariboru dvema študentoma omogočili nakup nujno potrebnih tehničnih pripomočkov, ki jih potrebujeta pri študiju.

Program sofinancira Mestna občina Maribor.

6.4. USPOSABLJANJE PROSTOVOLJCEV ZA DELO Z OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI

MD slepih in slabovidnih Maribor je v letu 2019 za usposabljanje strokovnega kadra izvajalo mesečne sestanke z osebnimi asistenti, organiziralo 2 supervizijski srečanja za osebne asistente in dve srečanja uporabnikov osebne asistencije.

V okviru programa Podpora in usposabljanje slepih in slabovidnih oseb pri uporabi tehničnih pripomočkov so izvedli: predstavitev tehničnih pripomočkov skupinsko in individualno Dušan Jankovič iz podjetja DIOPTA v Domu slepih; predstavitev tehničnih pripomočkov na seminarju za starejše kasneje oslepele; cca. 30 individualnih demonstracij tehničnih pripomočkov (bele palice, predvajaniki zvočnih zapisov, govoreče in brajeve ure, pikice za označevanje, ipd.); organiziranje dveh preizkusov usposobljenosti za tehnične pripomočke (mobitel, tablični in prenosni računalnik); udeležba na strokovni ekskurziji sejem Sight City v Frankfurtu in predstavitev novosti za člane društva v Domu slepih; predstavitev očal za orientacijo slepih – študenti FERi; predstavitev psov vodnikov za slepe iz Društva Canis, predstavitev tehničnih pripomočkov na Kariernem sejmu; udeležba članov na predstavitvi tehničnih pripomočkov podjetja Reinecker vision GMBH na ZDSSS; individualna usposabljanja slepih in slabovidnih članov na pametnih telefonih; bilo je tudi 16 uporabnikov oddaljene pomoči Teamviewer.

V KD REPS so ponosni na dejstvo, da imajo v svojih vrstah članico, ki je uspešno s svojim reševalnim psom naredila najvišji mednarodni izpit iz reševanje iz vode in tako postala prva in trenutno edina vodnica reševalnega psa, ki se ponaša s tako pomembnim izpitom v Sloveniji.

Izvajali so tudi intenzivna obraževanja vodnikov reševalnih psov (Hohe Wand, Tritol, Švica, Vojnik, Bjelolasica-Gorski Kotar, Zagorje, Muta, Tekma psov v skokih v vodo Velenje, ...). Skupina za mantrailing postaja vse bolj usposobljena za težja iskanja pogrešanih oseb. To znanje jim je prišlo še kako prav, ko so iskali pogrešanega radioamaterskega tekmovalca ARDF na Klopnem vrhu.

Trening v Tritolu, maj 2019

6.5. IZOBRAŽEVANJE BREZPOSELNIH IN DELOVNIH INVALIDOV

V Društvu invalidov Maribor so na tem področju pomembne predvsem delavnice, ki jih organizira ZDIS na različnih območjih Slovenije. Teh delavnic se predvsem udeležujejo nezaposleni invalidi, saj je nekaj delavnic organiziranih predvsem za njihove potrebe, želje in zanimanje. Delavnice spodbujajo aktivno življenje in delo invalidnih oseb.

6.6. OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE

V Društvu študentov invalidov so dne 5. 2. 2019 sodelovali na informativnem dnevu Univerze v Mariboru z naslovom »Ustvari si prihodnost – kaj je dobro vedeti pred izbiro študija«, kjer so bodoče študente informirali o podpori in storitvah društva, jim podali informacije o samem študiju in možnih prilagoditvah zaradi invalidnosti in odgovarjali na njihova vprašanja.

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor nadaljujejo z osveščanjem javnosti in zagotavljanjem pogojev (brezplačna uporaba društvenih prostorov) za izvedbo izobraževalnih tečajev učenja slovenskega znakovnega jezika, ki se jih letno udeležuje vedno več udeležencev. Člani društva so v letu 2019 predstavljali gluhoto in slovenski znakovni jezik na več osnovnih in srednjih šolah na območju Maribora in širše v regiji ter sodelovali v projektih »Pokaži mi z rokami«, »Gluhi strežejo v planinskih kočah«. Tako so skozi predavanja in z lastnimi izkušnjami gluhih in naglušnih udeležencev prikazali številnim polnočutnim udeležencem problematiko invalidov sluha, komunikacijske ovire ter življenje v svetu tišine. Povratne informacije so bile vedno zelo spodbudne in jim dale vedeti, da so s tovrstnim sodelovanjem in predstavitvami uspešno predstavljali njihov svet tišine.

7. DELO, ZAPOSILITEV, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

V akcijskem načrtu smo si zastavili naslednje cilje:

- 7.1. Povečanje zaposljivosti oseb z invalidnostjo
- 7.2. Spreminjanje neustrezne zakonodajne ureditve,
- 7.3. Osveščanje o problematiki zaposlovanja invalidov ter promocija ergonomije, aktivne politike zaposlovanja in vključevanje invalidov vanje
- 7.4. Promocija duševnega zdravja na delovnem mestu med gospodarskimi subjekti
- 7.5. Socialna vključenost
- 7.6. Osveščanje delodajalcev o potrebah delavcev z invalidnostjo

7.1. POVEČANJE ZAPOSILJIVOSTI OSEB Z INVALIDNOSTJO

Mestna občina Maribor je dne 13.11.2019 in 15.11.2019 v Športni dvorani Ljudski vrt »Lukna« v Mariboru organizirala Karierni sejem – sejem poklicev in izobraževanja. Karierni sejem dne 13.11. je bil namenjen osnovnošolcem, staršem/skrbnikom in strokovnim delavcem. Dne 15.11.2019 je bil sejem namenjen srednješolcem, staršem in strokovnim delavcem na področju karijerne orientacije mladih.(gl. tudi tč. 1.1.)

Ena najpomembnejših aktivnosti za povečanje zaposljivosti invalidov je poklicna rehabilitacija. Center za poklicno rehabilitacijo deluje znotraj URI Soča.

V Centru za poklicno rehabilitacijo Maribor izvajajo program zaposlitvene rehabilitacije za MDDSZ ter program poklicne rehabilitacije za ZZZS in ZPIZ. So v koncesijskem obdobju 2014-2020, v Centru za poklicno rehabilitacijo program zaposlitvene rehabilitacije še vedno izvajajo s 5,3 tima, od tega 2 tima v Mariboru, 1,6 tima v enoti Murska Sobota, 1,4 tima v Ljubljani in 0,3 tima v enoti na Ptuj. Ti timi so s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in enake možnosti financirani 90%.

V storitev zaposlitvene rehabilitacije je v letu 2019 bilo vključenih 586 oseb, kar je 92% maksimalnega normativa, ki ga postavlja država. Podporne storitve so v letu 2019 nudili 63 osebam, kar predstavlja presežen normativ postavljen s strani države. V zadnjih letih je opazati trend naraščanja realizacije izvajanja in nujenja podpornih storitev invalidom, potem ko so se zaposlili. Podatek je zelo vzpodbuden, saj nakazuje na dejstvo, da se vse več oseb z različnimi težavami z njihovo pomočjo uspe zaposliti v realnem delovnem okolju.

V programih rehabilitacije je vedno več oseb, pri katerih so težave v duševnem zdravju najpomembnejši razlog za zmanjšano zaposljivost, predstavljajo že skoraj četrtno vseh obravnavanih oseb, vedno več je oseb s pridruženimi motnjami s področja duševnega zdravja, zato so obravnave v programu vedno bolj zahtevne. V CPR Ljubljana je delež obravnavanih ciljne skupine TDZ najmanjši ter znaša 12,2%. Poseben izziv v CPR LJ so slepe in slabovidne osebe, za katere je enota Ljubljana pooblaščenca za vso Slovenijo. Najvišji delež ciljne skupine TDZ v letu 2019 je ponovno evidentiran v CPR MB, kjer je 31% vseh obravnavanih iz ciljne skupine težav v duševnem zdravju. Tako kot slepe in slabovidne osebe v Ljubljani, tako osebe ciljne skupine s težavami v duševnem zdravju v Mariboru in Murski Soboti predstavljajo poseben izziv, saj je zaposlitvena rehabilitacije v navedenih primerih kompleksnejša in daljša, v veliko primerih pa je zdravstveno stanje in problematika oseb takšna, da beležijo tudi povratnike. V navedenih primerih predstavlja tudi doseganje uspešnih izhodov v obliki aktivnega vključevanja v različne oblike delovne sredine poseben izziv, ki od strokovnih timov zahteva nenehno učenje, prilagajanje, uvajanje novih metod in tehnik za delo z rehabilitandi in delodajalci. V Centru za poklicno rehabilitacijo dosegajo na področju izhodov v obliki vključevanja rehabilitandov v različne delovne sredine (realno delovno okolje in prilagojene oblike zaposlovanja) povprečno 30% realizacijo oz. uspešnost.

Leto 2019 jih je v okviru programa zaposlitvene rehabilitacije še posebej zaznamovalo na področju kakovosti. Skozi vse leto so potekale intenzivne priprave na Equass Excellence presojo, ki bo potekala v začetku leta 2019. Equass pomeni »European Quality in Social services« - Evropska kakovost na področju socialnih storitev. Le ta opredeljuje dve stopnji kakovosti - Assurance in Excellence (Odličnost). Stopnja Excellence je najvišja stopnja kakovosti izvajanja socialnih storitev. V Sloveniji jo izpolnjuje zgolj Center za poklicno rehabilitacijo, v Evropi pa zgolj 18 institucij. Za doseganje najvišje stopnje odličnosti je potrebno imeti definirane strokovne in poslovne kazalnike, potrebno je imeti rezultate in trende, predvsem pa je potrebno rezultate, pristope in metode dela primerjati z ostalimi sorodnimi institucijami, izmenjati dobro prakso, se drug od drugega učiti ter v skladu s tem storitve nadgrajevati in dopolnjevati. V letu 2019 so za lažje sledenje zahtevam in merilom Equass-a ustanovili Strokovni tim za odličnost. Člani strokovnega tima za odličnost so strokovni delavci (vodje timov) vseh enot CPRja.

Program Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) – Poklicna rehabilitacija

V letu 2019 so obravnavali 34 oseb, ki jih je v obravnavo napotil ZPIZ. Na žalost je le malo primerov zaključenih v ustreznem času, saj je sodelovanje s strokovnimi delavci ZPIZa še vedno izjemno zapleteno. Največjo težavo strokovnim delavcem CPR predstavlja usklajevanje njihovih strokovnih ugotovitev in predlogov s strogo formalnimi zahtevami plačnika, ki jim je v realnem delovnem okolju s konkretnimi delodajalci izjemno težko slediti. Prav tako je težko slediti obsegu storitev v skladu z napotitvami ZPIZa, saj je za uspešno poklicno rehabilitacijo potrebna širša opredelitev storitev.

Program za ZZZS – Poklicna rehabilitacija

Število oseb, napotenih v program kompleksne rehabilitacije se še vedno povečuje. Tudi na tem programu opazajo porast oseb z motnjami v duševnem zdravju, imajo pa tudi izjemno veliko obravnav oseb s kronično bolečino in fibromialgijo. Duševne in vedenjske motnje predstavljajo največji delež ponovno v CPR Službi Maribor (Maribor in Murska Sobota), kjer je delež duševnih in vedenjskih motenj kar 37,1%. Sledijo bolezni mišičnega in skeletnega sistema in vezivnega tkiva (17,6%) ter bolezni živčevja (12,8%).

V letu 2019 se je v obeh službah še zmeraj izvajala podaljšana poklicna rehabilitacija. Le ta v CPR zajema programe obvladovanja in zmanjšanja težav na kognitivnem, vedenjskem, emocionalnem in socialnem področju ter deloma tudi pri telesnih aktivnostih. Je nadaljevanje medicinske rehabilitacije. Podaljšana poklicna rehabilitacija v obliki rednih kontrolnih pregledov ter v obliki rednega kognitivnega treninga je izjemno pomembna za uspešno vračanje pacientov na delo po različnih poškodbah. Poleg ocenjevanja delovne zmožnosti vsebuje tudi programe za ohranjanje in krepitev delovne zmožnosti. Program je interdisciplinaren, standardiziran, ocenjevalne tehnike so znane, upošteva se posameznikovo osebnostno, vedenjsko, kognitivno, telesno, senzorno in psihosocialno funkcioniranje, tako da je ocenjevanje individualno, tudi rehabilitacijski načrt je individualen. Vloga delodajalca je aktivna in pomembna. Temeljna cilja sta višja kvaliteta življenja posameznika in optimalna vključitev posameznika v socialno ter delovno okolje. Podaljšana poklicna rehabilitacija poteka v prostorih URI-Soča v različnih delovnih kabinetih, simuliranih delovnih in učnih situacijah in/ali pri delodajalcu z usposabljanjem na konkretnem delovnem mestu.

Sledi rehabilitacija na delovnem mestu, ki zajema: povezavo z delodajalcem, analiza možnosti za ustrezno zaposlitev, skladno s trenutnimi zmožnostmi in interesi; seznanitev delodajalca s posameznikovimi zmožnostmi, omejitvami in specifičnimi potrebami; prilagajanje postopkov dela, pripomočkov in delovnega okolja; določitev del; medsebojne obveznosti, časovni okvir, izbrana dela in odgovorne osebe opredelimo v pogodbi o rehabilitaciji na delovnem mestu. Rehabilitacija na delovnem mestu poteka od enega meseca do pol leta, včasih še dlje. Pacienti se na delo vključujejo postopoma, sprva do štiri dni v tednu, en dan pa v programe na URI Soča. Postopno dvigujejo obseg in zahtevnost del ter delovni čas. Osebo spremlja strokovni delavec, prav tako je v delovnem okolju zagotovljen mentor, ki skrbi za potek usposabljanja. Rehabilitacijo zaključijo, ko ocenijo, da je delovno funkcioniranje dovolj stabilno, ali ko se jasno pokaže, da kljub rehabilitaciji pacient za delo ne bo zmožen.

V letu 2019 so pričeli s 4-letni projektom Prehod mladih iz šole na trg delovne sile.

V vzhodni kohezijski regiji so od 131 planiranih, v projektne aktivnosti vključili 105 mladih (80%). Izmed 105 vključenih je v letu 2019 uspešen izhod realiziralo 35 mladih (33,3%). Ena mlada oseba je projektne aktivnosti na lastno željo predčasno zapustila.

V zahodni kohezijski regiji so od 82 planiranih, v projektne aktivnosti vključili 43 mladih (52%). Izmed 43 vključenih mladih je v letu 2019 uspešen izhod realiziralo 10 mladih (23%). Ena mlada oseba je projektne aktivnosti na lastno željo predčasno zapustila

Mestna občina Maribor je v letu 2019 zaposlovala 15 invalidnih oseb, kar je 6 nad kvoto.

7.2. SPREMINJANJE NEUSTREZNE ZAKONODAJNE UREDITVE

V okviru delovne skupine za zaposlovanje je potekala razprava o preslabi obveščeni javnosti glede zakonodaje v pripravi. Invalidi predvsem pogrešajo pomoč pri obveščanju glede novosti, ki se pripravljajo na področju invalidske problematike. Za pomoč so se obrnili na Zavod PIP, kjer pa jim zaradi kadrovske podhranjenosti ne morejo pomagati. Zato bodo še naprej sami spremljali novice na tem področju kot doslej.

7.3. OZAVEŠČANJE O PROBLEMATIKI ZAPOSLOVANJA INVALIDOV TER PROMOCIJA ERGONOMIJE, AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA IN VKLJUČEVANJE INVALIDOV VANJE

Strokovni delavci CPR se na vseh ravneh in v različnih institucijah prizadevajo za promocijo programa zaposlitvene rehabilitacije, katerega razvoj in uspeh je v veliki meri odvisen od vseh deležnikov, posebej od delodajalcev. V ta namen sta posebej uspešni enoti v Mariboru in Murski Soboti, ki letno organizirata tudi različne oblike izobraževanj za delodajalce in strokovne delavce v njihovih podjetjih. Z namenom širjenja znanja so zelo aktivni tudi v Združenju izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije, svoje programe pa predstavljajo tudi širši strokovni javnosti (šole, zdravniški posveti...).

Svet invalidov Mestne občine Maribor je v letu 2019 na MDDSZ podal pobudo za podaljšanje vključitve v programe javnih del za dolgotrajno brezposelne invalide.

V mesecu decembru 2019 je Svet invalidov MOM izvedel posvet »Dobre prakse zaposlovanja invalidov«. Namen posveta je bil predstavitev ukrepov po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in

zaposlovanju invalidov (ZZRZI) za dvig zaposljivosti in zaposlitvenih možnosti za invalide ter predstavitev dobrih praks zaposlitve invalidov.

Priloga 5: Poročilo o posvetu »Dobre prakse zaposlovanja invalidov«

V Društvu študentov invalidov so v letu 2019 člane društva preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani obveščali o prostih delovnih mestih, o možnostih opravljanja praks ali pripravništev doma in v mednarodnih organizacijah. Za člane so v sodelovanju s sodelavci mariborske enote Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Soča izvedli predstavitev projekta Prehod mladih s posebnimi potrebami na trg dela ter o projektu in možnostih vključitve vanj večkrat obveščali člane preko liste za obveščanje in Facebook strani. Nekaj članov društva se je že vključilo v projekt.

Dne 13. 11. 2019 so sodelovali na Kariernem sejmu za mlade v Mariboru, ki je bil namenjen osnovnošolcem, dne 15. 11. 2019 pa so sodelovali na Kariernem sejmu za mlade, ki je bil namenjen srednješolcem.

Dne 26. 11. 2019 se je strokovna sodelavka društva udeležila posveta o spodbudah pri zaposlovanju invalidov, ki ga je organiziral Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživitveni sklad RS.

Mariborska enota društva je v okviru projekta ZaVse na področju osveščanja in odpravljanja diskriminacije pri zaposlovanju invalidov izvedla 12 delavnic Izkušnja spreminja.

Društvo Dom invalidskih društev Maribor v okviru svojega posebnega socialnega programa intenzivno sodeluje z Zavodom RS za zaposlovanje Maribor. Tako še naprej izpolnjujejo zadani cilj zaposlovanje invalidov. V letu 2019 so del leta zaposlovali eno brezposelno invalidno osebo preko programa javnih del. Sofinancer je bila v višini 5% MOM.

V Mariborski knjižnici so bile v letu 2019 zaposlene 4 invalidne osebe.

7.4. PROMOCIJA DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU MED GOSPODARSKIMI SUBJEKTI

Promocija duševnega zdravja vključuje vse ukrepe, ki prispevajo k dobremu duševnemu zdravju. Slovenija je bila prva evropska država, ki je uzakonila izvajanje promocije zdravja na delovnem mestu. Na Ministrstvu za zdravje so izšle tudi [smernice za promocijo zdravja na delovnem mestu](#), ki podajajo temeljna načela za načrtovanje promocije zdravja na delovnem mestu in so pripravljene kot orodje oziroma pripomoček za delodajalca pri načrtovanju in izvajanju programov promocije zdravja na delovnem mestu, ki jih določa Zakon o varnosti in zdravju pri delu.

7.5. SOCIALNA VKLJUČENOST

CPR Maribor je edina enota, v kateri izvajajo program socialne vključenosti. Tudi v letu 2019 so brez večjih posebnosti in odstopanj uspešno izvajali program socialne vključenosti, ki ga izvajajo za Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. V program se vključujejo osebe, ki so ob zaključku procesa zaposlitvene rehabilitacije bile ocenjene kot nezaposljive (dosegajo do 30% delovno učinkovitost). Program je namenjen ohranjanju delovnih kompetenc, spretnosti in veščin uporabnikov ter njihovemu vsakodnevemu socialnemu vključevanju. V letu 2019 se je v program dnevno vključevalo 15 stalnih uporabnikov.

Tudi v invalidskih društvih so izvajali socialne programe za blažitev posledic invalidnosti in vključevanje invalidov.

V Invalidskem društvu ILCO Maribor so preko celega leta izvajali mesečne delavnice ročnih spretnosti. Aktivno in organizirano so se vključevali v vse aktivnosti Sveta invalidov MOM in ostalih institucij na območju Maribora.

V Združenju multiple skleroze Slovenije, podružnica Maribor, s pomočjo poverjenikov dosegajo večjo kvaliteto življenja invalidnih oseb z MS. Program je namenjen preprečevanju izoliranosti in izboljšanju kvalitete življenja težkih invalidov z MS. Poskrbijo pa tudi za tiste težke invalide z MS, ki so nastanjeni v domovih za ostarele. Teritorialno pokrivajo občine Maribor, Ruše, Podvelka,

Ribnica na Pohorju, Šentilj, Pesnica, Duplek, Starše, Rače-Fram, Slovenska Bistrica, Selnica ob Dravi, Lovrenc na Pohorju, Oplotnica, Slivnica-Hoče, Kungota in Miklavž na Dravskem polju. Preko celega leta naj bi bili poverjeniki v stalnem kontaktu z vsemi tistimi težkimi invalidi in njihovimi svojci, ki potrebujejo pomoč.

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor so v letu 2019 organizirali plavalne dneve, različna družabna srečanja ter izlet v maju v Zreče in v jesenskem obdobju v Novo mesto – tovarna zdravil Krka. Ob materinskem dnevu in mednarodnem dnevu žena so se udeležili skupne proslave v restavraciji Taborka v Mariboru. Pred tem so organizirali tudi kopanje s pustovanjem za članstvo društva, v jesenskem obdobju pa martinovanje na območju Voličine in ob izteku leta 2019 silvestrovanje v restavraciji Gurmanski hram na Teznu. Udeležili so se številnih delavnic za usposabljanje invalidov, ki jih je organizirala ZDIS in to ob različnih temah, ki so jih predavali izkušeni strokovnjaki na področju blaženja socialnih in psihičnih posledic invalidnosti.

Ena izmed prioritet na področju delovanja društva v okviru socialnega programa je bila pomoč posameznim članom društva z enkratnimi denarnimi socialnimi pomočmi. V MD DIM je mnogo članov, ki živijo na robu preživetja in jim društvo ob omejenih finančnih sredstvih ne more pomagati z izdatnimi finančnimi pomočmi. Še nadalje jim pomaga vodstvo RK Maribor z dostavo paketov, ki jih dobijo predvsem tisti člani, ki dejansko živijo v težkih socialnih razmerah. V društvu skrbijo tudi za najstarejše člane, trenutno je 139 starejših nad 85 let. Od tega jih okrog 27 živi v domovih starostnikov. Vse so obiskali in obdarili, ter jih s tem vsaj nekoliko razveselili in izkazali pozornost, kolikor je bilo mogoče. V društvu sicer narašča število teh starostnikov, ki pa nekateri žal živijo popolnoma sami, zapuščeni od sosedov, pa tudi širše družbene skupnosti.

Ker je teh pojavov v našem mestu vse več in več, predlagamo, da se tudi Svet invalidov MOM opredeli do te socialne situacije in se bolj poglobi v zagotavljanje boljših možnosti življenja starejše generacije v našem mestu.

V Društvu študentov invalidov so svoje v letu 2019 člane obveščali o prostih delovnih mestih, o možnostih opravljanja praks ali pripravništev doma in v mednarodnih organizacijah preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani. Za člane društva so v sodelovanju s sodelavci Mariborske enote Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Soča izvedli predstavitev projekta Prehod mladih s posebnimi potrebami na trg dela ter o projektu in možnostih vključitve vanj večkrat obveščali člane preko liste za obveščanje in Facebook strani. Nekaj članov se je že vključilo v projekt.

Ob tem so študente invalide vključevali v občudijske dejavnosti kot so mesečna srečanja z zanimivimi gosti, športno-rekreativna vadba, bralna srečanja, izleti in druga družabna srečanja.

V Društvu paraplegikov Podravja so tudi v letu 2019 za vključevanje članov izvajali posebne socialne programe. Tako so se npr. sestali z varovanci Doma starejših Idila in se z njimi pomerili v pikadu. Izvajajo tudi veliko aktivnosti in druženj v okviru društva in Zveze, kot so športna srečanja, kulturne prireditve, izleti in proslave, vključujejo se v aktivnosti Sveta invalidov in ostale zanimive prireditve v mestu. Veliko članov je težko gibalno oviranih. Zaradi uporabe električnih vozičkov in vozičkov na ročni pogon ne morejo uporabljati javnih prevoznih sredstev. Zato potrebujejo prevoz s kombiniranim vozilom in asistenco osebe (prostovoljci), ki je velikokrat nimajo. Gre za veliko psihološko breme, če so ti prisiljeni biti izolirani od ostale družbe. Zato je zanje program Prevozi ključnega pomena.

V društvu Sonček Maribor so v letu 2019 v svoji dobrodelni trgovini Sonček vključevali 15 članov s cerebralno paralizo, večina od teh prihaja v dnevni prostor vsakodnevno. Trgovina članom zelo veliko pomeni. Je stičišče medsebojnih druženj in zatočišče varnega počutja. V tem letu so v trgovino vključili tri odrasle člane s cerebralno paralizo na novo, ki so po končanem šolanju ostali doma in prepuščeni samemu sebi. Ti uporabniki so zelo zadovoljni in radi obiskujejo kotiček Dobrodelne trgovine Sonček. V letu 2019 se redno popoldansko družijo v društveni trgovini Sonček, saj z pomočjo društva organizirajo rojstne dneve, zaključke in manjša praznovanja. Organizirali so tudi Bralne večere v trgovini Sonček s sodelovanjem z Inner Wheel klubom. Srečanje uspešno povezuje in organizirata ga. Vasiljka Prosnik in ga. Marija Podhostnik. Bralni večeri potekajo enkrat mesečno, v jesenskem času so se preselili v prostore na Trubarjevi ulici 15. Z vključitvijo le teh oseb dosegamo, da tudi te osebe izkusijo redno delovno okolje ter se na ta način skušamo približevati iniciativnosti ter posodobljenih podpornih storitev za delo pod posebnimi pogoji. Naš cilj stremi k ustanovitvi dodatnega dnevnega centra, podprtega s koncesijo države in

podporo občine za vse čakajoče. Veliko je še takšnih, ki so trenutno na čakalni listi za sprejem v Varstveno delovne centre Zveze Sonček, kot tudi preostalih z gibalno oviranostjo, ki niso dovolj vključeni v družbeno življenje in ostajajo doma. Nekateri uporabniki se v dnevni prostor Vetrinjska vključujejo skupaj z osebnimi asistenti, za pomoč ostalim uporabnikom v trgovini vključujejo prostovoljce. V trgovini vsakodnevno pomagajo in nudijo podporo udeleženske javnih del.

Obeležili so sedmo obletnico delovanja Dobrodelne trgovine, v tem letu so preuredili kotiček za druženje.

Društvo Sonček omogoča tudi materialno in socialno varnost 3 udeleženkam javnih del, ki se vsakoletno redno vključujejo. Za potrebe prevozov s prilagojenim kombijem je zaposlen tudi voznik. Na društvu je zaposlenih 5 oseb z invalidnostjo, od tega je ena oseba zaposlena v podporni zaposlitvi. V društvu podpirajo sprejet Zakona o socialnem vključevanju (v veljavi od 1.1.2019), čakajo še na ustrezno sprejete storitve socialnega vključevanja (ki se bo sprva izvajal kot pilotni projekt). Podpirajo tudi podporno zaposlovanje na podlagi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.

7.6. OZAVEŠČANJE DELODAJALCEV O POTREBAH DELAVCEV Z INVALIDNOSTJO

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor v okviru svojih posebnih socialnih programov intenzivno sodeluje z Racio Social - svetovalni rehabilitacijski center iz Celja, Zavodom RS za zaposlovanje ter delodajalci na področju Mestne občine Maribor. Tako še naprej izpolnjujejo zadani cilj; informiranje delodajalcev o zakonodaji s področja zaposlovanja invalidov, o možnostih strokovne podpore in finančnih spodbudah pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov, vse z namenom večjega zaposlovanja invalidov sluha. V letu 2019 so poleg redno zaposlenega gluhega strokovnega delavca-sekretarja in strokovne sodelavke za polovični delovni čas, zaposlovali v programu javnih del dve brezposelni osebi s statusom invalida. Za obe osebi je bila sofinancer MOM. Za polovični delovni čas so iz lastnih sredstev zaposlovali eno osebo/invalida sluha za pomoč na domu.

8. DRUŽINSKO ŽIVLJENJE IN SPOŠTOVANJE OSEBNE INTEGRITETE

Invalidi imajo pri ustvarjanju ali ohranjanju družine, navezovanje prvih stikov itd, največkrat velike težave. Mnogi niso mobilni brez pomoči drugih, večkrat pa se počutijo tudi manjvredni, nimajo samozavesti in ostajajo raje doma. Težave so različne. So pa zelo podobne težavam vseh ljudi, le da morajo invalidi premagati dodatno oviro – svojo invalidnost.

V akcijskem načrtu smo si zadali:

8.1. Ozaveščanje

8.2. Spodbujanje osebne asistence

8.1. OZAVEŠČANJE

Mestna občina Maribor je v letu 2019 s sofinanciranjem programov društev pomagala pri izvajanju socialnih programov društev.

V Društvu paraplegikov Podravja so v letu 2019 organizirali družinski sprehod v naravi in praznovanje dneva žena.

Pri novonastalih paraplegikih se izvaja informiranje o razpoložljivih programih organizacije, pomoč paraplegikom, da znajo sami poiskati svoje cilje in interese, spodbujanje paraplegikov, da najdejo oporo pri družini in okolju, nudenje pomoči pri ponovni vključitvi v nadaljevanju izobraževanja, nudenje pomoči pri premagovanju in odpravi arhitekturnih ovir na domu, v domačem kraju. Pri paraplegikih, ki prehajajo iz zavodskega varstva v domače okolje, društvo svetuje in pomaga pri iskanju zaposlitve, opravljanju voziškega izpita, prehodu v nadaljnji študij, opozarjanju na njihove pravočasne reakcije na reševanje težav, spodbujanje v skrbi za nego telesa, primerno oblačenje in vzdrževanju čistoče v stanovanju in v okolju kjer živi. Pri paraplegikih, ki se ne morejo ali se ne znajdejo v življenju, ima društvo vlogo informatorja in svetovalca preko svojih socialnih poverjenikov. Ti jih morajo redno obiskovati in sproti motivirati za reševanje osebnih stisk in problemov. Predvsem pa je potrebno v zadnjem času budno spremljati materialni položaj posameznikov članov, saj se v času krize naglo slabša njihov materialni položaj. Pri vseh treh navedenih ciljnih, pomenijo te aktivnost spodbujanje k aktivnem iskanju zaposlitve predvsem

pa k iskanju mobilizacijskega dela ali vsaj razvijanje hobijev.

Tudi v letu 2019 je Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor pomagalo posameznim članom pri razreševanju številnih problemov na področju pravne zaščite in predvsem zaščite invalidnosti, premoženjskega stanja in drugih podobnih razmer. V letu 2019 so zabeležili 26 primerov, ki so potrebovali to pomoč. Začetne pogovore je opravil član društva Mirko Čubrič, ki je tudi s pravnega stališča pomagal pri razrešitvi posameznih problemov.

V MD civilnih invalidov vojn Maribor so mnenja, da je socialno vključevanje in druženje velikega pomena za vsakogar, tem bolj pa za invalide. Zato so v letu 2018 organizirali številne dogodke. Bili so na ekskurziji v Pomurju, ogledali so si oljarno Kocbek v Sv. Juriju ob Ščavnici in razgledni stolp Vinarium v Lendavi. Družabno pustno srečanje so imeli v Gostišču Taborka, kostanjev piknik pa so organizirali na kmetiji Urbas na Sp. Slemenu.

Udeležili so se vseslovenskega srečanja civilnih invalidov vojn v Trebnjem. Tradicionalno prednovoletno družabno srečanje s člani CIV Celje je bilo na Štatenbergu. V letu 2018 so socialno ogroženim članom pomagali v obliki posebnih socialnih pomoči (prehrana, kurjava, tehnični in ortopedski pripomočki).

8.2. SPODBUJANJE OSEBNE ASISTENCE

Mestna občina Maribor je tudi v letu 2019 spodbujala izvajanje osebne asistence s sofinanciranjem programa osebne asistence.

V MD civilnih invalidov vojn Maribor so v okviru programa vršili prevoze invalidov; spremstvo in prevoz starejših ali gibalno oviranih invalidov k zdravniku ali drugih opravkih po sistemu član – članu, s kombijem predvsem na športna srečanja ter z avtobusom na srečanja, ekskurzije in kopalne dneve.

V Društvu paraplegikov Podravja je cilj izvajanja programa Prevozi predvsem zagotavljanje mobilnosti gibalno oviranih oseb, predvsem članov društva in s tem vključitev v vse oblike družbenega življenja. Predvsem so se prevozi izvajali za izobraževalne tečaje, kulturno umetniške aktivnosti, prevoz na obnovitveno rehabilitacijo-zdravilišča (Zreče, Laško, Čatež, Terme 3000), na delovno mesto, na športne dejavnosti in športna srečanja, na kulturne dogodke v organizaciji društva, na predstave in koncerte, po opravkih (zdravnik, občinski uradi, ..), na druženja, torej za socialno vključevanje.

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor izvajajo program pomoči na domu – osebno asistenco že od leta 2000. Gluhe, naglušne in gluhoslepe ostarele osebe doživljajo predvsem zaradi komunikacijske oviranosti v starosti še večjo osamljenost in s tem še dodatno psihosocialno stisko. Zato so že leta 2000 prvič sodelovali z Zavodom za zaposlovanje in dogovorili vsebino programa javnih del. V letu 2001 so preko javnih del zaposlili prvo gluho osebo, ki nudi pomoč družinam oziroma posameznim ostarelim, bolnim ali drugače obnemoglim gluhim, naglušnim in gluhoslepim uporabnikom pri oskrbi na domu: gospodinjstva opravila, osebna nega in higiena, spremstvo k zdravniku ali po drugih opravkih, priprava in uživanje hrane, občasen prevoz uporabnikov v Društvo, ko si zaželi sodelovati v organiziranih oblikah dela in življenja v invalidski organizaciji, klepet in družabništvo na domu uporabnika v komunikaciji, ki jo glede na svojo senzorno okvaro razume. Zaradi vedno večjega števila starejših uporabnikov programa so ob pomoči Zavoda RS za zaposlovanje zaposlovali invalidne/gluhe osebe. Svojo pomoč so razširili tudi na starejše gluhe in naglušne prebivalce Doma za starejše občane Nova vas, kar vsekakor nakazuje tudi širšo prepoznavnost in potrebnost tega programa. V program je vključenih 45 uporabnikov. V programu dosegajo namen, da z izvajanjem pomoči v primeru bolezni, osamljenosti, onemoglosti, ostarelosti, zadovoljujejo osnovne potrebe gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe ter oseb s polžkovim vsadkom ter drugimi invalidnostmi po boljši kvaliteti življenja in odpravljanje socialne izključenosti. Zadane cilje so dosegli z izvajanjem programa predvsem v smislu, da so omogočili tem osebam, da kvalitetno živijo v domačem okolju, saj v okviru obstoječih služb tega programa za uporabnike v njim razumljivi komunikaciji, ne izvaja nihče na območju delovanja društva. Sofinancer je tudi MOM. Prav tako pa vsako leto pomagajo socialno najbolj ogroženim članom v sodelovanju z RK Maribor s paketi hrane (letno več kot 100 paketov), ki so jih razdelili ob pomoči prostovoljcev.

V društvu Sonček so v mesecu oktobru 2019 organizirali redno jesensko srečanje in kosanje piknik v Centru Sonček Vrtnice v Zg. Kungoti. Srečanja se je udeležilo 120 članov. V mesecu decembru 2019 se je 120 odraslih članov zbralo na zaključnem novoletnem srečanju, za otroke s cerebralno paralizo in njihove sorojence pa so organizirali obdarovanje in prihod Dedka Mraza. Dogodek je popestril čarodej Gordan.

V MDSS MB so v okviru programa usposabljanje za aktivno življenje slepih in slabovidnih oseb izvedli 22 skupinskih kuharskih delavnic za slepe in slabovidne, družabno srečanje vseh članov na društvenem vrtu v juniju in novembru ter prednovoletno srečanje v Domu slepih, kopalni dan v Izoli, dve duhovni srečanja, štiridnevni seminar za 23 starejših, kasneje oslepelih, slepih in slabovidnih oseb ter 11 svojcev v Domu Oddiha Izola, 3 delavnice ročnih del, delavnica izdelovanja naravne kozmetike v Centru eksperimentov, 22 delavnic vadb pilatesa, 18 srečanj skupine za samopomoč v Mariboru in 10 srečanj skupine v Dravogradu. Vodje skupin za samopomoč so se udeležile usposabljanja na ZDSSS, članice ročno-delskega krožka pa so se udeležile spomladanskega in jesenskega tečaja ročnih del v organizaciji ZDSSS.

V ZMSS, Podružnica Maribor, izvajajo redna tedenska druženja v prostorih društva, imeli so tudi novoletno srečanje, ki se ga je udeležilo 30 članov. ZMSS – Podružnica Maribor izvaja pomoč za člane društva preko poverjenikov za doseganje večje kvalitete življenja invalidnih oseb z MS. Program je namenjen preprečevanju izoliranosti in izboljšanju kvalitete življenja težkih invalidov z MS. Poskrbijo pa tudi za tiste težke invalide z MS, ki so nastanjeni v domovih za ostarele. Teritorialno pokrivajo naslednje občine Maribor, Ruše, Podvelka, Ribnica na Pohorju, Šentilj, Pesnica, Duplek, Starše, Rače-Fram, Slovenska Bistrica, Selnica ob Dravi, Lovrenc na Pohorju, Oplotnica, Slivnica-Hoče, Kungota in Miklavž na Dravskem polju. Preko celega leta naj bi bili poverjeniki v stalnem kontaktu z vsemi tistimi težkimi invalidi in njihovimi svojci, ki potrebujejo pomoč. V letu 2019 so šestim socialno šibkim članom, ki so potrebovali finančno pomoč, preko socialne komisije ZMSS dodelili enkratno denarno pomoč; uredili so štirim težko gibljivim članom prevoz v zdravilišče na obnovitveno rehabilitacijo, ker so potrebovali prilagojeno prevozno sredstvo; v sodelovanju z RK so razdelili pakete pomoči 83 članom.

9. KULTURA

Zasledovali smo cilje, ki smo jih opredelili v akcijskem načrtu:

- 9.1. Vključevanje oseb z invalidnostjo v kulturne dogodke, prireditve
- 9.2. Sistematično vključevanje uporabnikov s posebnimi potrebami v knjižnične storitve
- 9.3. Ozaveščanje kadra o potrebah invalidov
- 9.4. Informacije o dostopnosti kulturnih dogodkov
- 9.5. Podpora MOM in Sveta invalidov pri kulturnih programih invalidskih društev

9.1. VKLJUČEVANJE OSEB Z INVALIDNOSTJO V KULTURNE DOGODKE, PRIREDITVE

KULTURNI VEČER INVALIDOV

Kazinska dvorana SNG Maribor je v četrtek, 7.11.2019, gostila jubilejni 10. Kulturni večer invalidov. Tema večera je bila »Naših prvih 10«.

Navzoče sta nagovorila podžupanja MO Maribor mag. Helena Kujundžić Lukaček in podpredsednik Sveta invalidov MO Maribor g. Martin Benko.

Nastopili so člani društev VDC Sožitje Maribor, Sonček, člani Kulturno umetniško društvo Tihi svet iz Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor, člani MD civilnih invalidov vojn Maribor, MD slepih in slabovidnih Maribor, Društva paraplegikov Podravja, iz Društva ILCO Maribor, ženski komorni zbor Medobčinskega društva delovnih invalidov Maribor, člani Društva vojnih invalidov maribor. Gost večera je bil Adi Smolar, ki je navdušil navzoče, nastopil je tudi dramski igralec Bojan Marošević. Zaplesala nam je tudi plesna skupina Baletne akademije.

Ob 10. jubileju Kulturnega večera invalidov Maribora so bile podeljene zahvale župana MO Maribor Aleksandra Saše Arsenoviča »za neprecenljiv prispevek k bogatjenju kulture invalidov«. Prejeli so jih naslednja društva in posamezniki: Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor, Društvo paraplegikov Podravja, invalidsko društvo ILCO Maribor, Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor, Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor, Medobčinsko društvo Sožitje Maribor – VDC Sožitje Maribor, Sonček – mariborsko društvo za cerebralno paralizo, VDC Polž Maribor, Zdenka Križanič, Bojan Marošević in SNG Maribor. Zahvale sta podelila podpredsednik Sveta invalidov Martin Benko in podpredsednik Sveta invalidov Vasja Cimerman.

Za čudovit zaključek nam je, dramski igralec Bojan Marošević pa nam je na kratko recital Cankarja in Minattijevo »Nekoga moraš imeti rad«

Kulturnemu večeru so prisostvovali tudi novinarji, o prireditvi so poročali [Maribor24](#), [Radio Maribor](#), časopis Večer, RTS Media in drugi.

Priloga 6: Poročilo o kulturnem večeru invalidov 2019

DOGODKI V MARIBORSKI KNJIŽNICI

V mariborski knjižnici so v letu 2019 izvedli številne dogodke:

- Program zmanjševanja socialne izključenosti za osebe s težavami v duševnem zdravju: srečanja v knjižnici za člane Zavoda Franko (24 srečanj od januarja do decembra)
- Pogovor »Branje za življenje« s specialno pedagoginjo Alenko Zupanič Danko in kliničnim psihologom mag. Acom Prosnikom: pogovor o težavah otrok pri učenju branja, kako jim pri tem pomagati, kako nadgraditi tehniko branja in kako mlade s pomočjo branja osamosvojiti. Salon uporabnih umetnosti; 1. 2.
- 2 srečanja z ustvarjalci (za mlade in odrasle): Tipne slikanice – Potipaj me!: pogovor s tiflopedagoginjo Aksinjo Kermauner in doc. dr. Jernejo Hercog, ob zaključku študijskega projekta izdelave tipnih slikanic Potipaj me!. Poročna dvorana, 5. 2.
- Priložnostna razstava tipnih slikanic za mlade. Poročna dvorana, 5. 2.
- 4. bralna značka v Domu starejših Idila (od pomladi do jeseni).
- 5. bralna značka za uporabnike VDC Polž, Knjižnica Šentilj (od pomladi do jeseni).
- Pravljična ura in otvoritev 4. bralne značke v Domu starejših Idila, 19. 3.
- Pravljična ura za uporabnike Društva Ozara, Pionirska knjižnica Rotovž, 25. 3.
- Branje za življenje: pogovor z dr. Barbaro Pregelj, glavno urednico, iniciatorko in vodjo bralno-motivacijskih projektov založbe Malinc.
- Projekt vključevanja otrok in najstnikov migrantov, v sodelovanju z ZRC, Inštitutom za izseljeniška vprašanja in migracije in Slovensko filantropijo, Pionirska knjižnica Rotovž (5 srečanj od pomladi do jeseni).
- Predstavitve knjižnice s pravljico uro za otroke iz Centra za sluh in govor, Knjižnica Kamnica, 17. 4.
- Sodelovanje na prireditvi ob zaključku projekta »Vključujemo in aktiviramo!« za osebe na prestajanju zaporne kazni, Zavod za prestajanje zaporne kazni Maribor, 23. 4.
- Predstavitve knjižnice tujcem-ekonomskim migrantom, v sodelovanju z Andragoškim zavodom Maribor (4 skupine), Pionirska knjižnica Rotovž, 27. 5., 30. 5., 3. 6., 5. 6.
- Dan knjižnice, udeležba oseb z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, ki potrebujejo podporo in pomoč pri življenju v skupnosti – sodelovanje z Zavodom Franko, 8. 6.
- Sodelovanje na prireditvi ob zaključku 4. bralne značke za starejše iz Doma starejših Idila, 1. 10.
- Priprava strokovnih podlag za označevanje gradiva s povečanim tiskom
- Pogovor s pesnico Danijelo Premzl – v sodelovanju z Zavodom Franko, ob svetovnem dnevu duševnega zdravja, Knjižnica Tabor, 8. 10.

- Predstavitev Mariborske knjižnice, program Cobis++ in portala Biblos osebam s težavami v duševnem zdravju: uporabnikom društva Ozara, Zavoda Franko in Zavoda Šent, Knjižnica Nova vas, 9. 10.
- Predstavitev Mariborske knjižnice skupini dolgotrajno brezposelnih – sodelovanje v programu socialne aktivacije, ki ga izvaja Festival Borštnikovo srečanje, Knjižnica Rotovž, 13. 12.
- Bralna ura z Ines Vičič (članki na temo zdravja), v sodelovanju z društvom Ozara in Zavodom Franko, Knjižnica Tabor, 27. 11.
- Sodelovanje na posvetu o dostopnosti kulture za invalide »Kultura bogati vse ljudi«; Razstavni prostor Urban; 16. 12.
- Zaključno srečanje bralnega kluba za osebe s težavami v duševnem zdravju – za člane Zavoda Franko, Knjižnica Tabor, 17. 12.

9.2. SISTEMATIČNO VKLJUČEVANJE UPORABNIKOV S POSEBNIMI POTREBAMI V KNJIŽNIČNE STORITVE

Osebam s posebnimi potrebami in drugimi ranljivimi skupinami so tudi v Mariborski knjižnici v letu 2019 omogočali široko dostopnost do rednih storitev, prireditev in dejavnosti, ki so jih po dogovoru prilagajali njihovim potrebam in željam. V tem procesu vključevanja je bistvenega pomena sodelovanje z invalidskimi in drugimi organizacijami. Vsako partnerstvo in skupni projekti z ustanovami, ki delujejo na področju zmanjševanja socialne izključenosti, pomenijo korak bližje k skupinam uporabnikov, ki še ne poznajo brezplačnih možnosti enakopravnega dostopa do kulturnih in drugih knjižničnih vsebin. Veseli jih, da je bilo v letu 2019 vzpostavljenih kar nekaj novih oblik sodelovanja, s katerimi so nekaterim ranljivim skupinam, ki do sedaj naših storitev niso poznale, približali knjižnico in jih vključili v naše dejavnosti. Med njimi so osebe s težavami v duševnem zdravju Zavoda Franko, dolgotrajno brezposelne osebe v programu socialne aktivacije, migranti idr.

Vrsto let v Mariborski knjižnici opozarjajo na potrebo po enakopravni dostopnosti do storitev za vse skupine uporabnikov, tudi za gibalno ovirane. A na področju fizične dostopnosti, žal, ne beležimo pozitivnih premikov. Pereča prostorska problematika osrednje knjižnice še vedno ni rešena, prav tako gibalno ovirani še vedno ne morejo dostopati do nekaterih enot v naši knjižnični mreži: do Knjižnice Studenci, Knjižnice Bistrica ob Dravi, Knjižnice Pesnica in Knjižnice Duplek.

V knjižnici se izvajajo redne dejavnosti:

- Izposoja gradiva na dom - od leta 1992: za osebe, ki zaradi invalidnosti, starosti ali bolezni same ne morejo do knjižnice.
- Izposoja v bolnišnico - od leta 2001: za paciente na zdravljenju v UKC Maribor. Servis je namenjen tudi uporabnikom s posebnimi potrebami.
- Postajališče bibliobusa v VDC Polž – od leta 1998: za osebe z motnjo v telesnem in duševnem razvoju. Bibliobus 1 x mesečno obiše varovance VDC Polž v Rapočevi ulici 13 in Parku mladih 4.
- Redni in organizirani obiski odraslih z motnjo v duševnem razvoju iz VDC Sožitje in VDC Polž v Knjižnici Nova vas, Knjižnici Šentilj in Knjižnici Ruše: izposoja gradiva, obisk na prireditvah, bralna značka, razstava izdelkov v knjižnici itd.
- Premične zbirke (kolekcije) v domovih/zavodih/ustanovah za posebne skupine prebivalcev, ki nimajo dostopa do knjižničnega gradiva in informacij: VDC Sožitje, Dom starejših občanov Tezno, Sončni dom, Dom starejših Idila, UKC Maribor- Bolnišnična šola, Oddelek za psihiatrijo, Materinski dom.
- Nabava in obdelava gradiva za slepe in slabovidne (povečani tisk, zvočne knjige), za gluhe in naglušne: lahko branje itd. in objava informacij v prilagojenih oblikah na knjižnični domači strani.
- Distribucija glasila Svet invalidov: širjenje dostopnosti do informacij o delovanju invalidskih društev na območju MOM in okoliških občin.

- Pravljične ure v UKC Maribor, Kliniki za pediatrijo in Oddelku za psihiatrijo.
- Organizirani obiski s pravljimi urami za otroke iz Centra za sluh in govor in O.Š. Gustava Šiliha.
- Priprava signalnih informacij in obveščanje članov invalidskih društev o prireditvah (tudi v formatu, primernem za slepe in slabovidne): preko portala Svet invalidov MoM in domače strani.
- Obiski, srečanja, sestanki s predstavniki invalidskih društev: Društvo študentov invalidov Slovenije, enota Maribor, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor idr.
- Od aprila 2009 deluje v Mariborski knjižnici delovna skupina za uporabnike s posebnimi potrebami, ki vključuje odrasle osebe z različnimi oblikami oviranosti na osnovi sodelovanja z invalidskimi in drugimi društvi. Področje vključevanja je knjižnična mreža 19 enot z bibliobusom, s 45 postajališči, z možnostjo skupnih projektov Mariborske knjižnice kot osrednje območne knjižnice.

9.3. OZAVEŠČANJE KADRA O POTREBAH INVALIDOV

Ozaveščenost strokovnega kadra o potrebah invalidov v kulturnih in drugih ustanovah je kljub velikemu izboljšanju še vedno pomanjkljiva. Zato nekatere invalidske organizacije tesno sodelujejo s kulturnimi ustanovami v Mariboru, na primer v **Mariborski knjižnici**. V Mariborski knjižnici že 9 let deluje delovna skupina za uporabnike s posebnimi potrebami, ki koordinira vključevanje invalidov in predstavnikov drugih ranljivih skupin prebivalstva v knjižnične storitve. Prav tako UGM, muzeji in ostale galerije pogosto pripravljajo prilagojene dogodke za ciljno publiko.

9.4. INFORMACIJE O DOSTOPNOSTI KULTURNIH DOGODKOV

Svet invalidov MOM je tudi v letu 2019 obveščal invalide o možnosti pridobitve evropske kartice ugodnosti za invalide, na osnovi katere mnoge kulturne ustanove odobravajo popuste. Prav tako so spodbujali organizacijo skupinskih ogledov predstav po invalidskih društvih.

V Mariborski knjižnici zagotavljajo dostopnost informacij z obveščanjem na svoji [spletni strani](#), stran je prilagojena tudi za slepe in slabovidne (e-sova). Invalide pa o dogodkih v knjižnici redno obvešča tudi preko skupne liste sveta invalidov. Prav tako sodelujejo s posameznimi invalidskimi društvi, kjer za posebne ciljne skupine organizirano pripravljajo kulturne dogodke in obveščanja.

9.5. PODPORA MO MARIBOR IN SVETA INVALIDOV PRI KULTURNIH PROGRAMIH INVALIDSKIH DRUŠTEV

Večina društev ima v svojih programih izvajanje določenih kulturnih aktivnosti kot so likovno ustvarjanje, ročna dela, pevski zbor, prav tako pa organizirajo udeležbo oz. ogled različnih kulturnih prireditev.

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor deluje dramska skupina. V letu 2019 je pripravila igro »Trgovina«, katero so predstavili članom društva. V okviru zveze kulturnih društev Maribor društvo s tovrstnimi aktivnostmi ne more sodelovati, čeprav bi lahko pokazali tudi uspešne predstave dramske skupine, češ da niso kulturno društvo in da nimajo ustreznega statusa na tem področju.

Sekcija ustvarjalnih delavnic oz. sekcija izdelkov ročnih spretnosti združuje 4 članic našega društva, ki svoje izdelke predvsem razstavljajo na internih društvenih prireditvah kot je dan žena, dan odprtih vrat in mednarodni dan invalidov. Izdelovali so tudi voščilnice za potrebe društva. Tudi v letu 2019 se je sekcija predstavila s svojimi izdelki na Trgu Leona Štuklja ob mednarodnem dnevu evropske mobilnosti invalidov in seznanila širšo mariborsko javnost s svojo uspešno dejavnostjo.

V okviru kulturne sekcije deluje tudi društveni pevski zbor, ki je v zadnjem obdobju dosegel zavidljivo kakovostno raven delovanja in je središče kulturne dejavnosti društva. Zbor je imel v letu 2019 7 nastopov. Sodeluje na različnih prireditvah v društvu in izven društvenih okvirov kot npr.: sodelovanje na reviji pevskih zborov ZDIS, ki je bila maja v Črnomlju, Unionski dvorani ob

sodelovanju z različnimi pevskimi zbori društev upokoјencev, na prireditvah ob dnevu žena, materinskemu dnevu, ob »Dnevu invalidov«, ob dnevu odprtih vrat, na Kulturnem večeru invalidov v SNG Maribor v Kazinski dvorani in na zaključnem koncertu ob koncu leta v domu starostnikov Danice Vogrinec na Pobrežju.

V okviru kulturne dejavnosti so tudi v letu 2019 imeli abonma v Narodnem domu v okviru predstav komedija. Sodelovanje na tem abonmaju je že nekakšna tradicija, kjer omogočajo posameznim članom društva ogled različnih predstav komedij.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2019 preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani člane vabili in obveščali o različnih kulturnih prireditvah in dogodkih, ki so omogočali dostopnost in enakopravno udeležbo tudi za invalide. Dne 25. 1. 2019 so se člani društva udeležili vodene razstave o Ivanu Cankarju v Univerzitetni knjižnici Maribor. Dne 20. 3. 2019 jim je članica Agnes Kojc predstavila svojo poezijo in jim podarila prijetno literarno popoldne.

Tudi člani ZMSS, podružnica Maribor, so se udeležili jubilejnega 10. Kulturnega večera invalidov.

V Društvu paraplegikov Podravja so v sklopu programa kulture organizirali 3-dnevno likovno in rezbarsko kolonijo, ki je potekala v delovno bivalnih prostorih v Paracentru Osek 104, za slikarje, ki slikajo z usti, nogami ali rokami. Promocija likovne in rezbarske kolonije je potekala v sklopu informiranja na spletni strani. Delavnice so potekale po vodstvom mentorja Jožeta Potokarja.

Cilj programa je, da se omogoči čim večjemu številu članov, da se udeleжstvujejo v različnih kulturnih dejavnostih. Da imajo tudi paraplegiki možnost kulturnega življenja in ustvarjanja. Program omogoča vključitev paraplegikov v različne aktivnosti glede na želje in možnosti, jim tako omogočiti bolj polno življenje in udeleжstvanje ter preprečiti izključenosti iz družbe. Člani so seznanjeni z vsebino dela društva, in hkrati osveščajo javnost, da med njimi živijo tudi paraplegiki, ki imajo svoje specifične potrebe.

V MD civilnih invalidov vojn Maribor je kulturni program ob dnevu žena oz. materinskem dnevu v izvedbi pevskega zbora varovancev potekal v Domu pod Gorco. V UGM so se udeležili otvoritve razstav Stojan Kerbler, Vlasta Zorko in vodenega ogleda po razstavi iz zbirke UGM Živeti z gledališčem ter po veliki pregledni razstavi Mete Grgurevič.

Ogledali so si grad Štatenberg, samostan Sudenice, Muzej Tabor. Predstavniki društva so bili na proslavah društev (okrogle obletnice), na občinskih in državnih proslavah. Člani društva so sodelovali pri snemanju kulturne oddaje Radia Maribor.

V novembru 2019 so se udeležili jubilejnega 10. kulturnega večera invalidov v Kazinski dvorani SNG Maribor.

Program je financiran s sredstvi FIHO in ZDCIVS.

V MD slepih in slabovidnih Maribor so v letu 2019 organizirali in izvedli veliko kulturnih programov in aktivnosti: zahvalni dan slepih in slabovidnih v Mariboru; udeležba na razstavi tipnih slikanic »Potipaj me« na Pedagoški fakulteti MB; udeležba na predstavitvi knjig Črna svila z raskavo obrobo in Nekaj o očeh avtorja Valterja Čučkoviča v UK Maribor; udeležba na razstavi »Ne glej nazaj, OK!« v Umetnostni galeriji Maribor; udeležba na predstavitvi skulptur »Ko se dotaknem Forma vive«, v prostorih društva; udeležba na predstavitvi knjige »Lev Rogi«, poslušam in tipam v UK Maribor; organiziranje glasbene delavnice Dezirij Cener »Slepota in svet glasbe ter zborovskega petja«; udeležba članic na srečanju slepih in slabovidnih žena Slovenije; udeležba na kulturnem programu ob 70 – letnici MDSS Ljubljana; sodelovanje na 10. kulturnem večeru invalidov Maribora.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor v okviru svojega posebnega socialnega programa izvaja program kulture v katerem sodeluje 12 gluhih, naglušnih članic in članov. V letu 2019 so s svojimi izvirnimi plesnimi točkami in pantomimo večkrat nastopali na številnih prireditvah v društvu. Intenzivno spodbujanje gluhih in naglušnih oseb k vključevanju na kulturnem področju je tudi zagotovilo, da so enakovredno sodelovali in predstavili **»Kulturo gluhih«** tudi v številnih kulturno umetniških prireditvah in delavnicah. Še posebej so ponosni na sodelovanje na 10. Kulturnem večeru invalidov v SNG, ob svečani proslavi v počastitev Mednarodnega dne v Mestni občini Ptuj ter ART KAMPU v Mestnem parku v okviru Festivala Lent, kjer so organizirali več delavnic in predstavili delo društva širši javnosti.

Plesna skupina SONČEK deluje od leta 2014. Vaje potekajo pod strokovnim mentorstvom in vodenjem g. Andreja Novotnyja, večkratnega državnega prvaka v latinsko ameriških plesih. Dne 7. junija 2019 so izvedli produkcijo Plesne skupine Sonček z gosti v amfiteatru II. gimnazije, Maribor. Plesno skupino Sonček sestavlja osem plesnih parov, katerih večina skupaj pleše že peto leto. Njihov ples je poseben v tem, da eden izmed plesalcev pleše na invalidskem vozičku. Program so obogatili glasbeniki Blaž Švagan na saksofonu, Hana Krامل na violini ter Pascal Krامل na harmoniki. Prireditev sta povezovali Tatjana Mohorko in Andreja Pribičević. Produkcijo sta z živahnimi ritmi sambe, jiva in slowfoxa popestrila plesalca Lara Nedeljkovič in Klemen Dremelj, ki na mednarodnih tekmovanjih posegata po najvišjih mestih ter Dejan Uršič, ki je s svojo solo plesno točko odlično odplesal in imitiral kralja popa Michael Jacksona. Prireditev sta s svojima tenkočutnima pesmima zaokrožila pesnika Agnes Kojc in Luka Prosnik. Vzdušje v dvorani je bilo polno čustev, pozitivne energije in ponosa.

Sonček - MDCP je letos sodeloval tudi na Kulturnem večeru invalidov z nastopom članov Agnes Kojc, Jernej Horvat in Domen Gojčič. Agnes se je predstavila z recitacijami lastnih pesmi. Jernej je vokalno odpel »I can't stop falling in love with you« in »Sem se šetal«, spremljal ga je Jernej na klavirju. O dogodku je poročal tudi časopis Večer.

Jeseni 2019 so vsem članom omogočili sofinanciranje nakupa filmskih kartic v Cinemaxxu in gledaliških abonmajev SNG Maribor. Namen tega programa je predvsem socializacija in vključevanje članov in njihovih svojcev v njihovo naravno okolje, predvsem pa doseči, da posameznik v prostem času ne ostaja doma, za štirimi stenami.

10. ŠPORT IN REKREACIJA

Šport invalidov je zelo pomemben del Akcijskega načrta za izboljšanje možnosti invalidov v MOM. V akcijskem načrtu smo si zastavili naslednje cilje:

- 10.1. Spodbujanje aktivnega načina življenja med invalidno populacijo
- 10.2. Organiziranje skupnih športnih in športno rekreativnih dogodkov
- 10.3. Zagotavljanje dostopnosti športnih vsebin in objektov
- 10.4. Izvedba izobraževanja za trenerje invalidskih športov

10.1. SPODBUJANJE AKTIVNEGA NAČINA ŽIVLJENJA MED INVALIDNO POPULACIJO

Svet invalidov podpira spodbujanje aktivnega načina življenja med invalidi z organizacijo skupnih športnih dogodkov kot so Športne igre invalidov, športno rekreativno srečanje invalidov in drugi (gl. tč. 10.2.). Pomembno vlogo pri vključevanju invalidov v športno rekreativne dejavnosti imajo invalidska društva. Invalidi so tudi v letu 2019 sodelovali na podelitvi priznanj za uspehe na področju športa invalidov skupaj z ostalimi mariborskimi športniki.

10.2. ORGANIZIRANJE SKUPNIH ŠPORTNIH IN ŠPORTNO REKREATIVNIH DOGODKOV

PODELITEV PRIZNANJ ŠPORTNIK MARIBORA NA PODROČJU ŠPORTA INVALIDOV

Svet invalidov tudi v letu 2019 sodeluje na izboru športnika Maribora 2019 na področju športa invalidov. Športnik leta 2019 je postal Marino Kegl, športnica leta 2019 Sanja Debevec, ekipa leta 2019 pa ekipa balinarjev Društva invalidov Maribor. Vsem iskreno čestitamo.

ŠPORTNE IGRE INVALIDOV

Svet invalidov Mestne občine Maribor je v soboto, 11. 5. 2019 priredil jubilejne, 10. »Športne igre invalidov Maribora«. Športne igre invalidov so potekale v okviru Športne pomladi 2019 na prizoriščih Športnega parka Tabor Maribor. Iger se je udeležilo rekordnih 550 udeležencev.

Koordinatorji posameznih disciplin so prejeli še majice Športne pomladi, nato so svoje tekmovalce popeljali na tekmovališča. Tekmovalo je kar 315 članov iz 20 mariborskih invalidskih organizacij. Športnih iger invalidov so se udeležili tudi predstavniki ZŠIS-POK, ŠDI Ljubljana ter predstavniki Svetov invalidov iz drugih občin. Svet invalidov MOM je ob tem jubileju izdal zloženko v tisoč izvodih, ki je bila na voljo v Ledni dvorani v Mariboru, prav tako smo prikazali na odru video

prezentacijo zgodovine športnih iger invalidov od leta 2010 do danes, ki so jo pripravili v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor.

Člani invalidskih društev iz Maribora so se pomerili v 8 disciplinah: pikadu, šahu, kegljanju, ruskem kegljanju, namiznem tenisu, malem nogometu, košarki na vozičku in metu na koš. Na vseh tekmovališčih je bilo zelo živahno, številni navijači so dihali s tekmovalci.

Večina udeležencev je pristopila k brezplačnemu merjenju tlaka in meritvi sladkorja v krvi, ki sta ju izvajali predstavnici podjetja Diafit. Velika gneča je bila tudi pri pokušnji palačink, pečenih na zdrav način ter ob stojnicah z naravnimi izdelki Herbessa in Abena-helpi.

Najuspešnejšim posameznikom smo podelili 18 kompletov medalj, najboljše ekipe so prejele pokale, člani ekip pa tudi medalje.

O 10. Športnih igrah invalidov so poročali tudi mediji, med drugim TV Maribor, Net-tv.si, Športna pomlad in časnik Večer.

Športne igre invalidov 2019 so upravičile svoj namen, to je krepitev medsebojnega sodelovanja, druženje in sklepanje prijateljstva med člani različnih invalidskih društev.

Športne igre invalidov 2019, foto: Branko Mavrin

Priloga 7: Poročilo o 10. Športnih igrah invalidov

MEDNARODNI SEJEM ŠPORTA IN ZDRAVJA

Športni objekti Maribor so 18. in 19. maja 2019 v Ledni dvorani v Mariboru organizirali prvi Mednarodni sejem športa in zdravja. Sodeloval je tudi Svet invalidov MOM, ki je predstavil šport invalidov. Ob tem smo delili brošure Smernice za šport in rekreacijo invalidov in propagandni material nekaterih društev ter revijo Svet invalidov, odgovarjali smo tudi na vprašanja udeležencev.

ŠPORTNO REKREATIVNO SREČANJE INVALIDOV MARIBORA

Svet invalidov Mestne občine Maribor, DS za šport in rekreacijo, je v sodelovanje z Zvezo društev ŠMIRIS 30.8.2019 na ŠRC Fontana Maribor organizirala že šesto Športno-rekreativno srečanje invalidov Maribora. Sodelovalo je rekordnih 120 članov iz 10 mariborskih invalidskih društev. Prireditve se je udeležilo tudi 6 povabljenih gostov.

Uvodoma je navzoče nagovoril predsednik Sveta invalidov MOM Milan Kotnik. Nato je navzoče pozdravila in nagovorila podžupanja MO Maribor mag. Helena Kujundžič Lukaček. Oba sta vsem zaželela obilo zabave in športne sreče. Prireditve je vodil predsednik delovne skupine za šport Aleksander Trnjar.

Namen srečanja je bilo športno in zabavno druženje invalidov, medsebojno spoznavanje in krepitev medsebojnega sodelovanja. Lepo vreme je dogajanje še polepšalo.

Ves čas prireditve je potekalo brezplačno merjenje glukoze v krvi. Člani invalidskih društev iz Maribora so se pomerili v vleki vrvi, pikadu, taroku in balinanju. Na voljo je bilo tudi igrišče za tenis, odbojko na mivki in badminton. Navzoči so glasno spodbujali svoje športnike. Najuspešnejši so bili uspeha zelo veseli, prejeli so tudi praktične nagrade, ki so jih prispevali naši donatorji. Člani društev so z veseljem sodelovali v programu, se družili in se zabavali ob spremljajočih dejavnostih. Priredili smo tudi tombolo in srečelov z bogatimi dobitki.

Našemu vabilu so se odzvali tudi mediji, ki so pozitivno poročali o športno rekreativnem srečanju invalidov. Vabimo vas, da si ogledate prispevek [RTV SLO](#) in [NetTV](#).

Nekaj utrinkov s srečanja:

Športno-rekreativno srečanje invalidov 2019, Foto: Branko Mavrin

10.3. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI ŠPORTNIH VSEBIN IN OBJEKTOV

SOFINANCIRANJE PROGRAMOV

Šport invalidov ima v vseh svojih raznovrstnih oblikah pomembne psihosocialne učinke (možnost rehabilitacije s pomočjo gibanja, vključevanje v družbo), lahko pa tudi športne učinke (možnost doseganja vrhunskih rezultatov in ukvarjanje s športno rekreacijo). Tako pri nekaterih oblikah zmanjšanih zmoglosti človekove telesne dejavnosti prevladuje izrazito doseganje vrhunskih dosežkov (paraolimpijski športi, olimpijada gluhih), drugje pa so v ospredju bolj psihosocialni vidiki (igre specialne olimpijade). Obstajajo pa tudi druge oblike športa invalidov (neparaolimpijski športi). Raznolikost športnih dejavnosti na področju športa invalidov kaže tudi sestava osrednje panožne zveze na področju športa invalidov v Republiki Sloveniji, Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja Slovenije, ki združuje največje nacionalne invalidske organizacije. Zaradi interdisciplinarnosti je šport invalidov prepleten z različnimi družbenimi področji, med katerimi sta najpomembnejša zdravstvo ter vzgoja in izobraževanje. Pri njegovem razvoju so poleg športnih društev in drugih športnih organizacij zato udeleženi tudi subjekti iz omenjenih družbenih področij.

Na področju priložnostne športne vzgoje je trenutno zelo malo programov za to populacijo, tako s tekmovalnega kot tudi rekreativnega vidika. Dvig kakovosti programov in število invalidov, ki se bodo ukvarjali s športno rekreativno dejavnostjo, bo mogoč zlasti v sodelovanju z ZŠIS-POK kot trenutno edinim reprezentativnim predstavnikom športa invalidov v Republiki Sloveniji, z občinskimi športnimi zvezami, nacionalnimi panožnimi zvezami, državnimi organi in drugimi nosilci športnih dejavnosti.

V Mariboru se že vrsto let trudimo in posvečamo še posebno pozornost izboljšanju povezav med športnimi društvi in dobroteljnimi društvi, ki izvajajo programe za invalide.

Invalidskemu športu se trudimo dati na lokalni ravni poseben pomen, želimo povečati število športno dejavnih invalidov ter pomagati pri vključevanju v športne programe tako na področju športne rekreacije kot tekmovalnega športa

Sofinanciranje invalidskega športa v Mariboru poteka že vrsto let skladno s Odlokom o sofinanciranju letnega programa športa v MOM, katerega je sprejel mestni svet. Tako sofinanciramo delo strokovnega kadra, uporabo objekta in izvedbo športnih prireditev. Prav tako sofinanciramo športne programe otrok in mladine s posebnimi potrebami.

Invalidska športna društva in ostale organizacije, ki se ukvarjajo z invalidskim športom, se vsako leto sofinancirajo na podlagi prijave na javni razpis. V letu 2019 je MOM sofinancirala športne

programe (strokovni kader in uporaba objekta) desetim izvajalcem letnega programa športa. Dejavnost je bila sofinancirana v skupni vrednosti 62.614,79 EUR, od tega 46.615,10 EUR za uporabo prostora ter 15.999,69 EUR za program.

Pri športnih programih športne vzgoje otrok in mladine s posebnimi potrebami je MOM sofinancirala vadbene skupine v skupni višini 14.973,37 EUR, od tega 12.538,40 EUR za uporabo prostora ter 2.434,97 EUR za program.

Pri športnih programih, športno rekreativne prireditve in druga mednarodna tekmovanja in prireditve, evropska, ligaška tekmovanja in svetovni pokali je MOM sofinancirala Društvu paraplegikov Podravja za organizacijo Mednarodnega turnirja v košarki na vozičkih v višini 2.999,99 EUR, od tega 1.000,00 EUR za uporabo prostora ter 1.999,99 EUR za ostale stroške izvedbe.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2019 izvajali celoletni rekreacijski program plavanja, ki poteka 1 krat tedensko v kopališču Pristan ter rekreacijsko fitnes vadbo, ki se izvaja 2 krat tedensko v sodelovanju z UŠC Leona Štuklja Maribor.

Preko članske liste za obveščanje in preko društvene Facebook strani so člane obveščali in vabili na različne rekreativne in športne dogodke, v katere se lahko vključuje tudi invalidi.

V Medobčinskem društvu delovnih invalidov Maribor sta rekreacija in šport osrednji dejavnosti. Na tem področju deluje kar 9 različnih sekcij, ki omogočajo cca. 600 članom tedensko rekreacijo ob organizaciji rednih treningov na področju namiznega tenisa, pikada, balinanja, kegljanja itd. Ob tem se redno udeležujejo na območnih in državnih tekmovanjih. Vsa državna tekmovanja organizira ZDIS, območna tekmovanja pa posamezna društva delovnih invalidov po skupno sprejetem programu. Velik uspeh, 1. mesto, v kegljanju – posamezno so člani društva dosegli na državnem tekmovanju, prav tako so balinisti – ekipno dosegli 1. mesto, ostale sekcije so dosegle uvrstitve med 4. in 5. mestom. Prav tako se udeležujejo športnih prireditev v občini Maribor, ki so namenjena invalidnim osebam. Predvsem so to športne igre invalidov na območju dvorane Tabor in na prizoriščih športnega vikenda Maribora, ki ga organizira Športna zveza Maribor. So tudi člani te športne zveze in z njo tudi ves čas aktivno sodelujejo.

V Društvu bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor rekreacijsko dejavnost prilagodijo zmožnostim članov. Tako izvajajo redno vadbo v telovadnici in bazenu, vadbo ruskega kegljanja, plesno gibalno delavnico in delavnice ročnih spretnosti, enkrat letno organizirajo kopalni izlet v bližnje zdravilišče.

V Združenju multiple skleroze Slovenije, podružnici Maribor so v letu 2019 za svoje člane organizirali redno telesno vadbo. Namen programa je premagovanje izoliranosti, vzpodbujanje k celoletni vadbi in ohranjanje psihofizičnih sposobnosti ter kondicije. S tem so člane vzpodbudili, da se preko celega leta aktivno ukvarjajo z vajami, ki so najbolj primerne za invalide z MS. V letu 2019 so redno izvajali tudi treninge pikada.

Udeležili so se 10. Športnih iger invalidov Maribora v Športnem parku Tabor Maribor dne 11.5.2019. Zelo uspešni so bili tudi na Športno-rekreativnem srečanju invalidov v avgustu 2019, ki ga je organiziral Svet invalidov MOM.

V Društvu paraplegikov Podravja rekreacijo pojmujejo kot zdravstveni preventivni ukrep. To je borba proti preleženinam in za psihofizično kondicijo, ki jo paraplegik potrebuje za uspešno opravljanje dnevnih obveznosti. V okviru društva so bila v letu 2019 izvedena razna športna srečanja in tekmovanja, kakor tudi tradicionalni mednarodni turnir PARABASKET, vsa ligaška tekmovanja (šah, strelska liga v Ptuju, ribarjenje, atletika). Zelo uspešno so se udeležili tudi Športnih iger invalidov, ki jih je že 10. leto organiziral Svet invalidov MO Maribor.

Člani Inkont – humanitarne organizacije Maribor so se udeležili Športnih iger invalidov, na katerih so nastopili v pikadu, steznem kegljanju in ruskem kegljanju. Zelo uspešni so bili v steznem in ruskem kegljanju s srebrno oz. bronasto medaljo. Udeležili so se tudi športno-rekreativnega srečanja invalidov na Fontani.

V MD civilnih invalidov vojn Maribor je bilo na športnem programu realiziranih 8 srečanj v vrtnem kegljanju in šahu z društvu upokojencev, MDSS MARIBOR in MDCIV Celje.

V panogi vrtno kegljanje so uspešno sodelovali na športnih igrah invalidov MOM.

Udeležili so se tudi športnih tekmovanj v okviru ZDCIVS.

Redni treningi v vrtnem kegljanju, šahu in pikadu potekajo v Društvu Dom invalidskih organizacij v Mariboru.

Program je financiran s sredstvi FIHO in ZDCIVS.

V MD slepih in slabovidnih Maribor so bili v letu 2019 zelo športno aktivni. Izvajali so plavanje, vrtno kegljanje enkrat tedensko od aprila do julija na društvenem vrtu, izvedli 1. krog regijskega tekmovanja v vrtnem kegljanju – vzhodna regija, udeležili so se regijskega tekmovanja (2. in 3. krog) v Murski Soboti in Ptuju, 12- urnega maratona v Lipovcih, prvenstva v Celju. Udeležili so se meddruštvenega srečanja na MDCIV MB. Redno so izvajali panogo Govoreči pikado, kjer je bilo 24 treningov na govorečem pikadu za slepe in slabovidne v Mariboru in Slovenj Gradcu, izvedli so dva selekcijska društvena turnirja in prijateljsko srečanje koroških in podravske članov, udeležili so se regijskega tekmovanja (2. in 1. krog) v Murski Soboti in Ptuju, izvedli 3. kroga regijskega tekmovanja, izvedli prvenstvo ZDSSS v govorečem pikadu ter se udeležili 7. Mednarodnega turnirja v Bosni – Visoko. V sklopu panoge Showdown so izvedli 1. krog regijskega tekmovanja v showdownu – vzhodna regija, se

udeležili 2. kroga regijskega tekmovanja v Murski Soboti, DP v showdownu na Okroglem, 5. Pokala Slovenije v showdownu in se udeležili prvenstva slepih in slabovidnih v showdownu za leto 2019 na Okroglem. V panogi Stezno kegljanje so se udeležili ligaških tekem (2. krog v Kopru, 3. krogv Novi Gorici, 4. krog v Celju in 1. krog v Novem mestu), izvedli so državno prvenstvo za slepe in slabovidne za leto 2019, se udeležili tekmovanja za Pokal Pivke, posamičnega prvenstva ZDSSS v Kranju, 15. odprtega mednarodnega turnirja in 9. memoriala Borisa Žukeviča v Kranju. Enkrat tedensko imajo treninge na dveh kegljiščih Dvorane Tabor Maribor in v Slovenj Gradcu. V šahu so izvedli dva posamezna šahovska turnirja na MDSS Maribor, se udeležili prvenstva ZDSSS v hitropoteznem šahu v Ptuju, 9. Memoriala Andreja Peršuha v pospešenem šahu, 1 član se je udeležil 28. DP invalidov v posamičnem hitropoteznem šahu ter posamičnega državnega prvenstva v pospešenem šahu. Člani so se udeležili tudi Športnih iger invalidov Maribora.

Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor v programu rekreacije in športa zagotavlja pogoje za razvoj športne rekreacije invalidov sluha, ohranjanja psihofizičnega zdravja in integracije. Pri tem so člani izrazili pohvalno mnenje in so zelo zadovoljni s sodelovanjem med društvi invalidov in si želijo še naprej skupne izvedbe športnih aktivnosti (npr. Športne igre invalidov Maribora, predstavitev športa gluhih na ETŠ, športno rekreativno srečanje v Fontani itd.) in tako še naprej zagotavljati ter omogočiti boljše pogoje za enakopravnejšo udeležbo na športnih prireditvah s strani invalidov. V posebnem socialnem programu rekreacije in športa aktivno sodelujejo gluhe in naglušne športnice in športniki, ki dosegajo odlične rezultate. Sofinancer je MOM. Za športnike se v Društvu trudijo zagotavljati vse potrebne pogoje (materialni, kadrovski in organizacijski, tehnični) za delovanje in izvajanje številnih aktivnosti od organiziranja tekmovanj, tako na državni kot mednarodni ravni, kot treninge za gluhe, naglušne člane (futsal, odbojka na mivki, odbojka, orientacijski tek, smučanje, bowling, kolesarjenje, šah, balinanje, pikado, telovadba in rekreacija, badminton). V letu 2019 so organizirali 3 različna tekmovanja ter osvojili 25 medalj in pokalov na državnih prvenstvih in meddruštvenih turnirjih.

Društvo SONČEK-Mariborsko društvo za cerebralno paralizo program Terapije s pomočjo konj uspešno izvajajo že veliko let. Za njihove člane, zlasti otroke in mladostnike, ki imajo zaradi gibalne in drugih oviranosti manj priložnosti v življenju, je jahanje priložnost, da se ukvarjajo z njim primerno izvenšolsko dejavnostjo. Sicer terapevtsko jahanje izvajajo tudi predvsem zaradi zdravstveno terapevtskih učinkov in ga lahko izvajajo samo za to usposobljeni strokovnjaki, hipoterapevti in specialni pedagogi, večkrat na teden. V aktivnost jahanja se vsakotedensko vključuje 15 otrok in mladostnikov s cerebralno paralizo ter 9 odraslih članov s cerebralno paralizo. Ker imajo v bližini Maribora najeto primerno jahalno dvorano in niso odvisni od vremenskih razmer, lahko program redno kvalitetno izvajajo tekom celega leta za doseganje najbolj optimalnih učinkov. Izvajajo tudi Terapevtsko plavanje po metodi Halliwick in rekreativno plavanje (MTC Fontana). Plavanje ima izreden pomen za ljudi s posebnimi potrebami, posebej za tiste, ki so na vozičkih, ker mnogim omogoči izkušnjo samostojnosti, razen tega pa ima pomemben zdravstveno rehabilitacijski učinek. Program se deli na zdravstveno terapevtski del podprt s strokovnim vodenjem fizioterapevta s Halliwick tečajem in na rekreativni del. Program se večkrat tedensko izvaja v bazenu Medicinsko termalnega centra Fontana. Aktivnosti plavanja se udeležujejo otroci s starši in tudi odrasli člani. Odrasle člane na plavanju aktivno spremljajo in jim pomagajo zaposleni osebni asistenti – aktivnost se odvija redno in kontinuirano vsak teden (ponedeljek, sreda, petek). Tudi ekipa dvoranskega balinanja (boccia) za osebe s cerebralno paralizo mariborskega društva

Sonček je bila vse leto 2019 zelo uspešna in sodelovala na vseh tekmovanjih boccie, ki so se odvijala v CIRIUS Kamnik. Štefka Peklar je v kategoriji BC1 prepričljivo zmagala in osvojila zlato medaljo. Tudi Manca Walland je dosegla odlično 2. mesto v kategoriji OPEN. Trening boccie poteka ob sredah in sobotah, po 2 uri v skupnem dvoranskem prostoru na Trubarjevi ulici 15.

V okviru društva Sonček ob ponedeljkih poteka aktivnost pikada za gibalno ovirane uporabnike, ki sicer obiskujejo Varstveno delovni center Sonček Maribor. Gre za rekreacijo in druženje. V maju 2019 posamezni pikadisti sodelujejo na Športnih igrah invalidov.

Tudi v letu 2019 so nadaljevali z izvajanjem plesnega tečaja za osebe na invalidskih vozičkih v spremstvu hodečega soplesalca. Trenutno se tečaja udeležuje 9 parov in poteka pod strokovnim vodstvom Andreja Novothyja z mnogimi izkušnjami in uspehi pri poučevanju plesa na invalidskih vozičkih.

10.4. IZVEDBA IZOBRAŽEVANJA ZA TRENERJE INVALIDSKIH ŠPORTOV

V invalidskih društvih se soočajo z velikim pomanjkanjem trenerjev za posamezne invalidske športe z licenco. V decembru 2019 se je preko ZŠIS-POK pričelo izobraževanje za vaditelje, ki se ga udeležujejo tudi nekateri invalidi iz Maribora.

V letu 2020 si v Sončku – MDCP želijo športne in rekreacijske programe še razširiti in okrepiti, vključiti še več uporabnikov. V ta namen se za vaditeljico usposablja 1 zaposlena oseba društva.

11. VERA

V Akcijskem načrtu smo si zastavili cilj:

11.1. Zagotavljanje dostopnosti in spodbujanje enakih pravic do veroizpovedi

11.1. ZAGOTAVLJANJE DOSTOPNOSTI IN SPODBUJANJE ENAKIH PRAVIC DO VEROIZPOVEDI

Zavzemanje za nediskriminacijo in s tem tudi za zagotavljanje dostopnosti in enakih pravic do veroizpovedi je opredeljeno že z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov. Glede na veliko raznolikost verstev se pogosteje pojavlja verska nestrpnost. Zato Svet invalidov MOM spodbuja versko strpnost in ozavešča o pravici do svobodne veroizpovedi.

Za enakopraven dostop do verskih vsebin so največkrat prikrajšane gluhe in naglušne osebe ter bolne in nepokretne osebe v trajni oskrbi. Nekatero versko ustanovo se tega že dobro zavedajo in že občasno izvajajo obrede s tolmačem, tudi po zaslugi ozaveščanja članov Sveta invalidov. Frančiškanska cerkev pa je pri vhodu v cerkev namestila klančino. Cerkveni možje pa omogočajo versko oskrbo z obiski na domu in v ustanovah.

12. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA

V letu 2019 smo si zadali:

12.1. Vključitev društev v procese oblikovanja politike invalidskega varstva s strani MOM

12.2. Podpora MOM pri vplivanju društev na oblikovanje politike invalidskega varstva

12.3. Zagotavljanje obveščanja o političnih temah

12.4. Posredovanje informacij o volitvah in omogočiti svobodno oddajo volilnega glasu

12.1. VKLJUČITEV DRUŠTEV V PROCESSE OBLIKOVANJA POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA S STRANI MOM

Invalidi imajo ponovno svojega zastopnika v Mestnem svetu MO Maribor, invalidi so vključeni tudi v odbore Mestnega sveta in v organe mestnih četrti. Člani društev dajejo pobude tudi neposredno pristojnim uradnikom. Invalidi so v letu 2019 na ta način sodelovali v velikem številu in podali kar 5 pobud.

Tudi predstavniki vodstva Sveta invalidov in predstavniki delovnih skupin sveta invalidov dobro sodelujejo s strokovnimi službami MOM. V letu 2019 so se sestali kar na 4 skupnih delovnih sestankih.

V Društvu študentov invalidov so v letu 2019 sodelovali v delovni skupini na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport pri pripravi Pravilnika o postopkih in načinu izvrševanja pravic študentov s posebnimi potrebami in študentov s posebnim statusom v visokem šolstvu. Sodelujejo tudi v delovni skupini Zavoda MOVIT za področje socialnega vključevanja ranljivih skupin. Pomagali so pri organizaciji dveh posvetov, ki so se izvedli v okviru dejavnosti Sveta invalidov Mestne občine Maribor in sicer 11. 12. 2019 Posvet o dobrih praksah zaposlovanja invalidov ter 16. 12. 2019 posvet o dostopnosti kulture za invalide z naslovom »Kultura bogati vse ljudi«.

12.2. PODPORA MOM PRI VPLIVANJU DRUŠTEV NA OBLIKOVANJE POLITIKE INVALIDSKEGA VARSTVA

Invalidi nimajo neposrednega vpliva na oblikovanje politike invalidskega varstva. Pomemben organ, ki invalidom omogoča vplivanje na oblikovanje politike, je v Mariboru Svet invalidov MO Maribor, saj lahko vključeni predstavniki invalidov dajejo pobude, izražajo mnenja in hitreje in bolj učinkovito rešujejo nastale težave. MO Maribor podpira delovanje Sveta invalidov, v letu 2019 je MOM za delovanje Sveta invalidov zagotovila 10.000 EUR. Preko Sveta invalidov so občinske službe obveščale invalide o aktualnem dogajanju (posvet o izvajanju razpisov v MOM in drugo). Pomembno podporo in ažurno obveščanje bodo v prihodnjem mandatu imeli invalidi tudi v Mestnem svetu, saj je član Mestnega sveta tudi podpredsednik Društva paraplegikov Podravja Alfred Lasetzky.

12.3. ZAGOTAVLJANJE OBVEŠČANJA O POLITIČNIH TEMAH

Invalidi so o dogajanju na lokalni politični sceni dobro obveščeni. Za redno informiranje invalidov o obravnavanih gradivih prek spletne pošte redno skrbi Služba za delovanje Mestnega sveta MO Maribor. Vsa gradiva, vabila in zapisniki sej so javno dostopni na [uradni spletni strani MO Maribor](#). V Svetu invalidov in med strokovnimi službami MOM poteka izmenjava informacij o aktualnih tematici, ki zadeva tudi invalide.

Predstavniki invalidskih in humanitarnih društev sodelujejo tudi v oblikovanju politike na državni ravni, s članstvom v Svetu invalidov Slovenije, v Svetu FIHO, kot člani raznih komisij ali preko predstavnikov zvez društev.

Društvo distrofikov Slovenije se je zavzelo za uvrstitev Spinraze na listo zdravil, ki jih financira ZZZS, za vse obolele s SMA. Ob sodelovanju tima Pediatrične klinike v Ljubljani, Inštituta za klinično nevrofiziologijo UKC Ljubljana, predvsem pa Združenja za redke bolezni Slovenije je bila po več kontaktih z Ministrstvom za zdravje in ZZZS dosežena odobritev zdravljenja s tem zdravilom za vse oblike Spinalne mišične atrofije in za vse starosti obolelih. Zdravljenje je bilo v Sloveniji najprej odobreno za otroke, ki se tako že skoraj dve leti zdravijo na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana, pozitivni učinki zdravljenja pa so vidni pri vseh. Zdravljenje za odrasle obolele, pri katerih ta degenerativna bolezen prav tako napreduje in se jim stanje slabša, je bilo odobreno januarja 2019, prva aplikacija pri odraslem pacientu pa je bila izvedena aprila.

Odobritev učinkovine nusinersen (Spinraza) najprej v ZDA in kasneje v Evropi je bila namreč deležna opazne medijske pozornosti, saj je zdravilo zaradi svoje visoke cene izzvalo prizadevanja obolelih in njihovih svojcev, da bi zdravstvene blagajne v državah krile stroške aplikacije zdravila.

12.4. POSREDOVANJE INFORMACIJ O VOLITVAH IN OMOGOČANJE SVOBODNE ODDAJE VOLILNEGA GLASU

V letu 2019 ni bilo volitev. Pri vsakih volitvah pa se javno objavijo vse informacije o volitvah, tako glede možnosti volitev kot informacije o dostopnih voliščih. Omogočeno je tudi glasovanje na volišču, opremljenim z glasovalno napravo. Vsa volišča v Mestni občini Maribor so dostopna invalidom.

13. OBČINSKI AKTI

Z akcijskim načrtom smo si zadali naslednje naloge:

- 13.1. Posnetek dejanskega stanja izdanih zakonov in pravilnikov v uporabi
- 13.2. Pobude za sprejemanje in izvajanje občinskih aktov
- 13.3. Podpora MOM pri vplivanju na ustrezno urejanje zakonov in aktov na nacionalni ravni
- 13.4. Dostopnost občinskih aktov v pripravi

13.1. POSNETEK DEJANSKEGA STANJA IZDANIH ZAKONOV IN PRAVILNIKOV V UPORABI

Člani delovne skupine Sveta invalidov za področje zakonodaje in ostalih skupin Sveta invalidov so mnenja, da občinski akti, zahvaljujoč dobremu sodelovanju z invalidi v preteklih letih, večinoma ustrezno urejajo invalidska vprašanja in se dobro izvajajo. Po potrebi pa Svet invalidov poda pobudo za spremembo posameznega akta. Občinske službe z invalidi dobro sodelujejo in so tudi pobude Sveta invalidov pozitivno sprejete.

13.2. POBUDE ZA SPREJEMANJE IN IZVAJANJE OBČINSKIH AKTOV

V letu 2019 ni bilo podane nobene pobude za spremembo občinskih aktov. Svet invalidov je podal pet pobud v zadevi dostopnosti, predlog za spremembo seznama TO in pobudo na MDDSZ za podaljšanje vključitve invalidov v programe javnih del.

13.3. PODPORA MOM PRI VPLIVANJU NA USTREZNO UREJANJE ZAKONOV IN AKTOV NA NACIONALNI RAVNI

MOM sofinancira programe invalidskih društev in tako posredno podpira prizadevanje invalidov za izboljšanje enakih možnosti. MOM financira delovanje Sveta invalidov MOM, ki je posvetovalno telo župana in spodbuja aktivno vlogo invalidov pri kreiranju invalidske politike. Svet invalidov MOM v sodelovanju z invalidi tudi daje pobude ministrstvu in javnim ustanovam za spremembo zakonskih aktov na državni ravni.

13.4. DOSTOPNOST OBČINSKIH AKTOV V PRIPRAVI

Občinski akti v pripravi so dostopni javnosti kot gradivo sej Mestnega sveta. Služba za delovanje Mestnega sveta MOM skrbi za redno informiranje invalidov o obravnavanih gradivih prek spletne pošte. Gradiva so objavljena na [spletni strani MOM/gradiva](#) 7 dni pred obravnavo na seji. MOM zaposluje tudi administrativno-tehnično pomoč, ki deluje tudi v informacijski pisarni za invalide.

14. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA

Z akcijskim načrtom smo si zadali naslednje cilje:

- 14.1. Brezplačna uporaba prostorov MOM
- 14.2. Sofinanciranje programov in projektov invalidskega varstva
- 14.3. Sofinanciranje programov športa invalidov
- 14.4. Sofinanciranje zaposlitev invalidov v programih javnih del
- 14.5. Vsebinska in finančna podpora osveščanju javnosti
- 14.6. Finančna in vsebinska podpora Svetu invalidov

14.1. BREZPLAČNA UPORABA OBČINSKIH PROSTOROV

Mestna občina Maribor nudi invalidom svoje prostore v brezplačno uporabo za seje, predavanja in ostale prireditve, ki jih organizira Svet invalidov MOM ali invalidska društva. Tudi organizacije in zavodi v večinski občinski lasti po potrebi zagotovijo brezplačno uporabo svojih prostorov. Mestna občina Maribor pa oddaja invalidskim društvom v brezplačen najem celotno stavbo Doma invalidskih društev Maribor, v katerem je svoje prostore našlo 10 društev. Na ta način podpira njihova prizadevanja za izboljšanje enakih možnosti za invalide v MOM.

14.2. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV INVALIDSKEGA VARSTVA

SOFINANCIRANJE PROGRAMOV IN PROJEKTOV INVALIDSKIH DRUŠTEV

Sofinanciranje programov invalidskih društev ter drugih organizacij, ki izvajajo programe za invalide, je bilo izvedeno na osnovi dveh javnih razpisov v letu 2019 in sicer »programi za krepitev zdravja« in »socialnovarstveni programi«.

Socialno varstvo

Temeljna izhodišča politike socialnega varstva lokalne skupnosti in zastavljenega finančnega načrta, na področju socialnega varstva v letu 2019 so enaka, kot v predhodnih letih. Sledijo osnovnim ciljem, da se v mestu zagotovijo take razmere in pogoji, ki bodo posameznikom v povezavi z drugimi osebami v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočali dosegati raven kakovosti življenja, ki bo primerljiva z drugimi v okolju in bo ustrezala merilom človeškega dostojanstva s predpostavko, da je za socialno varnost in svojo blaginjo ter blaginjo družine najprej odgovoren vsak sam. Cilju se bomo približali, ko bomo s programi, projekti in celotnim upravnim delovanjem zagotovili vključenost vseh skupin prebivalstva in posameznikov, ki to potrebujejo, tudi invalidov.

Zakonsko opredeljeni programi:

Družinski pomočnik je oseba, ki invalidni osebi daje pomoč in ima pravico do delnega plačila za izgubljeni dohodek največ v višini minimalne plače. Pravico do izbire družinskega pomočnika so upravičenci na podlagi Zakona o socialnem varstvu uveljavljali pri Centru za socialno delo, ki je vodil postopek in odloči o izbiri določene osebe za družinskega pomočnika na podlagi mnenja komisije (imenuje minister, pristojen za socialno varstvo) ter vodi nadzor nad izvajanjem pravice do družinskega pomočnika. V letu 2019 je bilo konec leta vključenih 38 družinskih pomočnikov.

Pomoč družini na domu je socialno varstvena pravica do storitve, namenjene starim, bolnim in invalidnim osebam, ki lahko s pomočjo varno in dostojno živijo v svojem domačem okolju, tako da se odloži potreba po institucionalnem varstvu. Način financiranja storitve pomoč na domu določa Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev, oprostitev plačil pa Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačevanju socialno varstvenih storitev.

V Mariboru od leta 2001 deluje Javni zavod Center za pomoč na domu Maribor. Ta socialno varstveni zavod, katerega ustanoviteljica je Mestna občina Maribor, v okviru svoje dejavnosti izvaja storitev pomoč na domu kot javno službo in Družabništvo in spremstvo za starejše, bolne in invalidne osebe ter socialni servis. Vključenih je okoli 420 občanov povprečno na mesec. Zaskrbljujoč je trend daljšanja čakalne liste.

Finančno najobsežnejša socialnovarstvena pravica v občinskem programu je institucionalno varstvo. Realizacija znaša okoli polovice celotnega področja proračunske porabe – socialno varstvo. Pravica je opredeljena v Zakonu o socialnem varstvu, Pravilniku o standardih in normativih za opravljanje socialnovarstvenih storitev, Pravilniku o metodologiji za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev in Uredbi o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev in je namenjena starejšim od 65 let in mlajšim invalidnim osebam, ki so se zaradi zdravstvenih, socialnih ali drugih razlogov odločili, da se preselijo v institucijo, stanovanjsko skupino ali drugo družino, ki uporabnikom nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcijo doma ali lastne družine. Institucionalno varstvo obsega osnovno oskrbo, socialno oskrbo in zdravstveno varstvo v skladu z veljavno zakonodajo.

Do plačila oz. doplačila oskrbnih stroškov je bilo v zadnjih letih upravičenih okoli 500 oseb mesečno v 35 splošnih socialnih zavodih, kombiniranih zavodih, posebnih socialnih zavodih in stanovanjskih skupinah v okviru javne službe v Polžu, Zvezi sonček, v Medobčinskem društvu sožitje in izven mreže javne službe v skladu z zakonsko možnostjo systemskega reševanja institucionalnega varstva na osnovi pogodb, v sodelovanju s Centrom za socialno delo Maribor, v Ozari, Šentu, Vezi in Zavod Franko.

Občinski programi:

Kot ostale ranljive skupine se invalidi vključujejo v občinske socialnovarstvene programe: Javna kuhinja, Zavetišče za brezdomce, Materinski dom, Varna hiša, Center za preprečevanje odvisnosti, ZRNO, TOTI DCA, ter denarne socialne pomoči in občinske socialnovarstvene subvencije – letovanja otrok, Karitas in Rdeči križ.

Sodelovali smo še v drugih programih aktivne politike zaposlovanja in sicer v programu osebne asistencije pri zaposlitvah v Mariborskem društvu Sonček, Zvezi sonček in društvu YHD .

S samostojnimi pogodbami smo dodatno še sofinancirali prevoze invalidnih oseb Sončku – mariborsko društvo, Društvu paraplegikov severne Štajerske, MD Sožitju in Društvu študentov invalidov.

Sofinanciranje programov invalidskih društev ter drugih organizacij, ki izvajajo programe za invalide je bilo izvedeno na osnovi dveh javnih razpisov v letu 2019 in sicer »programi za krepitev zdravja« in »socialnovarstveni programi«.

14.3. SOFINANCIRANJE PROGRAMOV ŠPORTA INVALIDOV

Posebno pomembna podpora MOM invalidom je sofinanciranje programov športa. Šport je namreč za invalide skupaj s socialnim vključevanjem najpomembnejše področje delovanja. s pomočjo športa invalidi ohranjajo psihofizično stanje ali izboljšujejo zdravje in kondicijo. Prav tako pa je ukvarjanje s športom priložnost za vzdrževanje socialnih stikov in za družabništvo. (gl. tudi tč. 10.4.)

14.4. SOFINANCIRANJE ZAPOSILITEV INVALIDOV V PROGRAMU JAVNIH DEL

Tudi programe javnih del na področju kulture, športa in socialnega varstva so izvajala humanitarna ali invalidska društva ali zavodi in so bili namenjeni populaciji težje zaposljivih, predvsem ranljivih skupin ali invalidov, in jih je v sofinanciranje in naročništvo v letu 2019 prevzela Mestna občina Maribor.

Sodelovali smo še v drugih programih aktivne politike zaposlovanja in sicer v programu osebne asistencije pri zaposlitvah v Mariborskem društvu Sonček in društvu YHD .

14.5. VSEBINSKA IN FINANČNA PODPORA OZAVEŠČANJU JAVNOSTI

Svet invalidov in mariborska invalidska društva so zelo aktivna v ozaveščanju javnosti. MOM podpira ozaveščanje javnosti s sofinanciranjem programov invalidskih in humanitarnih organizacij. MOM finančno podpira tudi programe in skupne akcije ozaveščanja v organizaciji Sveta invalidov, ki potekajo v sodelovanju z invalidskimi organizacijami. Podporo nudi tudi občinska služba za stike z javnostjo in tajništvo Sveta invalidov. V letu 2019 je Svet invalidov na tem področju realiziral naslednje skupne aktivnosti:

- Sodelovanje z ozaveščanjem na Art kampu v okviru festivala Lent
- 10 društev je sodelovalo v ozaveščanju na Dnevu mobilnosti invalidov v okviru Evropskega tedna mobilnosti
- Izdaja 10. številke glasila Svet invalidov
- Sodelovanje na Kariernem sejmu v letu 2019
- Izvedba slavnostne seje Sveta invalidov s posredovanim sporočilom za javnost

Predstavniki medijev so redno poročali o vseh aktivnostih naših srečanj in prireditvev v svojih dnevno informativnih rubrikah in v časopisih.

14.6. FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA DELOVANJU SVETA INVALIDOV

Mestna občina Maribor je v letu 2019 za delovanje Sveta invalidov namenila 10.000 €. S strani MOM je posebej financirana še administrativno-tehnična pomoč Sveta invalidov, ki hkrati deluje v informacijski pisarni za invalide. Večina projektov za realizacijo Akcijskega načrta je financiranih preko služb in uradov MOM, ki te projekte izvajajo. Iz sredstev za delovanje Sveta invalidov se financirajo skupne prireditve (športne igre invalidov, kulturni večer invalidov), akcije ozaveščanja (časopis Svet invalidov, dan mobilnosti invalidov), razne promocijske dejavnosti in tolmač slovenskega znakovnega jezika, ki se zagotovi ob prisotnosti gluhih uporabnikov na teh dogodkih.

15. USPOSABLJANJE STROKOVNEGA KADRA

V Sončku – MDCP se redno udeležujejo konferenc združenja EASPD (Evropsko združenje izvajalcev storitev za ljudi z invalidnostjo), skupaj z Zvezo Sonček. Vseskozi se pri svojem delu poslužujejo smernic združenja ter so pozorni na primere dobrih praks v razvitejših državah Evrope. Doma se redno udeležujejo seminarjev in posvetov. V letu 2019 so skupaj z Zvezo Sonček organizirali dve Usposabljanji za uporabnike in osebne asistente, v Hotelu City v Mariboru. Udeležujejo se tudi seminarjev, okroglih miz in razprav, ki jim posredujejo znanje za bolj uspešnejše delovanje in tudi za pisanje prijav na različne razpise in projekte.

16. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV

V Akcijskem načrtu smo si zadali naloge:

16.1. Oblikovanje sistema spremljanja učinkov izvedenih ukrepov

16.2. Periodično spremljanje sprejetih učinkov

16.1. OBLIKOVANJE SISTEMA SPREMLJANJA UČINKOV IZVEDENIH UKREPOV

Učinkovito izvajanje Akcijskega načrta za izboljšanje možnosti invalidov v MOM je za invalide izredno pomembno. Tega se dobro zavedamo tako na MOM kot v Svetu invalidov. Svet invalidov ima pomembno nalogo skrbeti za izvajanje akcijskega načrta, prav tako pa za spremljanje in ugotavljanje učinkov sprejetih ukrepov. Svet invalidov in tudi skupine Sveta invalidov svoje delo opravljajo na sejah, o čemer se vodijo zapisniki. Zapisniki in gradiva so poslani vsem članom, objavljeni pa so tudi na spletni strani MOM/invalidi. O delu Sveta se pripravi letno poročilo, ki ga potrdi Mestni svet, pošlje se v vednost vsem članom Sveta in strokovnim sodelavcem in simpatizerjem. Objavljen je tudi na spletni strani MOM/invalidi. O izvedenih ukrepih je javnost obveščena tudi v medijih.

Svet invalidov MOM je v letu 2019 sodeloval pri raziskovalnem delu, vezanem na dostopnost mest za invalide, konkretno za Maribor. Gre za testiranje samoevalvacijskega orodja DIETool, ki ga na univerzi v Bilbao v Španiji razvijajo z namenom, da bi mesta lažje ocenila, kako dostopna so za invalide ter prepoznala vrzeli za nadaljnje delovanje. Pripravljali smo zbir podatkov za Maribor za osebe s posebnimi potrebami. Raziskava je zajemala področje dostopnosti, izobraževanja, sociale, zaposlovanja ... V okviru raziskave smo pridobili tudi nekaj podatkov, pokazalo se je tudi, da za veliko kazalcev ni podatkov oz. se jih ne more pridobiti.

16.2. PERIODIČNO SPREMLJANJE SPREJETIH UČINKOV

Svet invalidov na sejah sprejema sklepe in spremlja njihovo realizacijo ter učinke izvedenih ukrepov, jih primerno ovrednoti in po potrebi spremeni ali doda nove ukrepe. Pri tem aktivno sodelujejo invalidska društva, strokovne službe in institucije MOM. Pomemben pokazatelj učinkovitosti izvedenih ukrepov je tudi odziv občanov, ki vse pogosteje želijo sodelovati in nam posredujejo svoje predloge in mnenja.

Periodično se s pomočjo PR službe MOM spremlja in evidentira tudi pojavnost v medijih. Povezave na prispevke v medijih in fotogalerijo se običajno vključi v poročila o dogodkih.

17. MEDNARODNO SODELOVANJE

Članica Društva študentov invalidov Slovenije se je 21. in 22. 2. 2019 udeležila mednarodne konference o invalidnosti in visokem šolstvu, ki je potekala v Dublinu na Irskem. Njihovi člani pa so se med 12. in 19. 4. 2019 udeležili mednarodne mladinske izmenjave Revise your story, ki je potekala v Bolgariji. V letu 2019 so s pomočjo donacije Študentske organizacije univerze v Mariboru dvema študentoma omogočili nakup nujno potrebnih tehničnih pripomočkov, ki jih potrebujeta pri študiju.

V Društvu CANIS-SLO je bil izredno pomemben projekt vzpostavitev mednarodnega sodelovanja s Turško in Rusko šolo za pse vodnike. V letu 2019 so sodelovanje nadgradili še v smislu izobraževanja novega inštruktorja za pse pomočnike in pse vodnike. Prva dva modula je inštruktor iz Ankare opravil zelo dobro. Vzpostavili so tudi prve stike z Ukrajinsko šolo za pse vodnike in dva predstavnika sta se decembra 2019 tudi odzvala njihovemu vabilu in prišla v Slovenijo na delovni obisk. Z Avstrijsko šolo Fairtraned pa so podpisali pogodbo o dolgoročnem sodelovanju in vzajemnem šolanju psov pomočnikov.

Še vedno aktivno sodelujejo z 28 evropskimi državami - pri evropski standardizaciji na področju psov pomočnikov. Slovenija z svojimi resornim ministrstvom – MDSSZ in Zavod za zdravstveno zavarovanje se še vedno ne vključujeta v tako pomemben projekt za invalide kot je prav evropska standardizacija za pse pomočnike. CANIS se preko Slovenskega inštituta za standardizacijo SIST (preko katerega je Slovenija aktivno vključena v oblikovanje evropskega standarda CEN TC 452 – Psi pomočniki) redno udeležuje vseh konferenc, dva člana sta tudi eksperta v šestih delovnih skupinah CEN TC 452.

Predstavniki društva Sonček Maribor se redno udeležujejo konferenc združenja EASPD (Evropsko združenje izvajalcev storitev za ljudi z invalidnostjo), skupaj z Zvezo Sonček. Vseskozi se pri svojem delu poslužujejo smernic združenja ter so pozorni na primere dobrih praks v razvitejših državah Evrope.

III. SKLEPNE MISLI

MNENJA INVALIDSKIH DRUŠTEV O URESNIČEVANJU AKCIJSKEGA NAČRTA

DRUŠTVO PARAPLEGIKOV PODRAVJA

S posameznimi projekti, z akcijami osveščanja, s prostovoljnim delom in potrpežljivostjo smo skupaj izboljšali veliko stvari. Čeprav še vedno ostajajo mnoge ovire, ki jih je potrebno premostiti, pa nas razveseljuje dejstvo, da se tudi meščani vse bolj zavedajo, da smo skupnost ljudi, ki imamo vsak svoje potrebe. In uresničevali jih bomo z medsebojno strpnostjo in spoštovanjem.

Menimo, da je ustanovitev delovnih skupin, ki pokrivajo različna področja akcijskega načrta, pomembna pridobitev za uresničevanje že zadanih ciljev in iskanja novih možnosti za izboljšanje položaja invalidov. V društvu si prizadevamo, da bi naši strokovni sodelavci, kot tudi člani, še naprej aktivno sodelovali pri različnih pobudah, akcijah in aktivnostih, ki se izvajajo v okviru Sveta invalidov Mestne občine Maribor. Izpolnjuje se tudi konkreten namen ustanovitve Sveta invalidov. Izboljšal naj bi se pretok informacij in idej med mestnimi službami in invalidskimi organizacijami. Vsebina in oblika sodelovanja nedvomno deluje, kar dokazujejo tudi številne urejene izboljšave v mestu.

V mestni občini se odpravlja številne arhitektonske ovire; urejevanje pločnikov, vgrajujejo se potrebne klančine, večja se število parkirnih prostorov za gibalno ovirane osebe itd. Za red in preprečevanje zlorab na teh mestih, pa gre tudi pohvala mestni redarski službi.

Lahko smo zadovoljni z doseženo letno realizacijo programov, ki so bili dobro načrtani. Ugotavljamo lahko, da so nujno potrebni za nenehno približevanje vključenosti v družbeno skupnost naših članic in članov.

Predsednik društva
Boris Klep

DRUŠTVO DISTROFIKOV SLOVENIJE, ŠTAJERSKO-PREKMURSKO POVERJENIŠTVO

Ker se Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov ne uresničuje dovolj so človekove pravice invalidov ogrožene zaradi visoke stopnje revščine in socialne izključenosti, zmanjšanja obsega financiranja posebnih socialnih programov invalidskih organizacij in nezadostnega posvetovanja z invalidskimi organizacijami v postopkih priprave in izvajanja zakonodaje in politik. Veliko več truda je pa potrebnega pri odpravi ovir v glavah, v nas samih, v dojemanju realnosti skupnega življenja, v katerem naj ne bo nihče prezrt, nerazumljen, socialno izključen ali celo diskriminiran, da bo spoštovan kot osebnost. Če pogledamo realizacijo projekta »Občina po meri invalidov« v Mestni občini Maribor, lahko ugotovimo, da je bilo v preteklem letu veliko narejenega, a zavedati se moramo, da bomo le s skupnim sodelovanjem invalidskih organizacij, ustanov in občine lahko naredili v prihodnje še več za boljši položaj invalidom ter občanov.

Dejan Šamperl
koordinator Štajersko-prekmurskega
poverjeništva

SONČEK – MARIBORSKO DRUŠTVO ZA CEREBRALNO PARALIZO

Društvo je zelo zadovoljno, da so 1.1.2019 začeli veljati Zakon o osebni asistenci, Zakon o socialnem vključevanju in Zakon o zgodnji obravnavi predšolskih otrok. Tako se življenje ljudi z oviranostmi bistveno izboljšuje in dviguje se ekonomski status.

Še naprej pa si kot društvo Sonček, vključeno v Zvezo Sonček, prizadevamo za izboljšanje položaja gibalno oviranih ljudi na vseh področjih socialne varnosti, kot tudi na drugih področjih (zdravstvo, ekonomija, šolstvo, šport, ipd.), predvsem pa si želimo enakopraven položaj v družbi.

Predsednica Društva
Lidija Šestak Zorič

MEDOBČINSKO DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN MARIBOR

Člani Medobčinskega društva civilnih invalidov vojn Maribor ocenjujemo projekt »Občina po meri invalidov« pozitivno, saj pripomore k enakopravni udeležbi invalidov na številnih dogodkih in aktivnostih v mestu oz. lokalni skupnosti, pa tudi k prepoznavnosti invalidskih organizacij.

Tudi v bodoče si želimo nadaljnjega sodelovanja z MOM kot nosilko aktivnosti preko Sveta invalidov, saj je to pot, ki pelje k zagotovitvi kvalitetnejšega življenja nas invalidov, kakor tudi drugih prebivalcev v lokalnem okolju.

predsednik MDCIV MB
Leon Pilinger

DRUŠTVO GLUHIH IN NAGLUŠNIH PODRAVJA MARIBOR

V Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor bomo še naprej aktivno sodelovali z Mestno občino Maribor v projektu »Občina po meri invalidov«, saj se zavedamo pomena osveščanja širše javnosti o življenju invalidov sluha v svetu tišine in hkratnega medsebojnega sodelovanja z vsemi invalidskimi in humanitarnimi organizacijami in javnimi institucijami. Ob tem moramo izpostaviti vodstvo Mestne občine Maribor, ki s svojim delovanjem strokovnih služb občine podpira naša skupna prizadevanja za zagotavljanje boljših pogojev za vključevanje v življenje in družbo vseh prebivalcev in še posebej invalidov sluha.

Ernestina Savski
predsednica

DRUŠTVO DOM INVALIDSKIH DRUŠTEV MARIBOR

Aktivno sodelovanje z Mestno občino Maribor v projektu »Občina po meri invalidov«, je za Društvo Dom invalidskih društev Maribor posebej pomembno, saj se zavedamo pomena dobrega medsebojnega sodelovanja z vsemi invalidskimi in humanitarnimi organizacijami ter javnimi institucijami ter učinkov, ki jih ima takšno dobro medsebojno sodelovanje. Veseli nas, da je naše delo prepoznavano tudi v vodstvu Mestne občine Maribor, ki z delovanjem župana in mestne uprave občine še naprej podpira naša skupna prizadevanja za zagotavljanje boljših pogojev za vključevanje v življenje in družbo vseh invalidov Maribora.

Milan Kotnik,
predsednik Društva Dom
invalidskih društev Maribor

MEDOBČINSKO DRUŠTVO SOŽITJE – DRUŠTVO ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU MARIBOR

Medobčinsko društvo Sožitje – društvo za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Maribor je prostovoljno, neodvisno, nestransko, invalidsko, interesno društvo s socialno-človekoljubnimi cilji in društvo za napredek skupne in posamične skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju, njihove starše, zakonite zastopnike in člane družin. Mestna občina Maribor ima status občine po meri invalidov, vsled tega zelo uspešno deluje Svet invalidov Mestne občine Maribor, ki je posvetovalni organ župana.

Skozi deset let delovanja Sveta, smo uspeli s predlogi, pripombami in ukrepi na različnih področjih izboljšati pogoje življenja invalidnim osebam v občini Maribor. Tudi v prihodnje si želimo tesnejšega sodelovanja z mestno upravo in županstvom za realizacijo nešteti težav in problemov, na katere opozarjamo že več let. S skupnimi naporami bomo realizirali zastavljene naloge v korist oseb s posebnimi potrebami. Društvo Sožitje zelo dobro sodeluje z MOM, še posebej s sektorjem sociala, kateri prisluhnejo našim težavam in problemom, ter jih rešujemo v obojestransko korist.

Predsednik MD Sožitje Maribor
Martin Benko

SEZNAM PRILOG

Priloga 1: Časnik Večer o kulturnem večeru invalidov 2019

Priloga 2: Glasilo Svet invalidov, 10. številka

Priloga 3: Sporočilo za javnost

Priloga 4: Poročilo o osveščanju na OŠ Sveta trojica

Priloga 5: Poročilo o posvetu »Dobre prakse zaposlovanja invalidov«

Priloga 6: Poročilo o 10. Kulturnem večeru invalidov

Priloga 7: Poročilo o 10. Športnih igrah invalidov

Priloga 1:

FOTO: Tradicionalni Kulturni večer invalidov Maribora

Uredništvo Maribor24

Svet invalidov Mestne občine Maribor in mariborska invalidska društva so v četrtek, 7. novembra 2019, v Kazinski dvorani SNG Maribor priredili že 10. Kulturni večer invalidov Maribora.

S kulturnimi točkami so se predstavili člani devetih invalidskih društev: **Medobčinsko društvo Sožitje Maribor, Sonček — Mariborsko društvo za cerebralno paralizo, Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor, Invalidsko društvo ILCO Maribor, Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor, Varstveno delovni center Polž Maribor, Društvo vojnih invalidov Maribor, Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor in Društvo paraplegikov Podravja.** Po prireditvi so deležniki slovesno nazdravili okrogli obletnici.

Kulturne večere prirerajo že od 2010

Prvi **Kulturni večer invalidov Maribora** so priredili 14. septembra 2010 na pobudo in s podporo pokojnega **Aleša Škofa**, tedanjega podpredsednika **Sveta invalidov**. Invalidska društva Maribora so se množično in z veseljem aktivno odzvala na pobudo, v programu je sodelovalo kar 10 društev. Gledalci so že takrat napolnili **Kazinsko dvorano**.

“Kulturni večer smo naslednja leta prestavili v mesec november, kar je ostalo tradicija vsa leta. Tudi nabito polna dvorana je stalnica Kulturnih večerov invalidov, kar dokazuje, da imamo radi kulturo. Pozitiven odziv invalidov in objave in podpora v medijih so spodbudili k obisku tudi ostale občane. Vsi so se lahko prepričali, da so tudi invalidi izvrstni igralci, pevci, avtorji... ter se s srcem in zelo uspešno predajajo ustvarjanju,” je dejal **Milan Kotnik** predsednik **Sveta invalidov Mestne občine Maribor**.

Za enake možnosti

Mesta občina Maribor podpira delovanje Sveta invalidov MOM v skupnem cilju, to pa je zagotavljati pogoje za boljše življenje invalidov in vseh občanov. Naloge v **Akcijskem načrtu za izboljšanje enakih možnosti za invalide v MO Maribor** so razdelili na 17 različnih področij. *“Naj opozorim samo na nekatera; informiranje in osveščanje, arhitekturna in komunikacijska dostopnost, kultura, izobraževanje, zdravstveno in socialno varstvo, zakonodaja, zaposlovanje in materialna ter socialna varnost invalidov. In Kulturni večer invalidov je prireditev, ki izpolnjuje zastavljeni cilj, spodbuja kulturno udejstvovanje invalidov in jim hkrati nudi možnosti kulturnega izražanja. Teh možnosti je namreč za invalide mnogo premalo,”* razlaga Kotnik.

V Svetu invalidov MO Maribor si bodo še naprej prizadevali za skupno za izvajanje ukrepov, s katerimi bodo vodstvo občine in strokovne službe ter širšo javnost spodbujali k odpravljanju neenakosti, za bolj enakovredno vključevanje ter varovanje in spoštovanje pravic in osebne integritete invalidov.

Letnik 9 Številka 1 Oktober 2019

Svet invalidov

revija invalidskih društev Mestne občine Maribor

Kolofon

Glasiło Sveta invalidov Mestne občine Maribor

Izdajatelj: Svet invalidov MOM
Spletna stran: www.maribor.si

Naslov:

Svet invalidov Mestne občine Maribor
Mestna občina Maribor, Ul. Heroja Staneta 1
2000 Maribor

Telefon: 02/2201-202

Telefaks: 02/2201-244

e-naslov: invalidi@maribor.si

Lektoriranje: DigitPEN d.o.o.

Uredniški odbor:

Slavica Jaušovec, Milan Kotnik

Posamezni avtorji prispevkov in fotografij so objavljeni na straneh društev, ki v glasilu predstavljajo svoje poslanstvo in aktivnosti.

Tisk: Dravski tisk d.o.o.

Oblikovanje: Jure Mlakar s.p.

Naklada: 2.000 izvodov

Obvestilo!

Informacijska pisarna za invalide posluje v prostorih Mestne občine Maribor, Ulica heroja Staneta 1, soba 237/II. nadstropje.

Za osebe na invalidskih vozičkih in druge gibalno ovirane osebe je dostop urejen z dvigalom, vhod z dvoriščne strani občinske stavbe.

Svoja vprašanja lahko pošljete tudi na e-naslov invalidi@maribor.si ali nas pokličete na tel. številko 02/2201 202.

Uradne ure: od pon. do pet. od 10.00 - 12.00.

Vsebina

1	Naslovnica
2	Kolofon, kazalo, informacije o informacijski pisarni za invalide
3	Uvodnik župana, Uvodnik gl. urednika in predsednika Sveta invalidov MOM Milana Kotnika
4.	Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor
5.	Društvo diabetikov Maribor Invalidsko društvo ILCO Maribor
6	Društvo Dom invalidskih društev Maribor
7	Društvo Dom invalidskih društev Maribor
8	Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
9	Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
10	Društvo ledvičnih bolnikov Lilija Maribor
11	Društvo študentov invalidov Slovenije, enota Maribor
12	Inkont – humanitarna organizacija Maribor
13	Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor
14	Medobčinsko društvo Sožitje Maribor
15	Medobčinsko društvo Sožitje Maribor
16	SONČEK – mariborsko društvo za cerebralno paralizo
17	SONČEK – mariborsko društvo za cerebralno paralizo
18	Združenje vojnih invalidov in svojcev padlih 1991
19	Združenje vojnih invalidov in svojcev padlih 1991
20	Združenje multiple skleroze Slovenije, podružnica Maribor
21	Aktivnosti Sveta invalidov MO Maribor v letu 2019
22	Aktivnosti Sveta invalidov MO Maribor v letu 2019
23	Aktivnosti Sveta invalidov MO Maribor v letu 2019
24	ZADNJA STRAN- pregovori

INFORMACIJSKA PISARNA ZA INVALIDE, Mestna občina Maribor, Ul. Heroja Staneta 1, 2000 Maribor

Telefon: 02/2201 202

e-naslov: invalidi@maribor.si

Uradne ure: od ponedeljka do petka med 10. in 12. uro
Invalidom nudimo:

- » osnovne informacije za urejanje osebnih dokumentov in drugih osebnih opravkov na Upravni enoti Maribor in Mestni občini Maribor;
- » informacije o lokacijah in delovanju invalidskih društev v Mariboru;
- » pomoč pri reševanju problemov, napotitve na ustrezne institucije, posredovanje kontaktov in informiranje o strokovnih službah MOM.

SVET INVALIDOV MOM,

sekretarka: Ana Mandl,

Kontakt med uradnimi urami:

od pon. do pet. od 10.00 - 12.00

Telefon: 02/2201 202,

e-naslov: ana.mandl@maribor.si

Lahko smo dober zgled!

Mineva deset let, odkar je Maribor aktivno vključen v projekt Občina po meri invalidov. Kako uspešni smo z aktivnostmi na tem področju, znajo najbolje povedati invalidi sami. Koliko zastavljenih ciljev na tem področju smo dosegli, kje so še možnosti za izboljšave?

Zdravim ljudem se morda zdi, da je za invalide na splošno dobro poskrbljeno, ali pa se s tem vprašanjem niti ne ukvarjajo. Z rumeno barvo označena parkirna

mesta so se dobro razmnožila, prav tako taktilne oznake, a same aktivnosti na tem področju niso dovolj. Spremembe se začnejo pri vsakem izmed nas. Razmisliti moramo, v kolikšni meri lahko komu olajšamo življenje že samo s tem, da spoštujemo in upoštevamo pravila in opozorila.

Občina se trudi, da bi svojo nalogo na tem področju dobro opravljala. Želimo si sicer, da bi lahko več denarja namenili dodatnim investicijam, ki bi življenje invalidov v Mariboru še dodatno olajšale, a na srečo ni vse povezano z denarjem.

Veliko pomeni, če se znamo postaviti v kožo šibkejšega in biti prisotni tukaj in zdaj. Se zavedamo, da so med nami tudi drugi in drugačni, ljudje s potrebami, ki jih mi ne poznamo? Priložnosti, da olajšamo življenje komu, ki to potrebuje, so vsakodnevne. Lahko pomagamo slepemu prečkati cesto ali invalidu z vozilkom, da se prepelje po zaparkiranem pločniku, lahko mu pridržimo vrata. Lahko samo opozorimo brezvestneža, ki nepravilno zaparkira invalidsko mesto. Veliko lahko naredimo sami. A najprej si moramo ozavestiti, da obstaja tudi drugačno življenje in da si želimo biti del aktivnega prebivalstva. Želim si, da bi nas bilo več pozornih na tukaj in zdaj ter da bi se sočutno odzivali na svet okoli sebe ter na potrebe soljudi.

Že če se zavedamo, da lahko z našo pozornostjo komu olajšamo določeno opravilo, smo na dobri poti. Odgovornost nosimo v sebi. V prvi vrsti smo tukaj starši, ki smo hkrati tudi zgled svojim otrokom. Tudi vzgojitelji in učitelji lahko otroke vsak na svoj način navdušimo za kvalitetne vsebine in jim odpremo oči za resnični svet. Naj ta postane močnejši, bolj povezan, kajti bolj kot bomo povezani, močnejši bomo.

Aleksander Saša Arsenovič,
župan Mestne občine Maribor

Spoštovani,

ob izidu tokratne, jubilejne desete številke skupnega časopisa Sveta invalidov Mestne občine Maribor vam iskreno čestitam za tako lep jubilej. Tudi v tokratni številki glasila boste našli veliko zanimivega branja in zgodb iz življenja in dela naših članov in različnih invalidskih društev.

Odkar ste mi pred šestimi leti zaupali vodenje Sveta invalidov MOM, smo s skupnimi močmi izvedli številne aktivnosti, s katerimi izvajamo svoje poslanstvo pomagati in zagotavljati boljše pogoje za enakopravnejše vključevanje invalidov v življenje in delo v družbi, na kar smo lahko vsi skupaj resnično ponosni.

Vljudno vabljeni, da s svojimi predlogi, pobudami, sodelovanjem in delom pri organiziranju različnih aktivnosti skupaj še naprej omogočamo pogoje, ki bodo nudili invalidom enakopravnejše vključevanje v družbo. Uspešno pa lahko rešujemo invalidsko problematiko samo z resnim, celovitim in hkrati človeškim pristopom in posluhom do sočloveka, ki potrebuje pomoč, za kar si bomo s skupnimi močmi prizadevali še naprej.

Zelo sem ponosen, da so naše aktivnosti prepoznane in spoštovane tudi širše v Sloveniji, za kar smo zaslužni vsi skupaj: vodstvo Sveta invalidov MOM, člani sveta in člani delovnih skupin, strokovne službe Mestne občine Maribor in druge javne institucije v mestu.

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki ste s pobudami in predlogi ter s svojim sodelovanjem in delom pripomogli k uspešni izvedbi naših skupnih aktivnosti, še posebej pa se vam zahvaljujem za izkazano zaupanje in podporo. Hvala tudi medijem, ki so s svojim pozitivnim poročanjem vsekakor pripomogli k osveščanju širše javnosti o delu in aktivnostih Sveta invalidov Mestne občine Maribor.

Še posebej se zahvaljujem avtorjem, uredništvu in donatorjem ter drugim sodelavcem za izid jubilejne desete številke našega in vašega glasila.

Milan Kotnik

predsednik Sveta invalidov MOM,
predsednik Društva Dom invalidskih organizacij Maribor,
strokovni delavec-sekretar v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor.

Foto: Arhiv društva DBMKP

LJUDJE IN SLEDI

Avtorica: Zvezdana Sužnik

V življenju srečujemo različne ljudi. Nekateri so samo mimo doči in izginejo v nasprotno smer, drugi se ustavijo za trenutek in jo mahnejo naprej. Nekateri pa hodijo z nami in pustijo sledi v našem življenju ... V mojem jih je pustil Boris Hojnik.

Z Borisom sva se prvič srečala pred petnajstimi leti, ko sta se z ženo Tilčko udeležila srečanja v klubu bolnikov po možganski kapi v Mariboru. Beseda je hitro stekla in kmalu sem spoznala, da je Boris človek tisočerih idej, z izredno sposobnostjo povezovanja in tkanja pozitivnih odnosov med ljudmi ter z neizčrpnim virom energije. Da zna tenkočutno prisluhniti in pomagati reševati male in velike težave. Da je človek, ki trdno in radostno stopa po poti življenja in ovire premaguje s hudomušnim nasmehom na obrazu. Spoznala sem prijatelja, ki je vedno ponudil ramo za tolažbo in roko za uspeh. Zato je novica, da je Boris za večno zaspal, ostro zarezala v mojo dušo.

Ni mogoče zapolniti praznine, ki nastane ob izgubi drage osebe. A ostanejo spomini nanjo in ostanejo njeni odtisi na naši poti življenja, katere del smo prehodili skupaj z njo.

In kot nešteto kapljic tvori reko, tako nešteto trenutkov sestavlja življenje. Od nas je odvisno, koliko in katere trenutke bomo zaznali in si jih vtisnili v spomin. Člani društva bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor in CVB kluba Maribor hranimo lepe trenutke, ki smo jih delili z dolgoletnim predsednikom kluba ter ustanoviteljem in predsednikom društva Borisom Hojnikom.

V aprilu 2019 nas je zapustil ustanovitelj in predsednik DBMKP Maribor

DRUŽILI SMO SE Z BOLNIKI PO MOŽGANSKI KAPI IZ ŠMARJA PRI JELŠAH

Avtorica in foto: Ana-Marija Krajnc

16. maja so nas člani kluba bolnikov po možganski kapi Šmarje pri Jelšah sprejeli v domu upokojencev ter nas pogostili s kavico in rogljičkom. Po pozdravnem govoru namestnice doma upokojencev in župana občine Šmarje pri Jelšah smo se pod vodstvom TIC-a odpravili do cerkve sv. Roka. Oglad čudovite cerkve in njeno kratko zgodovino nam je nadvse slikovito predstavil šmarski župnik. Grajena je bila postopoma, vendar za leto njenega nastanka štejeemo leto 1646. Legenda pravi, da je leta 1645 v Ptuj razsajala kuga, od koder sta jo v Šmarje prinesla dva domačina. V kratkem času je pomorila več kot dvesto ljudi in da bi ljubi Bog to nadlogo pregnal, so na vzpetini nad Šmarjem sezidali kapelico. Bog je na prošnjo Matere božje, sv. Roka in sv. Boštjana uslišal skesane in vroče molitve ter kugo mahoma pognal iz dežele. Legenda nadaljuje, da so nato verniki nanosili toliko darov, da so na mestu prej neznahtne kapelice postavili čarobno lepo cerkev in jo posvetili sv.

Roku kot zavetniku in priprošnjiku zoper kugo. Sledil je ogled Muzeja baroka. V tem muzeju hranijo skulpture iz kapelic po Kalvariji, ki bi drugače od vlage in drugih dejavnikov v njih propadle. Muzej Baroka so v Šmarju pri Jelšah leta 2012 uredili prav v ta namen. Tako je danes v njem na ogled 38 lesenih restavriranih kipov v naravni velikosti, ki so bili nekdanji sestavni del Kalvarije. Po ogledih je sledilo kosilo v domu upokojencev. Po dobri hrani smo imeli prosto druženje člani obeh klubov in oskrbovanci doma. Naš harmonikar Miran je dobil pri igranju harmonike družbo ene od oskrbovank doma. Tako sta oba naredila veselo vzdušje. Zapeli in zaplesali smo skupaj z njima. Popoldan je hitro minil in od naših gostiteljev smo odšli polni lepih občutkov.

Prijetno druženje ob zvokih harmonike in ubranem petju

OBNOVITVENI TEČAJ PRVE POMOČI

Avtorica in foto: Zvezdana Sužnik

V Društvu študentov medicine Maribor že več kot deset let sodelujejo v projektu Za življenje. Glavni namen projekta je širiti zavest o pomenu nujenja prve pomoči, pa tudi izobraziti čim več ljudi za izvajanje postopkov prve pomoči. Prijazno so se odzvali našemu vabilu in za člane Društva bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor izvedli brezplačni tečaj.

Tako sta se nam na rednem majskem srečanju pridružila Jana in Anže in nam predstavila osnove prve pomoči. Najprej sta nas poučila, kako ukrepati, če naletimo na osebo, ki se je zgrudila – kako preveriti zavest, poklicati pomoč, začeti z oživljanjem. Izvedeli smo, kako pomagati osebi, ki se duši, ter kako oskrbeti zlom ali ustaviti krvavitev. Vse to smo utrdili v malih skupinah v praktičnem delu delavnice in se naučili uporabe defibrilatorja. To je prenosna elektronska naprava, ki je sposobna zaznati zastoj srca pri človeku. S pomočjo električnega sunka pa lahko srce ponovno požene in s tem reši življenje. Jana in Anže sta se maksimalno potrudila, da sta nam podala vsebino zanimivo in razumljivo. Udeleženci smo ju z velikim zanimanjem poslušali. Potrpežljivo sta odgovarjala na številna vprašanja. Na koncu smo se jima zahvalili za izjemno izvedeno delavnico.

Nudenje prve pomoči pri poškodbah

SKUPAJ NAM JE LAŽJE

Avtor: Mirko Topolovec, predsednik

Foto: arhiv društva

Sladkornim bolnikom v Društvu diabetikov Maribor nudimo psihično oporo, svetovanja in veliko raznovrstnih aktivnosti.

Sladkorna bolezen je kronična motnja s katero se spopadamo bolniki vsak dan in vsak na svoj način, s skupnim ciljem za čim nižji krvni sladkor. Ob zdravniški oskrbi je najpomembnejši zdrav način življenja, podpora svojcev in preventivno delovanje, ki ga skozi široko razvejan program društva nudimo našim članom in zainteresirani javnosti. Po številu članov smo še zmeraj najštevilčnejše društvo v Sloveniji, vendar se članstvo stara in zato nenehno iščemo nove oblike in metode dela, s katerimi bi pomagali sladkornim bolnikom v vseh starostnih obdobjih. Želimo si, da bi se v društvo vključili novi člani, bolniki, ki želijo še bolje spoznati sladkorno bolezen, ki želijo spoznati naš program, skozi katerega nenehno pomagamo, svetujemo, usmerjamo in gradimo na dobrih odnosih. Skupaj nam je lažje in to spoznanje se je krepilo skozi dolgih 63 let delovanja društva. Pred štirimi leti smo uvedli poseben program preventivnega delovanja, ki ga imenujemo štirje koraki za izboljšanje sladkorne bolezni. O telesni aktivnosti, o prehrani, zdravstvene edukaciji in druženju spregovorimo na srečanjih vsaki mesec. Veseli smo, da nam pri tem pomaga Zdravstveni dom Adolfa Drolca in študenti medicine, medicinske fakultete. Preventivno delovanje pri tej bolezni je najpomembnejše, saj vsako znanje o bolezni bolnika nauči z boleznijo živeti. V Mariboru je po oceni preko 15 tisoč bolnikov, vendar veliko ljudi

Mirko Topolovec - predsednik, Lidija Salamon - strokovna delavka, Majda Navršnik - podpredsednica.

ne ve, da bolezen imajo, zato so naše aktivnosti še posebej usmerjene v zainteresirano javnost. Brezplačne meritve ravnih glukoze v krvi na raznih prireditvah, meritve v posameznih ustanovah, šolah in v domovih upokojencev, so aktivnosti, ki pomagajo pri odkrivanju sladkorne bolezni. Šola zdravega življenja je posebna oblika dela, kjer se člani s strokovnjaki pogovarjamo o bolezni, saj vemo, da v ambulantah ni dovolj časa, da bi se zdravnik podrobno posvetil vsakemu pacientu.

Na letošnjem občnem zboru smo sprejeli obvezo, da bo vsak član pripeljal novega člana, ki ima sladkorno bolezen. Skupaj bo vsem lažje, posebej pa bolniki ne bodo osamljeni. Člane pa vabimo na vrsto druženj, kjer se spletajo nova prijateljstva, izmenjujejo informacije o bolezni in se znamo poveseliti.

NAŠE ENOTEDENSKO LETOVANJE V PUNATU NA OTOKU KRKU

Avtorica: Katica Strelec

Foto: arhiv društva

Napočil je težko pričakovani dan, da odpotujemo na letovanje.

Veselo razpoloženi smo se odpeljali z avtobusom proti naši destinaciji. Potovanje je potekalo brezhibno, brez čakanja na državni meji, imeli smo le kratke postanke, da smo si malo razgibali otrple ude, pa tudi kavica se nam je prilegla.

Prispeli smo v Punat v hotel Omorika, kjer nas je prijazno osebje napotilo v sobe, ki so nam bile določene. Hotel je zelo lepo urejen, tudi okolica je lepo negovana.

Nekateri smo šli na počitek, drugi so takoj poiskali plažo in se brž osvežili v morju. Vsak si je našel svoj kotic na soncu ali v senci.

Vsako jutro pred zajtrkom je bila telovadba pod vodstvom naše Stanke.

Organiziran je bil izlet v Vrbnik, znan po dobri vinski kleti, kjer je bila degustacija vin, ponudili pa so nam tudi dober domači kruh ter sir in olive.

Vina, ki smo jih poskusili, so bila dobra, saj se Štajerci dobro spoznamo na te reči in ob priložnosti radi popijemo zlahtno kapljico, ki jo nato ocenjujemo in primerjamo z našimi sortami vin.

Udeleženci letovanja

Tudi za ples je bilo poskrbljeno, kdor je želel, se je zavrtel, glasba je bila všečna, a glasbeniki so vse prehitro pospravili svoje inštrumente.

Kar je lepo, se prehitro konča, po tednu dni smo morali spet pakirati prtljago ter se odpraviti proti domu.

Obljubili smo si, da se drugo leto morda spet vrnemo na prijetno letovanje.

Seveda ni šlo brez postanaka na Trojanah, kjer so mnogi svojcem kupili slastne krofe.

MOJA TELOVADBA

Avtorica: Suzana Panič

Foto: Arhiv Društva

Večkrat sem jih že opazila nasmejjane gospe, ki so po jutranji telovadbi na prostem odhajale dnevu naproti. Priznam, budile so mi radovednost, kdo so ti ljudje, ki ne glede na letni čas in vreme vztrajno skrbijo za telo in obenem tudi za duha. Da jim taka vrsta druženja prinaša same dobre stvari, je bilo moč videti že na njihovih obrazih in večkrat me je zamikalo, da bi se jim pridružila. Sama se čutila potrebo, da nekaj spremenim v svojem načinu življenja in izboljšam zdravstveno stanje. Bolečine v okončinah in težko gibljivost sem že nekaj časa le s težavo prenašala.

Telovadba na dvorišču

Telovadba za zdravje v veliki sobi društva Dom

S svojimi pričevanji in izkušnjami drugih, ki poročajo o številnih pozitivnih učinkih vsakodnevne vadbe, so me navdale z navdušenjem, zato sem se jim pridružila. Poleg organizirane vadbe na prostem sem se začela udeleževati tudi predavanj o zdravem načinu življenja in vplivu telovadbe na telo. Spoznala sem pozitivno reakcijo mojega telesa.

Telovadba na prostem poteka pod strokovnim vodstvom. Izvaja se v prijetnem vzdušju. Cilj je, da je telovadba dostopna vsakomur in da se ji lahko vsak po svojih zmožnostih in sposobnostih pridruži, saj preko gibanja in druženja bolje in aktivno poskrbimo za svoje zdravje. Telovadba se izvaja stoje, vaje se začnejo z razgibavanjem zapestja, nadaljujejo s kolenčci in ostalimi sklepi, končajo pa s podplati in hojo v krogu.

Vadba se izvaja tako v popoldanskem kot dopoldanskem času.

Jutranja telovadba izboljšuje fizično in psihično stanje posameznika. Zaradi boljše gibljivosti telesa se zmanjšuje telesna teža, tudi ostale težave se zmanjšajo ali celo izginejo. Zaradi gibanja v naravi in prijetnega druženja v skupini se izboljša tudi psihično stanje, zmanjšuje se občutek osamljenosti, socialne izključenosti in depresije. Postopoma se človek lažje navadi na vse vremenske razmere, tudi na vsakodnevno jutranjo telovadbo, ne glede na vreme, pa naj bo mrz ali poletna vročina.

Svoje znanje sedaj prenašam na člane in članice ter zaposlene v kar devetih društvih, ki so vključeni v društvo Dom invalidskih društev Maribor. Ideja je uspela. Sedaj pridno telovadimo že večkrat tedensko. Vaje ob lepem vremenu potekajo na prostem, ob slabem se dobimo v veliki sejni sobi društva. Zelo sem srečna, ko vidim lepo nasmejjane in srečne obraze, saj vem, da so udeleženci telovadbe ponosni nase, ker so opravili koristno delo za svoje počutje in telo.

PRIŠLA JE POMLAD

Avtorica: Mira Meš Pivec

Pomlad se nagajivo smehlja in nas prijazno kliče k spomladanskim opravilom. Posejali smo rožice in jih skrbno zalili. Nekaj jih že veselo mežika sončku, druge pa se nam še sramežljivo skrivajo. Pomlad je čas upanja, pričakovanja in optimizma – čas, ki ga zaznamuje umirjena zelena barva.

Zelena barva vnaša svežino, simbolizira prebujanje narave in življenja ter s seboj prinaša ugodje in vznesenost. Na naše počutje vpliva sveže in sproščujoče ter nas navdaja z novim življenjskim zagonom. Ker hkrati deluje umirjeno, si na njej lahko spočijemo oči ter okrepiamo občutek zadovoljstva. Pomlad nas razvaja s sončnimi žarki, svežim zelenjem ter prelepim cvetenjem. V našem društvu Dom invalidskih društev Maribor na Trubarjevi ulici 15 v Mariboru smo nad njo tako očarani, da smo pomlad povabili kar na naše dvorišče in v naše prostore, v katerih izvajamo številne društvene aktivnosti, ki se jih vedno znova udeležuje veliko število članov.

Naše dvorišče je dobilo pravo pomladno podobo. Tam člani preživljamo prijetne dopoldneve ali popoldneve, ko so na sporedu različne aktivnosti – največkrat, ko so kuharske delavnice ali športno-rekreativne dejavnosti, kot so pikado, rusko kegljanje –, toplo sonce pa članice in člane zvabi na prosto na telovadbo. S pomladnim soncem se iz mrzlih zimskih dni prebujamo tudi mi in s prostovoljno akcijo poskrbimo

Prostovoljke in prostovoljci skrbimo za lepo urejeno okolje društva Dom

Tulipani so se razcveteli na dvorišču društva Dom

VLOGA IN POMEN MEDSEBOJNIH ODNOSOV

Avtorica: Mira Meš Pivec

Medsebojni odnosi so zelo pomemben del življenja vsakega izmed nas, saj je vse naše življenje preplet najrazličnejših odnosov. Vsi vemo, da je vzdušje v domačem krogu odvisno predvsem od medsebojnih odnosov. Če smo v družinskem krogu deležni ljubezni, podpore in razumevanja, nam je življenje v veselje in optimizem nas ne bo zapustil v težkih situacijah. Počutje v službi je prav tako zelo odvisno od odnosov in manj od plače ali položaja, ki ga zasedamo.

Človek je družabno bitje in medsebojni odnosi so potreba vsakogar izmed nas, saj omogočajo druženja, pogovore in skupne aktivnosti. Vsi ljudje hrepenimo po izpolnjujočih odnosih, vsi si želimo, da bi bili v dobrih odnosih z ljudmi, ki so nam blizu in s katerimi preživimo velik del svojega življenja. Želimo si spoštljive, pravične, tople in ljubeče odnose, v katerih bi bili drug drugemu v pomoč in oporo.

Na odnose namreč lahko gledamo kot na polje učenja, na katerem pridobivamo različne izkušnje. Ena najpogostejših napak, ki jo delamo v medsebojnih odnosih, je težnja po spreminjanju drugega. Vsi imamo svoja pričakovanja, potrebe, želje in predstave o skupnem odnosu. Velikokrat bi radi videli, da se drugi vede tako, kot si mi želimo, zato ga tudi skušamo spremeniti. Ker se pri tem pretirano ne oziram nanj, je povsem naravno, da se bo začel upirati. In že imamo vir sporov.

Dejstvo je, da smo ljudje različni. Izrazimo svoja pričakovanja, predstave, želje, potrebe, prošnje v zvezi z drugim in odnosom, vendar drugemu pustimo svobodo, da se odloči po lastni vesti.

Učimo se sprejemanja različnosti in spoštovanja svobodne volje drugega. Do drugega se obnašajmo tako, kakor bi si želeli, da se on vede do nas.

Brezplačno smo izmerili krvni sladkor več kot 1500 občanom. Društvo je izvajalo aktivnosti na različnih krajih. Radi pridemo tudi v delovne organizacije in društva. Med drugim smo bili tudi v Domu upokojencev Danice Vogrinec DE Tabor Maribor, kjer smo v marcu izvedli brezplačne meritve in izvedli predavanje o dejavnih tveganja in sladkorni bolezni.

za nove rožice in urejanje okolja na dvorišču. Občudujemo prvo cvetje na gredicah in zelenici. Vidimo veliko drobnih ptic in skušamo skozi njihove gibe in razigranost prepoznati pesem ptic. Tudi prvi rumeni in beli metuljčki so razprli krila in poplesujejo na zeleni trati ter posedijo na živobarvnih cvetovih. Tako opazovanje narave in druženje s prijatelji iz društva ti da veselje, da bi kar sam poletel kot metulj.

Obdarovanje je vedno lepo

Članice med pogovorom

INFO-OKROGLE MIZE IN PREDAVANJA V DRUŠTVU

Avtorica: Mira Meš Pivec

Foto: Arhiv Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor

Društvo gluhih in naglušnih Podravja redno, vsak torek dopoldne in v sredo popoldne, organizira srečanja članov, info-okrogle mize s področja delovanja in sodelovanja z vsemi, ki si želijo spoznati delovanje in aktivnosti društva ter se želijo informirati in sodelovati v teh aktivnostih.

Predsednica društva Ernestina Savski informira člane

Osnovni namen okroglih miz in predavanj je v izvajanju posebnega socialnega programa informiranja, s katerim sledujejo enega od glavnih ciljev društva o sprotne informiranju in obveščanju članov ter širše javnosti o idejah, ciljnih in dejavnostih društva. Info-okrogle mize se organizirajo v obliki srečanj v večnamenskem prostoru društva na Trubarjevi 15 v Mariboru. Tukaj se člani pogovarjajo in ukvarjajo s posamičnimi vprašanji, ki so predmet razprave na info-okrogli mizi. Pripravljajo se predavanja in kvizi, ki delujejo na podoben način kot okrogla miza. Sodeluje tudi govornik, ki je pripravil predavanje, in tolmačica slovenskega znakovnega jezika, ki prevaja v govorico rok vseh vsebin na teh aktivnostih.

Pri pripravi informacij in vsebin info-okroglih miz sodelujejo vsi sodelavci v društvu (Milan Kotnik, Lidija Salamon, Andrej Vivod, Suzana Panič, Danilo Žižek) skupaj s predsednico Ernestino Savski in njenim namestnikom Andrejem Trifunovičem, ki

PREDSTAVITEV ZNAKOVNEGA JEZIKA NA SREDNJI ZDRAVSTVENI IN KOZMETIČNI ŠOLI V MARIBORU

Avtor: Andrej Vivod

Foto: Arhiv Društva

Naše društvo že nekaj let uspešno sodeluje z osnovnimi in srednjimi šolami v Mariboru.

Učencem, dijakom in tudi študentom predstavljamo življenje v svetu tišine in posebnosti sporazumevanja gluhih oseb v govorici rok – slovenski znakovni jezik, s katerim se sporazumevajo gluhi posamezniki.

V ponedeljek, 25. marca, smo na pobudo ge. Estelle Polič, izvajalke predmeta na Srednji zdravstveni in kozmetični šoli Maribor, in nato po predhodnem dogovoru sekretarja Milana Kotnika s člani Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor prvič obiskali dijake Srednje zdravstvene in kozmetične šole

Info-okrogla miza

poskrbijo za zbiranje in urejanje teh informacij in vsebin, nato poskrbijo še za predstavitev vsebin in društvenih aktivnosti na info-okrogli mizi ter vse to objavijo v društvenih medijih na spletni strani <http://www.dgnp-mb.si/>, na društveni strani na družabnem omrežju <https://www.facebook.com/dgnp.maribor/>, na oglasni deski v prostorih društva in podružnice ter v internem glasilu Naš glas, ki je prav tako dostopno širši javnosti na spletnih straneh in kot del knjižničnega gradiva v Mariborski knjižnici.

Namen info-okroglih miz je spodbujati sodelovanje med člani, jih seznanjati z društvenimi aktivnostmi ter jih ozaveščati o njihovih pravicah in novostih na področju zakonodaje in njihovih pravic. Pomagajo jim prepoznati in povezati dejavnosti širše skupnosti in družbe. V pogovoru se udeleženci okrogle mize lahko sproščeno vključijo v razpravo ali debato. Želijo si, da se jim tudi vi pridružite in sodelujete na info-okrogli mizi z lastnimi razmišljanji in predlogi.

Največji izzivi, s katerimi se srečujejo gluhi, naglušni in osebe z okvaro sluha, se pojavijo takrat, ko se želijo vključiti v širšo družbo na različnih področjih in naletijo na različne ovire – tudi o tem se še prevečkrat spregovori na teh info-okroglih mizah, kar nakazuje na številne še nerešene probleme, s katerimi se osebe z okvaro sluha srečujejo v vsakdanjem življenju.

Veseli so vsakega obstoječega in novega člana, ki bi želel prispevati s svojim predlogom za še boljše delovanje društva v dobrobit članstva. Slehernega vašega prispevka so veseli in ga bodo v okviru zmoglosti in pravočasnega planiranja z veseljem vključili v program.

v Mariboru. Namen našega obiska je bil, da dijake seznanimo z osnovami slovenskega znakovnega jezika. Kot je rekla ga. Polič, želijo na šoli doseči cilj, da dijaki oblikujejo pozitivno naravnost, etično držo in odnos do drugačnosti brez predsodkov, z željo, da bi dijaki 3. letnika programa bolničar – negovalec odgovorno sprejemali in opravili poklicne naloge ter razvili socialne in komunikacijske spretnosti tudi v tem šolskem letu.

Naše društvo smo predstavljali Milan Kotnik, Andrej Trifunovič in jaz – Andrej Vivod v spremstvu tolmačice Marjete Modrej iz Ljubljane. V dveh šolskih urah smo jim kar najbolje predstavili, kako je živeti v svetu tišine in s katerimi težavami se soočamo gluhi pri komunikaciji z zaposlenimi v zdravstvu, predvsem z medicinskim osebjem. Učenci so nam z zanimanjem sledili in pokazali željo, da bi tudi sami radi znali slovenski znakovni jezik, ki bi jim bil v veliko korist pri opravljanju dela v zdravstvu. Predstavitve je potekala v treh sklopih: življenje v svetu tišine, predstavitev gluhoti in delovanja društva ter izvajanje posebnih socialnih programov za osebe z okvaro sluha. V drugem delu smo se skupaj seznanili s posebnostmi vzpostavljanja stika z gluho osebo, jim nazorno prikazali, kako se začne pogovor z osebo, ki ne sliši, ter dijake naučili osnove sporazumevanja: abecedo, številke, osnovne fraze in pozdrave ter medsebojno predstavitev v govorici rok – slovenskem zna-

kovnem jeziku, kar je predstavil Milan Kotnik ob moji pomoči, ki sem dijakom pomagal pri pravilni uporabi posameznih besed/kretnj. V tretjem delu pa sem predstavil svoje življenje v svetu tišine in svoja potovanja po svetu, saj sem obiskal že več kot 155 držav. Dijaki so z veseljem in zanimanjem sodelovali pri predstavitvi in pozorno poslušali predstavitev, tako da je za vse prehitro minil čas. Razdelili smo jim zloženke društva, enoročno abecedo v slovenskem znakovnem jeziku, pesem Ne kriči tako, povej mi lepo, pa tudi nekaj izvodov našega glasila Naš glas.

V Mariboru imamo s temi predstavitvami in medsebojnim sodelovanjem zelo lepe izkušnje. Dijaki so zelo radovedni in jim je učenje slovenskega znakovnega jezika zelo zanimivo.

Že dva tedna zatem smo v četrtek, 11. 4., na isti šoli na povabilo Ane Vogrin iz šolske svetovalne službe še enkrat izvedli predstavitev v okviru druge šolske akcije – izmenjave nadarjenih dijakov tretjih in četrth letnikov srednjih zdravstvenih šol iz Ljubljane in Celja, ki se je je udeležilo več kot 20 dijakov. Tokrat sem predstavitev o življenju v svetu tišine pripravil

Učenje SZJ Andrej Vivod

Predstavitve SZJ med dijaki

Andrej Vivod ob pomoči prostovoljke Snežane Pauletič.

Snežana je bila pred leti nekaj časa zaposlena v našem društvu v programu javnih del in zato zelo dobro pozna svet gluhih in komunikacijo v znakovnem jeziku. Tako mi je lahko uspešno pomagala pri predstavitvi. Mladim sva želela svet gluhih in komunikacijo v znakovnem jeziku predstaviti na zabaven in predvsem poučen način. Najprej sva jih seznanila

PROSTOVOLJSTVO

Avtor: Sead Mešanović

Sem Sead Mešanović, upokojenec, in večkrat na teden kot prostovoljec pomagam pri prevozih gluhih oseb. Moja zadnja zaposlitev pred upokojitvijo je bilo delo v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor. V tem času sem spoznal veliko gluhih oseb in njihove težave pri vključevanju v vsakdanje življenje.

Najprej sem se veselil upokojitve, nato pa sem kaj kmalu spoznal, da moji osebnosti manjka še kreativnost in da zelo pogrešam svoj vsakdanjik iz časov, ko sem še bil zaposlen. Pogrešal sem ljudi, s katerimi sem delal. Pojavil se je moj čut za pomoč ljudem, ki so potrebni pomoči. Želel sem biti še naprej koristen družbi. V Društvu gluhih sem ponudil svojo pomoč v obliki prostovoljstva.

Društvo v sklopu svojega delovanja organizira mnoge aktivnosti, ki so zanimive in koristne za njihove člane.

Po svojih najboljših močeh se rad udeležujem različnih delov njihovega delovanja. Največ pomagam pri prevozih gluhih invalidnih oseb, ki zaradi zdravstvenih težav ne morejo uporabljati javnega prevoza. Imam kar nekaj takšnih kandidatov, s katerimi sem se spoprijateljil in jih redno vozim po njihovih opravkih.

Naučil sem se tudi slovenskega znakovnega jezika, na kar sem

z našim društvom, predstavila delovanje le-tega in nato dijakom predstavila enoročno abecedo.

Zanimanje za znakovni jezik je bilo izjemno. Dijaki so nama nenehno postavljali vprašanja, pridno so se naučili črkovanja svojega imena in se trudili tudi sami kaj odkretati s pomočjo potgomime. Vsi ti dijaki bodo bodoči zdravstveni delavci in bodo v svojem poklicu prav gotovo prišli v stik s kakšno gluho ali naglušno osebo. S Snežano sva jih naučila osnov komunikacije ob prvem stiku z gluho osebo in prepričana sva, da jim bo novopridobljeno znanje koristilo tudi v prihodnosti.

Želimo si še več takšnih predstavitev. Pravijo, da na mladih svet stoji. Če bodo ti mladi vedeli, da v njihovem svetu obstajajo tudi ljudje, ki živimo v svetu tišine, bodo lahko na podlagi naših pozitivno naravnanih predstavitev naredili kaj koristnega tudi v smeri preprečevanja predsodkov in tabujev o naši gluhoti in o jeziku – govoricni rok, v katerem se sporazumevamo, z željo, da bomo lahko skupaj enakovredno živeli v družbi brez ovir.

še posebej ponosen. Tako se lahko z njimi nemoteno pogovarjam. Gluhe osebe so dobrovoljne in zanimive osebnosti. Vsaka izmed njih ima svojo osebo zgodbo. Lahko bi napisal knjigo, ker me take življenjske zgodbe zanimajo.

Ponosen sem, da lahko ljudem pomagam, da so zadovoljni z mojim delom in z druženjem. Rad jih imam, zaradi tega se počutim bolj zdrav in sprejet v tej družbi.

Prostovoljec Sead Mešanović s članicami pred društvom

Avtor: Aleksander Trnjar

30 LET USPEŠNEGA ZDRAVLJENJA S HEMODIALIZO

4. 11. 2018 je datum, ki si ga bo ga. Viktorija Bombek zapomnila za vse življenje. Ta dan je minilo točno 30 let od začetka njenega uspešnega zdravljenja z hemodializo v UKC Maribor. Vodstvo društva ledvičnih bolnikov Lilija Maribor je s službo za stike z javnostjo mariborskega UKC 6. 11. 2018 sklicalo novinarsko konferenco v prostorih oddelka za dializo v UKC Maribor. Ta dan so kuharji in slaščičarji mariborskega UKC spekli veliko torto in jo podarili naši slavljenci. Dopoldanski čas dialize je naši slavljenci hitro minil, saj so jo ob njeni postelji obiskale številne sestre z dializnega oddelka in ji čestitale k njenemu jubileju. Prišli so tudi zdravniki, med katerimi je bil tudi dr. Pečovnik, ki je že v pokoju. Po končani hemodializi pa je sledila novinarska konferenca. Izredni profesor dr. Robert Ekart, vodja oddelka za dializo, je spregovoril o bolezni ledvic in o metodah zdravljenja. Temu so sledila vprašanja novinarjev, naslovljena na go. Viktorijo. Kljub začetni tremi je zbrano odgovarjala na njihova vprašanja. Dr. Ekart je odgovarjal na vprašanja novinarjev, ki so se nanašala na način zdravljenja. Po končani novinarski konferenci se je morala naša slavjenka hitro posloviti, saj jo je že čakal prevoznik, ki jo je odpeljal domov.

Naši slavljenci želimo še mnogo let uspešnega zdravljenja bolezni in da bi ostala še naprej tako pozitivna, kot je bila do sedaj.

IZLET V LENDAVO

7. 11. 2018 smo se odpravili na jesenski izlet po Prekmurju. Zbrali smo se ob 8. uri na železniški postaji v Mariboru, kjer je bilo že zgodaj zjutraj slišati smeh in dobro voljo. Ker je bilo na avtobusu premalo prostora za vse, smo dodali še eno kombinirano vozilo in tako smo skupaj krenili na pot. Pot nas je vodila po čudoviti prekmurski avtocesti do Turnišča, kjer smo si ogledali oljarno Premuša. Tukaj smo si nekateri tudi kupili bučno olje. Preden smo se odpravili naprej, smo se okrepčali z dobrotami, ki jih je prinesla ga. Režonja. Pot nas je vodila naprej proti Lendavi, kjer smo si ogledali cerkev Sv. Trojice, v kateri leži mumija Mihaela Hadika. Ga. Marika nas je sprejela in nam povedala zgodovino same cerkve in zanimivosti o mumiji. Po končanem ogledu smo se odpravili proti čudovitemu stolpu Vinariumu.

Tukaj se nas je večina povzpela ali prepeljala na vrh, kjer smo uživali v razgledu. Čeprav je bilo vreme turobno, smo bili kljub temu veseli razgleda po Prekmurju in čez mejo. Tukaj smo naredili postanek za nakupovanje spominkov in za druženje ob kavici. Manjkalo ni niti fotografiranja. Ker nas je to precej izčrpalo in smo postali lačni, smo se hitro odpeljali proti lovskemu domu v Lendavi, kjer so nas že pričakovali. Po udobni namestitvi je sledilo slastno kosilo – PREKMURSKI BOGRAČ. Tudi pijače ni manjkalo. Po okusnem kosilu pa smo se še potrudili in pojedli pravo prekmursko gibanico.

Po kosilu smo se nato odpravili proti Turnišču na ogled župnijske cerkve sv. Marije Vnebovzete, kjer nas je sprejel g. p. Toni Brinjec, župnik in predstojnik skupnosti. Povedal nam je zgodovino starega dela cerkve ter nas popeljal tudi v novi del cerkve. Po končanem ogledu nas je popeljal za oltar, kjer smo skupaj zapeli Marijino pesem.

Pot nas je nato vodila naprej v vas Filovci, kjer nam je tamkajšnji lončar spregovoril o načinu dela in nam tudi praktično prikazal izdelavo lončene posode. Obiskali smo tudi trgovino, kjer smo si lahko kupili njegove izdelke. Po končanem nakupovanju smo se odpravili proti avtobusu, nato pa proti domu. Ker smo vmes postali žejni, sta nas naša šoferja Aleš in Lojze odpeljala v vas Gančane na pijačo.

Polni lepih vtisov in spominov smo se odpravili proti domu.

PIKNIK

Dne 21. 10. 2018 smo organizirali piknik na sedežu Doma invalidskih organizacij na Trubarjevi ulici. Ker smo želeli nekaj novega, smo se odločili, da bomo sami skuhalo goveji golaž. Zjutraj ob 8. uri smo se zbrali »kuharji«. Petra, Lidija in Rado so lupili čebulo, Aleksander in Lojze sta čebulo sekljala, Zvezdana je lupila krompir, Miran je poskrbel za kotel in gorilnik, naš Andrej pa za fotografiranje. Ko smo imeli vse sestavine pripravljene, smo jih predali našemu Miranu, ki je vse skupaj dal v kotel in pričel s praženjem čebule. Ko je čebula posteklenela, smo dodali meso ter vse začimbe, ki sodijo k dobremu golažu. Sčasoma so pričeli prihajati naši člani. Med tem časom je Miran dokončal golaž, pred serviranjem sta z Lidijo strokovno presodila njegovo dobroto. Strokovno mnenje je bilo, da je golaž odličen in tako pripravljen za serviranje. Vsi prisotni smo se postavili v vrsto in počakali na svojo porcijo. Vsi smo bili mnenja, da je golaž enkrat in da bomo tudi v bodoče sami poskrbeli za hrano na tovrstnih druženjih. Na piknik sta prišla tudi dr. Pečovnik in dr. Ekart. Tudi njima smo postregli z golažem in z veseljem sta ga pospravila. Ker pa je bil to kostanjev piknik, ni manjkalo niti kostanjev. Za peko je poskrbel Miloš, ki nam je kostanje odlično spekel. Ker pa je vsake zadeve enkrat konec, se je tudi pri nas dan počasi pričel iztekati. Naši člani in članice so se počasi poslovili – z željo, da ponovno organiziramo podoben piknik. Sledilo je čiščenje notranjih in zunanjih prostorov, nato smo tudi mi krenili proti domu, veseli, saj smo ponovno osrečili naše člane in jim malce popestrili njihov dan.

SKOZI RAZLIČNE IZKUŠNJE ODPIRAMO NOVA OBZORJA

Avtorici in foto: Nataša Mauko Zimšek, Maja Mladenovič

Izkušnja spreminja za nevladne organizacije

Z Združenjem izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v RS sodelujemo v projektu ZaVse/4All. Od maja letos in do konca leta bomo za nevladne organizacije, ki se ukvarjajo z ranljivimi skupinami, v različnih mestih po Sloveniji izvedli trideset delavnic z naslovom Izkušnja spreminja.

Projektne partnerji želijo s projektom izboljšati ozaveščenost NVO o pomenu enakopravnosti in krepitvi enakosti, o razumevanju diskriminacije in kako jo preprečiti ter o možnostih varstva pred diskriminacijo za najbolj izpostavljene skupine v Sloveniji.

Naše društvo v projektu sodeluje z delavnicami Izkušnja spreminja. Na delavnicah udeleženci skozi različne pripomočke spoznajo, kako je, če imajo težave z vidom, gibanjem ali motoričnimi spretnostmi. S pomočjo teh pripomočkov pa ne spoznajo le, kako je, če imamo težave z določenim delom telesa, ampak tudi, da lahko kljub temu živimo aktivno življenje, le na malo drugačen način.

Življenje je zgodba, tudi mi smo pisali svojo

Aprila letos smo se člani in prostovoljci Društva študentov invalidov Slovenije udeležili mednarodne mladinske izmenjave z naslovom *Revise your story*, ki je potekala v bolgarskem mestu Sandanski. Program je bil finančno podprt s strani Evropskega programa Erasmus+.

Vsi smo bili polni pričakovanj, vsak izmed nas je gojil lastne predstave in pričakovanja o sedemdnevnem projektu, na katerega smo se odpravili. Poleteli smo z letališča Treviso in čez dve uri pristali v Sofiji. Tam so nas prijazno in gostoljubno pričakali domačini in nas z avtobusom odpeljali do mesta Sandanski na jugozahodu Bolgarije. S prihodom v hotel se je naša zgodba pričela. Spoznali smo skupine iz Bolgarije, Turčije, Italije in Belgije. Izmenjava je bila namenjena predvsem slepim, slabovidnim in videčim. Namen izmenjave je bil pripovedovanje zgodb in izboljšanje teh veščin, tako da smo se vsakodnevno učili, kako ustvariti in predstaviti dobro zgodbo, kajti skozi diskusije, kreativno timsko delo in igre smo urili veščine, kot so nastopanje, aktivno poslušanje, podajanje jasnih sporočil, improvizacije ...

Po uvodnih dveh dneh aktivnega teoretičnega predavanja smo postopno prešli na praktično ustvarjanje zgodb. Pridobili smo mnogo več kot samo izboljšanje komunikacijskih in drugih veščin. Ob vsakodnevnem druženju smo udeleženci v narodnostno mešanih skupinah izvajali različne socialne in aktivacijske igre ali pa vaje za sprostitev. Ob tem smo se zabavali, se sproščali, si razbijali predsodke in krepili samozavest. Ob večerih smo organizirali diskusije, gledali filme, imeli medkulturni večer in se družili. Naša nastanitev je bila nad glavnim mestnim parkom, tako da smo vsak dan uživali v skupnih sprehodih, telovadbi in spoznavanju mestnega jedra.

V sklopu projekta smo se s profesionalnim fotografom učili, kako fotografirati. To nam je prišlo zelo prav, ko smo proti koncu naše izmenjave odšli na izlet v najmanjšo bolgarsko vasico, kjer smo preživeli krasen dan. Obiskali smo vinsko klet, poskusili kvalitetno vino in tradicionalno bolgarsko hrano ter spoznali zgodovino vasice. Naša naloga po končanem izletu je bila ustvariti zgodbo, ki bo zajemala tudi materialno gradivo v namen objave našega izdelka. Nastale so resnično prave umetnine, saj smo do tedaj že obvladali in upoštevali pravila dobre zgodbe, pa tudi timsko smo se že kar dobro ujeli. Izkušnja nas je povezala, spoprijateljila, naučila zaupanja in nas za vedno opremila z bogatim znanjem in novimi prijatelji. Zadnji dan smo se z avtobusom odpravili na letališče v Sofiji, kjer smo se poslovili in odleteli nazaj v Slovenijo.

Izkušnja spreminja v Slovenj Gradcu

Slovenski udeleženci izmenjave pozirajo na delavnici fotografiranja

Slep udeleženec si s tipom ogleduje kurenta

ALI NAS POZNATE?

Avtorica: Irena Krčmar

Fotografije: Arhiv DŠIS

Podpora bolnikom z inkontinenco igra glavno vlogo pri izvajanju našega humanitarnega poslanstva. Uhajanje vode je še zmeraj tema, o kateri neradi govorimo, saj povzroča zdravstveno in socialno stisko, ki lahko zelo prizadene človekovo dostojanstvo. Najpoglavitejši cilj društva je odprava tabuja (urinska inkontinenca, urološke težave moških) in čimprejšnje zdravljenje.

Delujemo od ustanovitve leta 2000. Smo manjša organizacija, ki kljub majhnemu obsegu sredstev izvaja veliko aktivnosti za svoje uporabnike. Vsi smo izključno prostovoljci.

Prejeta finančna sredstva donatorjev v celoti porabimo za delovanje društva in zdravstveno-socialne programe, kot so: odprava diskriminacije, preprečevanje socialne izključenosti, boljša in pravočasna informiranost o zdravstveni stigmi (inkontinenca, urološke težave moških, nočna enureza pri otrocih) ter na splošno omogočanje izboljšanja kakovosti življenja uporabnikov.

Ljudi ozaveščamo preko zloženek, brošur, predavanj in najrazličnejših aktivnosti.

Imamo dežurni telefon, na katerem prostovoljci odgovarjajo na klice in zainteresiranim po svojih najboljših močeh posredujejo ustrezna pojasnila, prave informacije o ukrepanju pri težavah inkontinence ter pri ginekoloških in uroloških težavah. Dežurstvo poteka vsako prvo sredo v mesecu od 16. do 18. ure na Ulici heroja Zidanška 13, Maribor, v mestni četrti Magdalena.

Strokovna predavanja organiziramo vsak prvi ponedeljek v mesecu ob 18. uri v Zdravstvenem domu Maribor. Vstop je prost za vse in takrat je možno tudi individualno svetovanje strokovnjakov.

V okviru programa dela društva večkrat letno razdelimo dobljene pripomočke za inkontinenco težje gibljivim in socialno šibkejšim bolnikom. V decembru obdarimo socialno šibkejše člane s paketi RK.

Za zdravje oseb z inkontinenco ter z ginekološkimi in urološkimi težavami skrbimo s telesno vadbo. Največji poudarek je na vajah mišic medeničnega dna ali Keglovih vajah. Vadba poteka vsak petek ob 17. uri. S skupinsko vadbo pripomoremo k rednemu izvajanju vaj, k izboljšanju počutja in zmanjšanju strahu pred uhajanjem vode.

14. septembra obeležimo svetovni dan inkontinence in takrat še bolj poudarjeno seznanimo zainteresirano javnost o problemih inkontinence. V teh dneh s pomočjo medijev opozorimo na težave nenadzorovanega uhajanja vode, ki pesti tako moške kot ženske v vseh starostnih obdobjih. Mimoidočim obiskovalcem v Europarku ob naši stojnici na ta dan delimo brošure in zloženke ter jim posredujemo potrebne informacije.

Nekontrolirano uhajanje vode je še vedno težava, o kateri nam je težko govoriti. In prav zato je naš namen ozavestiti ljudi, da je tudi to bolezen kot vsaka druga in da se jo da pozdraviti. Takšne bolnike je potrebno vključiti v družbo, saj se jim bo le tako izboljšala kvaliteta življenja.

Članice društva so v Europarku predstavile pomen vključevanja članov v družbo (Marta Turk)

Telovadke (arhiv društva)

Ekскурzija članov in članic s strokovnim predavanjem (Marta Turk)

DEL AKTIVNOSTI V LETU 2019

Avtorica: Slavica Jarc

IZLET PO DRAVINJSKI DOLINI

Zadnji majski dan smo izkoristili za obisk Dravinjske doline. Ker je bilo prejšnje dni vreme precej muhasto, smo se zjutraj kar malce s strahom odpravili na pot, a na naše zadovoljstvo je bila bojazen odveč, saj nas je ves dan spremljalo sonce.

Naš prvi postanek je bil na Križnem Vrhu, kjer smo si ogledali tretjo največjo zasebno zbirko obnovljenih šivalnih strojev v Evropi, ki obsega kar 320 različnih tipov in znamk obnovljenih naprav. Leta 2012 je Slovensko muzejsko društvo lastniku zbirke, gospodu Babiču, podelilo častno Valvasorjevo priznanje za dolgoletno prizadevanje pri ohranjanju tehniške kulturne dediščine. Pred odhodom so nas pogostili s kosom domače gibanice in s šilčkom zeliščnega likerja.

Pot v smeri Dravinjske doline nas je vodila skozi občino Poljčane, ki se nahaja med Bočem (štajerski Triglav) na jugu in dravinjskimi goricami na zahodu, do baročnega dvorca Štatenberg v Makolah. Pred dvorcem smo si ogledali največjo krušno peč na prostem, kjer so spekli 1.890-kilogramski hlebec. Vendar poskus, s katerim so se organizatorji želeli vpisati v Guinnessovo knjigo rekordov z najtežjim spečenim hlebcom kruha na svetu, ni uspel zaradi premalo pečene notranjosti.

S turističnim vlakcem smo se popeljali po največji formi vivi v Sloveniji, po desetkilometrski poti v naselju Makole, ki leži na zahodnem obrobju Haloz. Ogledali smo si skulpture, ki so jih ustvarili udeleženci na šestnajstih do sedaj izvedenih mednarodnih kiparsko-slikarskih simpozijih. Skozi razgibano haloško pokrajino smo z vlakcem prispeli na ekološko kmetijo Vovk, kjer so nam postregli enolončnico z domačim kruhom, ogledali smo si vrt z visokimi in gomilastimi gredami (permakultura), hiško na stebrih, zgrajeno iz treh naravnih materialov (lesa, slame in ilovice), in poskusili domače zeliščne likerje.

Sledil je vodeni ogled Štatenberga, ki velja za enega najlepših baročnih dvorcev v Sloveniji. Leta 1740 ga je za svojo poletno rezidenco dal zgraditi grof Ignacij Maria Atems, sedaj pa je lastnik dvorca tovarna Impol iz Slovenske Bistrice. Prostore dvorca z viteško dvorano krasijo bogate štukature in posli-

kave. V I. nadstropju je muzejska postavitvev, kjer je na ogled še ohranjeno nekdanje stilno pohištvo in oprema zadnjih lastnikov in prebivalcev. V pritličju dvorca deluje restavracija, v zadnjem času pa se je možno v dvorcu tudi poročiti.

Z avtobusom smo se nato odpeljali na ogled samostanskega kompleksa nun dominikank v Studenicah. Prisluhnili smo zanimivemu zgodovinskemu opisu samostana, od njegovega nastanka, turbulentnih dni v času njegovega obstoja, od turških vpadov in kmečkih uporov, ki so se ga dotaknili, pa vse do današnjih negotovih dni. Naš vodič, ki je hkrati tudi organist v samostanu, nas je popeljal na ogled nunskega kora in nam zaigral na najstarejše orgle na Slovenskem, ki še niso bile obnovljene, a je nanje vseeno mogoče igrati.

Popoldansko kosilo smo imeli v Zeleni dolini v Stopercach. Za dobro voljo pred odhodom domov je poskrbela papiga, ena izmed eksotičnih ptic, ki smo si jih ogledali, saj je vsakega mimoidočega pozdravila z glasnim »zdravo«, na naše začudenje in na naš prešeren smeh pa se je odzvala s posnemanjem.

ŠPORTNE AKTIVNOSTI

11. maja smo se v okviru športne pomladi udeležili 10. jubilejnih Športnih iger invalidov Maribora. Ženska ekipa MDCIV Maribor je v vrtnem kegljanju zmagala, med posameznicami je odlično 1. mesto zasedla Cvetka Peršak, moška ekipa pa se je na tekmovalju uvrstila na 3. mesto.

V vrtnem kegljanju so se člani pomerili na meddruštvenem turnirju z DU Rogoza in MDSS Maribor, na prijateljskem srečanju z MDCIV Celje, z DU Rogoza pa so se člani spoprijeli tudi na šahovnicah.

Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor je letos na strelišču v športni dvorani Hoče izvedlo 26. športne igre CIVS v streljanju s serijsko zračno puško. V Novem mestu so naši člani sodelovali na športnih igrah CIVS v kegljanju na avtomatskem kegljišču, kjer se je na 3. mesto uvrstil Leon Pilinger. Na športnih igrah ZCIVS v vrtnem kegljanju v Novi Gorici so tekmovalci MDCIV Maribor zmagali v ekipni razvrstitvi, posamezno pa so bili v skupini B uvrščeni: na 1. mesto Leo Peršak, na 2. mesto Dragica Jovanovič in na 3. mesto Leon Pilinger. V mesecu oktobru se bodo člani udeležili še športnih iger CIVS v šahu za posameznike.

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE – VŽU

Avtor: Rok Germavc

Foto: Arhiv Društva

Medobčinsko društvo Sožitje Maribor

Medobčinsko društvo Sožitje Maribor izvaja številne socialne programe, namenjene osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju ter njihovim družinam. Vsi programi so usmerjeni v večjo samostojnost teh oseb ter spodbujajo integriteto posameznika in aktivno življenje. Programi so namenjeni usposabljanju, izobraževanju, opolnomočenju, samozagovorništvu in učenju socialnih veščin. Krepijo samozavest udeležencev, razvijajo njihovo osebnostno rast ter večajo njihovo samostojnost in neodvisnost.

Društveni pohod

Vseživljenjsko učenje ali VŽU je program, ki ga izvaja Medobčinsko društvo Sožitje Maribor v sodelovanju z Zvezo Sožitje. Program je namenjen odraslim osebam z motnjo v duševnem razvoju ter je pravica in splošno priznana potreba vsakega posameznika. Vključuje učenje, ki temelji na posameznikovih sposobnostih ter njegovih specifičnih potrebah. Osebe, ki se vključujejo v program, so deležne učenja in usposabljanja za čim bolj samostojno in aktivno življenje. V nadaljevanju bo predstavljen 7-dnevni program vseživljenjskega učenja, ki je potekal v Bohinju.

VŽU Bohinj, 2019

»Zakaj si okostnjak ne upa skočiti z bohinjskega mostu? Zato, ker nima jajc!« To je bila uvodna izmed mnogih šal, ki smo si jih pripovedovali okoli tabornega ognja. Navkljub zelo vlažnemu vremenu nam ga je uspelo zakuriti skupaj. Potem smo v relativni tišini opazovali varuhe ognja, kako se trudijo z nalaganjem vejic in pihanjem v žerjavico ohraniti ogenjček pri življenju. Potrpežljivo smo počakali, da je plamen dovolj narastel in nam vsem razsvetlil obraze. In v tem trenutku je Marijan – vodja programa, začel z »uradnim« delom. Vsaka skupina je morala predhodno pripraviti dve točki za kvalitetno popestritev noči. Tako smo plesali, poslušali šale, zanimive zgodbe, si na palici pekli priboljške, a največ smo prepevali vsem znane pesmi iz našega lokalnega okolja. Skupaj smo se našli Štajerci iz Maribora (Maribor! Šampion!), Štajerci iz Savinjske doline, G(h)oričani, Dolenjci, Gorenjci in Ljubljančani.

Leseni križ na Voglu

DJ Jan in Čuki

Vsako jutro ob pol osmih smo se v krogu zbrali ob obali jezera na telovadbi, ki jo je vsakič vodil drug spremljevalec. Po telovadbi smo naredili evalvacijo prejšnjega dne in obnovili plan za tekoči dan. Sledil je zajtrk s kavico. Do kosila ob enih smo imeli dopoldanske aktivnosti, po popoldanskem počitku do večerje pa popoldanske aktivnosti. In zvečer? Glede na tempo in intenzivnost dogajanja bi človek pričakoval, da bodo po večerji vsi popadali v postelje. Zmota. Po spoznavnem večeru, kjer smo se malce sramežljivo in prikupno nerodno drug drugemu predstavljali, je sledila zabava s plesom, za katero je poskrbel DJ Jan. Na vsesplošno žalost smo morali končati že ob desetih zaradi uvidevnosti do drugih gostov Hostla pod Voglom. Led je bil prebit. Še bolj smo ga prebijali naslednji večer. Na našo srečo so imeli v bližnji Stari Fužini občinski praznik ob rekonstrukciji ceste skozi vas in v ta namen povabili Čuke! In mi smo se povabili kar sami. Peli in plesali smo do konca ter se nato skozi noč z lučkami v rokah sprehodili nazaj do hostla.

Kamniti in goreči možicljji

Zaradi muhavosti vremena smo malce prilagajali program in se na Voglu podali že drugi dan. Peš smo prišli do spodnje postaje gondole in že na poti do tja so nekateri izražali strah pred zaprtimi prostori in pred višino. Po tem, ko smo se z drugimi turisti kot sardele natrpali v veliko kabino, za strah ni ostalo kaj dosti prostora. Zgoraj, med oblaki in čudovitimi razgledi, smo uravnoteženo osvojili dva vrhova: znanstvenega (meteorološko postajo) in verskega (križ). Na poti do prvega smo naleteli na skupino »možicljji«. Ta čudna in na pol pravljica

bitja so skulpture (stolpiči), sestavljene iz kamnov različnih velikosti. Kamen na kamen – možicelj. Običajno jih popotniki postavljajo na pomembnih križiščih kot markacije, da se ne zgubijo. Kot kažipote so jih uporabljale že stare kulture od Andov do Tibeta. A v tem primeru je šlo za pravo množično zborovanje, kot da bi si imeli toliko za povedati. In na vrhu so morali nekaj povedati predvsem tisti, ki v življenju še niso stali na višji točki. Za njih je sledil krst – s pohodno palico po riti. Tako, malo po dolgem in malo počez.

Ko je Boh delil zemljo

Ko se človek odloči, da bo obiskal večji slap, lahko pričakuje, da bo malce moker. A naš izlet na slap Savico, ki se je začel z retro modrim avtobusom, je presegel vsa pričakovanja. Deležni smo bili pristnega angleškega vremena. Pralo nas je vso pot gor in večino poti nazaj. V hišici s spominki smo pokupili vse pelerine. Ampak to ni zmotilo dobrega vzdušja, saj smo veliko prepevali in skakali po lužah. Po prihodu do jezera smo se vkrkali na ladjico, ki nas je pripeljala točno do našega pomola. Sredi deževnega jezera smo poslušali legendo o nastanku Bohinja, ki gre nekako takole: Bog je delil ljudem zemljo in ko je končal, je ugotovil, da je pozabil na skupnico, ki je bila tiho in se ni prerivala kot drugi. Ker so bili skromni in potrpežljivi, so se mu zasmilili, zato se je odločil, da jim bo dal najlepši kos ozemlja, ki ga je sicer hranil zase. Reče se mu Bohinj, ker tukaj Bogu pravimo »Boh«.

Adrenalin

Vedno nasmejani in energični inštruktorji hostla so nam pomagali, da smo se uspešno stlačili v neoprenasta oblačila, rešilne jopiče in čelade. Vesla v roke in pogumno, sprva po jezeru in nato po Savi Bohinjki navzdol. Deležni smo bili natančnih navodil, kako in kaj, a smo kljub temu nekateri pogosto odtavali kar po svoje. Prava akcija se je pričela, ko smo zapustili jezero in se spustili po reki, po brzicah. Nekateri je sprva razžiral dvom in strah. Je strmo? Mogoče preveč deroče? Bom zmoget? Dokler ne poskusiš, ne boš nikoli izvedel. Ko smo drveli po prvih brzicah, imeli vodne »vojne« in skakali z več metrov visokega klifa v globok tolmun, smo pozabili na strah, dvome in nezaupanje. Vse to je splavalo naprej po vodi, vse do Črnega morja. Medtem ko je ena skupina preskušala meje svojih sposobnosti, je druga na plaži testirala kajake, kanuje in SUP-e. Nekateri pa so preprosto plavali ali se sončili na brisači. Karkoli te osrečuje. Adrenalin iz brzic in tolmunov smo uspešno prenesli na steno. Trdno smo pripeli varnostne pasove, nataknili čelade, zategnili vezalke in se spoprijeli z razpokami, previsi in vdolbinami. Nekateri vse do vrha, drugi par metrov, a vsi zagotovo zmagovalci.

Poskus lomljenja skale

Triatlon in okostnjak

Medtem ko je na jezeru potekal triatlon in so se tekmovalci za začetek spopadli s kajaki in SUP-i, smo mi vse to opazovali s sedežev naših koles. Mirno, v koloni smo kolesarili po uradni trasi tekmovanja, vse do Bohinjske Bistrice in še malo. Teka si ravno nismo organizirali, smo si pa omislili še pot okoli jezera. Vseh 13 km nam je uspelo prehoditi brez omembe vrednih žrtev s postankom v prijetno ohlajeni cerkvi sv. Janeza Krstnika. Tako smo na nek način uspeli opraviti svoj lastni triatlon, sicer ne vse v enem dnevu, vendar kljub temu – spoštovanja vredno. Še več, mi se nismo zadovoljili samo s tremi disciplinami. Na popularnosti so zagotovo najbolj pridobili skoki v vodo. S SUP-om do bližnjega pomola, vzpon na pomol in skok na noge. Bravo! Bi še?

Tik pred spustom po brzicah Save Bohinjke

S kolesi do Bohinjske Bistrice in nazaj

LETO 2019 – PRELOMNO IN POMEMBNO ZA VSE NAS

Atorji: Lidija Šestak Zorič, Anja Rešeta, Boris Šmigoc, Agnes Kojc

Foto: arhiv društva, osebni arhiv

Društvo Sonček – Mariborsko društvo za cerebralno paralizo deluje že 37 let in nudi podporo osebam s cerebralno paralizo – otrokom, mladostnikom in odraslim ter njihovim družinam.

V letu 2019 so začeli veljati in se izvajati trije pomembni zakoni: Zakon o osebni asistenci, Zakon o socialnem vključevanju in Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami.

Društvo izvaja 5 terminov zdravstveno-terapevtskih kolonij za 70 otrok in mladostnikov z najtežjimi gibalnimi ovirami, sodelovali in izvedli smo projekt Bookconnect, bili na letnem izletu društva, načrtujemo pa še odmevno obeležitev Dneva cerebralne paralize, kosanjev piknik in druženje ob zaključku leta. Tudi naše društvo izvaja osebno asistenco po zakonu – trenutno imamo 45 uporabnikov in 71 zaposlenih osebnih asistentov.

Tokrat sta svoje misli in sporočila strnila Agnes Kojc in Boris Šmigoc.

Agnes Kojc – uporabnica osebne asistencen na društvu Sonček Maribor

Menim, da izvajanje osebne asistencen odlično povzemajo tri točke: izbira poti, svoboda in trud. Do sprejetja Zakona o osebni asistenci je bilo stanje v naši državi bržkone kaotično. Kot gibalno ovirana učenka in dijakinja sem bila upravičena do pomoči fizičnega spremljevalca, ki mi je bil dodeljen z odločbo. Doma so mi pri negi, vsakodnevnih opravilih in normalnem poteku življenja pomagali starši in stari starši. S fakulteto pa so se stvari pričele komplicirati, saj do asistencen oz. spremljevalca nisem bila več upravičena. Tako so mi pomagali prostovoljci in asistenti, ki so bili zaposleni v takratnih programih društva Sonček in Društva študentov invalidov Slovenije. A pojavljale so se večje potrebe po asistenci. Postajala sem vse bolj vpeta v aktivno študentsko življenje. Invalidnost zame ni ovira, zato sem spoznala tudi veliko prijateljev, s katerimi sem želela preživeti čim več časa, neodvisno od staršev. Na žalost pa starša zaradi službenih in drugih obveznosti nista mogla vedno ustreči mojim potrebam, zato je postalo usklajevanje mojega življenja z njunim težko. Zgodilo se je celo, da kak dan nisem mogla na fakulteto in na predavanja, ker bi v mestu morala sama ostati cel dan. Tako sem postala ena od »borcev« za sprejetje Zakona OA. Ob sprejetju zakona sem bila presrečna in olajšana. Olajšanja pa nisem občutila samo jaz, temveč tudi vsi moji bližnji in družina. Druga točka, s katero lahko povzamem osebno asistenco, je svoboda. Osebno sem veliko bolj smela, organizirana, z asistenco sem pridobila veliko več delovnih navad in se navadila na svoj ritem, neodvisen od družine. Tako nam vsem možnost korištenja osebne asistencen kjerkoli in kadar koli nudi lažje in mirnejše življenje. To je bilo v tem letu še pomembnejše, saj sem bila kot absolventka večino juter sama doma. Komisija mi je dodelila 130 ur OA. Imam dve osebni asistentki, s katerima sem nadvse zadovoljna. Asistenco stalno koristim pri osebni negi, pri premikanju, telovadbi, prevozih ... Zjutraj se z asistentko urediva, postoriva stvari, ki so tisti dan na sporedu, potem pa me pospremi v mesto po opravkih, na sestanke, fakulteto itd. Z asistenco so se tudi izboljšali moji prijateljski in partnerski odnosi; z asistentkami si dopuščamo osebni prostor in intimo, kadar je to potrebno. Tretja točka OA pa je trud, saj se moramo vsak dan truditi za korekten odnos

in kompromise. Verjamem, da bomo morebitne dileme uspeli rešiti s strpnim, kvalitetnim in odprtim dialogom.

Boris Šmigoc, uporabnik osebne asistencen na društvu Sonček Maribor

Osebna asistencen, rehabilitacija in druženje

V letošnjem poletju sem se udeležil Sončkove obnovitvene rehabilitacije na Debelem rtiču. Tokratna rehabilitacija je bila zame prva in verjetno tudi ne zadnja. Verjetno mi je precej žal, da je bila prva, a tako pač je.

Naša življenja, življenja ljudi s posebnimi potrebami, so tako ali drugače prepletena z dobrimi, prijaznimi in razumevajočimi ljudmi. In takšne ljudi sem spoznal sedaj, seveda poleg nekaj novih Sončkov, ki jih prej nisem poznal in sem zelo vesel, da sem jih spoznal. Celotna skupina ljudi, ki smo skupaj preživeli ves teden, se je bolj kot ne razumela, kar je še bolj vplivalo na to, da smo, vsaj po mojem mnenju, preživeli vrhunski teden, ki je bil poln smeha, zabave, prijetnega druženja in še in še bi lahko našteval.

Glede na to, da smo bili na rehabilitaciji v drugi polovici avgusta, lahko rečem, da nam je bilo vreme več kot naklonjeno, saj smo se lahko v glavnem kopali tako v bazenu kot tudi v morju. Čeprav se zelo rad kopam v morju, sem se sedaj rajši kopal v bazenu. Za morje sva si z asistentom napihnila blazino in na njej poležavala in se prepuščala avgustovskemu soncu. Ko so to videli ostali, so še oni želeli ležati na njej. Ko pa je blazino videla vodja kolonije, mi je takoj rekla, če jo bom podaril Sončku. Po tehtnem razmisleku sem se odločil, da to storim, v zahvalo pa sem, ko smo pekli palačinke, dobil kar tri, medtem ko so vsi ostali dobili po eno.

V dopoldanskem času smo imeli urnik dejavnost. V 6 dnevih smo bili vsi udeleženci kolonije upravičeni do treh 45-minu-

Zdravstveno-terapevtska kolonija na Debelem rtiču

tnih fizioterapij. Fizioterapija je za nas zelo pomembna, saj vzdržuje oz. celo izboljšuje naše fizično stanje. Na žalost ima veliko ljudi s posebnimi potrebami, ki gredo na obnovitvene rehabilitacije/kolonije, fizioterapijo samo tu, kar je za nas bistveno premalo. Imeli smo tudi 3 skupine plavanja, ki jih je vodila Tjaša. Med vodenim plavanjem smo izvajali vaje, malo plavali po metodi Halliwick, se igrali razne igre ... Seveda smo tisti, ki smo imeli močne asistente, le-te tudi izkoristili, da so nas malo metali v zrak. V bazenu smo imeli tudi koš in športni navdušenci smo to takoj izkoristili in igrali košarko. Seveda smo izvedli akcijo alley-oop (podaja in zabijanje) kot letos v

ligi NBA Luka Dončić in Dennis Smith Junior. Po kosilu so nekateri prosti čas izkoristili za počitek, nekateri pa za pogovore, spoznavanje, hecanje ... V popoldanskem času pa smo se šli spet kopat, se zabavali ... Po večerji je bil spet čas za sproščeno druženje. Takšen je bil dan na Debelem rtiču.

V jesenskem in zimskem času naše društvo vsakoletno organizira Jesenski piknik, Zaključno večerjo za starejše in obisk dedka mraza za mlajše člane. Kot vedno pa smo prisotni tudi na dogodkih Sveta invalidov MOM, kot je kulturni dan invalidov, kar nam zelo veliko pomeni.

LETO JE SPET NAOBKROG

Avtor: Drago Koprčina

Fotografije: Arhiv Združenja 91

V Združenju 91, ki predstavlja skrajšano ime nevladne organizacije s statusom posebnega družbenega pomena na področju vojaških vojnih invalidov, civilnih invalidov vojne in žrtev vojnega nasilja iz osamosvojitvene vojne leta 1991, se zadnja tri leta, odkar ima združenje sedež v Mariboru, z veseljem odzovemo s prispevkom pri izdaji glasila Svet invalidov, ki ga izdaja Svet invalidov Mestne občine Maribor.

Ker smo številčno majhno združenje in organizirano na državni ravni, je delovanje precej zahtevno in zapleteno. Da je še težje, je vzrok tudi v nalogi zagovorništva skupin, ki uveljavljajo pravice pa Zakonu o posebnih pravicah žrtev vojne za Slovenijo leta 1991. Naloga nam je bila zaupana leta 2017 s strani predsednika RS, g. Boruta Pahorja, in takratnega predsednika vlade, dr. Mira Cerarja. V triletnem procesu smo seznanjali urad predsednika RS, kabinet predsednika Vlade RS, poslanske skupine in vodstvo državnega zbora, vodstvo državnega sveta, ministrstvo za obrambo, ministrstvo za notranje zadeve, ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in še koga o težavah, s katerimi se srečujemo, in s predlogi rešitev. Proces urejanja odprtih vprašanj je po treh letih v zaključni fazi. Medresorska delovna skupina na ravni državnih sekretarjev, v katero sva vključena tudi predstavnik Združenja 91 in je bila imenovana s strani predsednika vlade RS, g. Marjana Šarca, oblikuje končna stališča. Verjamemo, da bodo s sprejetimi rešitvami izpolnjena pričakovanja tistih, ki so bili vsa ta leta prikrajšani.

Drugi pomemben trenutek v delovanju in razvoju Združenja 91 predstavlja uspešna kandidatura na javnih razpisih MORS

in MDDSZEM za leti 2019 in 2020. Enako velja za sodelovanje na javnih razpisih lokalnih skupnosti, s katerimi sodelujemo. Zaradi prostorske razpršenosti naših članov smo se odločili, da se vključujemo v sofinanciranje programov le v okoljih, kjer so naši člani aktivni. Pridobljena sredstva omogočajo izvajanje posebnih socialnih programov, ki bogatijo življenje skupin in posameznikov, organiziranih v združenju. Z zagotovitvijo ustrezne ravni financiranja se je občutno izboljšala tudi raven delovanja, s tem pa tudi oblikovanje vsebin in obseg sodelujočih strokovnih delavcev. S konstruktivnim sodelovanjem v okviru Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije smo na dobri poti tudi pri urejanju sofinanciranja s strani Fundacije za sofinanciranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji.

V okviru izvajanja posebnih socialnih programov veliko pozornosti namenjamo organizaciji različnih oblik socialne vključenosti, kot so predavanja na različnih področjih, organizacija izletov, srečanj in spominskih dogodkov, ogledov gledaliških predstav, koncertov, razstav in podobno. Pomembno je tudi organiziranje športnih, rekreativnih in kulturnih dogodkov. V okviru letošnjih dogodkov smo bili junija na Gorenjskem. Ogledali smo si mesto in muzeje v Radovljici, na Bledu, se popeljali na Blejski otok, obiskali Begunje. Julija smo organizirali dvodnevni tabor v Lazah ob Kolpi, ki smo ga popestrili z zanimivimi poučnimi vsebinami. Posebej vznemirljiv je bil spust štirih generacij z rafti po reki Kolpi, v spominih bo ostalo tudi spanje na skupnih ležiščih. Jeseni se bomo srečali na Spodnjem Štajerskem in to ne bo letošnji poslednji dogodek. Ogledali si bomo Brežice, Brežiško jezero, čateške toplice, z brodom se bomo popeljali z Dolenjske na Štajersko, se pomudili v eni izmed repnic in poskusili kapljice vinorodnega okoliša Bizeljskega. Posebno področje družabnega življenja v okviru združenja predstavlja tudi sodelovanje na številnih spominskih in planinskih pohodih. Letos smo se udeležili pohoda k Trem žebljem, pohoda po poteh brežiških teritorialcev, pohoda ob meji in logaškega pohoda. V Evropskem tednu mobilnosti smo se udeležili kolesarskega popotovanja pod naslovom S kolesom ob Savi. Pot je potekala od Radeč do Brežic. Veliko načrtov imamo tudi za jesenski čas.

Člani Združenja 91 zaradi izgube svojcev in poškodb, ki jih imamo iz časa zgodovinskih dogodkov leta 1991, praznujemo praznike, povezane z državnostjo Republike Slovenije, drugače kot večina so državljani. V juniju in juliju ter ob dnevu spomina na mrtve se udeležujemo številnih dogodkov in pohodov, ki so posvečeni spominu na padle v osamosvojitveni vojni, in jih tudi organiziramo. S posebnimi občutki se vsako leto udeležimo sprejemov ob dnevu državnosti in ob dnevu samostojnosti in enotnosti, ki jih za svojce padlih in ranjene v vojni prireja predsednik države in predsednik vlade. Poseben dogodek je polaganje cvetja pri ksenotafu, ki je posvečen

žrtvam osamosvojitvene vojne, na Žalah v Ljubljani. V Zdrženju 91 oblikovanje domoljubnih vsebin in organizacija dogodkov, ki nosijo pozitivna sporočila zgodovinske odločitve o samostojni poti Slovenije in obrambi suverenosti, predstavlja pomembno področje delovanja.

Da bi tudi v Mariboru dostojno obeležili spomin na umrle v času osamosvojitvenih dogodkov, smo se že pred časom odločili prispevati k ureditvi prostora pri spominski plošči ob Ljubljanski ulici v Mariboru. K sodelovanju smo povabili uglednega mariborskega krajinarja, mag. Nika Stareta, d.i.k.a., ki je z domiselno ureditvijo oblikoval »naš« mali spominski park. Akcijo smo morali na žalost prekiniti zaradi načrtovane izgradnje železniškega podvoza. Do obeleževanja spominskih dni ob pekrskih dogodkih leta 2020 pa bomo temu prostoru zagotovili podobo, ki mu pripada.

S prispevkom želimo bralce Sveta invalidov seznaniti z delom in življenjem v Zdrženju 91. Več o nas lahko preberete v glasilu Bilten 91, ki ga je mogoče brati v Univerzitetni knjižnici Maribor, Nacionalni univerzitetni knjižnici v Ljubljani ter obeh knjižnicah zamejskih Slovencev, tako v Celovcu kot Trstu. Zdrženje 91 ureja tudi spletno stran.

SKUPINSKA OBNOVITVENA REHABILITACIJA ČLANOV ZDRUŽENJA MULTIPLE SKLEROZE SLOVENIJE

Avtorica: Slavica Jaušovec

Foto: Tjaša Šmid in Aleksandra Majcen

COR ANKARAN 2019

Obnovitvena rehabilitacija je za osebe, obolele za multiplo sklerozo, izrednega pomena, saj tako ohranjamo in izboljšujemo svoje telesno in psihofizično zmogljivost. S tem pridobimo večjo samostojnost ter lajšanje simptomov in znakov bolezni. Posledično pa postanemo bolj odporni na različna obolenja.

Združenje multiple skleroze Slovenije je tudi v letošnjem letu organiziralo skupinsko obnovitveno rehabilitacijo v Centru MS Ankaran, ki nam je nudil skupinsko, prilagojeno terapijo in bivanje. Namenjena je najtežje gibljivim in negibljivim članom, ki najpogosteje bivajo v domovih za starejše ali živimo sami, brez svojcev, na svojem domu. Izvajala se je v skupini do štirinajst članov združenja v pomladanskem in jesenskem obdobju. Udeležila sem se rehabilitacije v tretji spomladanski skupini, ki je trajala od osmega do dvaindvajsetega junija.

Vodja naše skupinske obnovitvene rehabilitacije ga. Aleksandra Majcen nam je ob prihodu dodelila apartmaje. Bivali smo v invalidom prilagojenih, sodobno opremljenih in klimatiziranih apartmajih s TV sprejemnikom in internetom.

V pomoč Aleksandri so bili Maša, Tim in Špela, zdravstveni

delavci, ki so poskrbeli za našo 24-urno strokovno nego. Do vsakega izmed nas so vzpostavili individualen odnos. Izvedli so vrsto sprostivnih in dodatnih animacijskih aktivnosti in na diskreten način skrbeli za naše težave inkontinence s primernimi pripomočki.

Utrdimo in ohranimo zdravje

Program je vključeval fizikalno terapijo ter vrsto sprostivnih in dodatnih aktivnosti, za katere smo težje gibljive osebe z MS prevečkrat prikrajšane. Vsakodnevna individualna terapija (z vsakim posameznikom posebej) je pozitivno vplivala na vsakega izmed nas, izboljšala nam je moč, gibljivost, ravnotežje in koordinacijo.

Zame so bile pomembne individualne vaje v bazenu, saj so mi omogočale premikanje brez večjega naprezanja. Zaradi specifičnih lastnosti ima voda na naš organizem številne pozitivne učinke, še posebej nam blaži obremenitev mišic in sklepov. Individualne vaje v bazenu so primernejše v primerjavi s suhim okoljem. To smo zatrjevali vsi prisotni v programu tretje skupinske obnovitvene rehabilitacije, za katero sta poskrbeli naši fizioterapevtki Andreja in Ada.

Hvala, Andreja, da sem malo nerodno, a brez strahu, po petinštiridesetih letih ponovno zaplavala.

Tudi za hrano je bilo dobro poskrbljeno, saj je v naši manjši, prilagojeni kuhinji kuharica Marija poskrbela za sveže pripravljeno, prilagojeno domačo prehrano. Za sotrpine, ki imajo

težavo prehranjevanja, je poskrbela s pasirano, dietno prehrano. V pomoč ji je bila Tjaša, ki je poskrbela, da je prišla hrana do mize. Vsak dan nam je skuhalo zelo dobro turško kavo in nekajkrat poskrbela za okusno sladico.

Obisk kampa Adrija

Osebe centra MS z vodjo programa Aleksandro se je trudilo, da smo se udeleženci 3. skupine SOR Ankaran 2019 zelo dobro počutili. In ker razgibanemu telesu prija tudi razgibanje duha, so organizirali dopoldanski izlet na jutranjo kavo v kamp Adrija. Za prevoz sta poskrbela oskrbnik centra Simon in njegov pomočnik Damjan. Z električnimi, navadnimi in prilagojenimi vozički za težje invalide in hojčami so nas namestili v dva kombija. Bilo je prav zabavno nekaj km potovati do plaže. Ostali člani pa so se nam s skuterji združenja pridružili na plaži. Počutili smo se kot otroci, ki prvič vidijo morje in se ga neizmerno razveselijo. Z budnim očesom so nad nami bdeli Aleksandra, Maša, Špela, Andreja, Ada, Marija, Tjaša in Tim, če bi kdo od nas rabil pomoč.

Narava nas sprošča in obnavlja, vendar ima morje še poseben vpliv. Šum valov ima številne pozitivne učinke, ki nas pomirjajo. Morje napolni naše »baterije« oz. nas napoji z vitalno življenjsko energijo, ki ima pozitivne učinke na naše zdravje.

Skupinska vadba v bazenu, 19. 6. 2019

Za vsakega izmed nas je skupinska vadba predstavljala sposobnost prilagajanja, sproščenost in prijetno zabavo. Ker je prizadetost MS pri vsakem izmed nas različna, je vsak od nas v bazenu užival na svojstven način. Uživali smo vsi – sami, v paru ali večji skupini – ter krepili svoje psihofizične sposobnosti. Osebe centra MS se je zelo trudilo, da smo se v bazenu počutili varno in zadovoljno.

PIKNIK 3. skupine, 20. 6. 2019

In ker razgibanemu telesu prija tudi razgibanje duha, nam je osebe centra MS 20. junija organiziralo piknik. Po odlično pripravljenih jedeh z žara smo obujali spomine, izmenjavali izkušnje in se od srca nasmejali novim šalam Simona. Vsak od nas je bil hvaležen osebju centra MS, ki je na prijazen in spoštljiv način popestrilo in polepšalo naš poletni večer.

Tako nam je bilo omogočeno preživeti prijetno skupinsko obnovitveno rehabilitacijo Ankaran 2019 in storiti nekaj zase, za svoje telo in dušo ter si izboljšati telesno in psihično pripravljenost, ki sta odločilnega pomena za kvaliteto našega življenja. Hvala Saši za program, Aleksandri za dobro organiziranost izvedbe programa in za nego, Maši, Timoteju, Špeli za nego, Andreji, Adi za prilagojeno terapijo, Mariji, Tjaši za polne želodčke, Simonu, Damjanu za vsestransko pomoč in Milanu za prevoz članov domov.

Menimo, da so 24-urna strokovna nega, vsakodnevna individualna terapija in medsebojno druženje pripomogli k izboljšanju kvalitete naših življenj.

ŠPORTNIK LETA 2018 MARIBOR

Avtor: Andrej Vivod

Foto: Arhiv Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor

29. 1. 2019 je v hotelu Habakuk potekala slavnostna prireditel Športnik leta 2018. V organizaciji Mestne občine Maribor, Urada za šport MOM in Športne zveze Maribor so podelili priznanja najboljšim športnikom v mestu Maribor. O prejemnikih priznanj, ki jih podeljujejo že od leta 1973, so odločali glasovi članov strokovnega sveta Športne zveze Maribor in športnih novinarjev mariborskih medijev. Nagrajeni so bili najuspešnejši športniki posamezniki, klubi, trenerji in drugi športni delavci v mestu.

Predstavniki društva gluhih in naglušnih z Ilko Štuhec, športnik leta 2018

Prejemniki priznanj med športniki invalidi za leto 2018 na prireditvi Športnik leta 2018 v hotelu Habakuk

Maribor je dobil športnico in športnika za leto 2018. Športnica leta 2018 je postala alpska smučarka Ilka Štuhec, druga je Katja Fain in tretja tekvondoistka Urška Trdin. Športnik leta je postal tekvondoist Ivan Trajkovič, drugo mesto je zasedel Filip Flisar in tretjega smučar Klemen Kosi. Najboljši športniki med invalidi za leto 2018 so: Sanja Debevec iz Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor, Marino Kegl iz Železničarskega teniškega kluba Maribor in ekipa šahistov Društva invalidov Maribor.

Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor je bila podeljena plaketa za najzaslužnejšo organizacijo za šport invalidov sluha in za njihovo uspešno vključevanje v športne aktivnosti, saj se je na vso moč trudilo, da bi gluhi športniki dosegali odlične uspehe v športu invalidov v Mariboru.

Ponosni in veseli smo, da so gluhi športniki in društva že tradicionalno prejemniki občinskih športnih priznanj, kar dokazuje, da je naše delo na področju športa zelo uspešno in v Mestni občini Maribor prepoznano v širši javnosti.

ŠPORTNE IGRE INVALIDOV 2019

Avtor: Aleksander Trnjar, predsednik delovne skupine za šport in rekreacijo

Foto: Branko Mavrin

Športne igre invalidov 2019 – Košarka na vozičku

Svet invalidov Mestne občine Maribor je v soboto, 11. 5. 2019, priredil jubilejne, 10. Športne igre invalidov Maribora. Športne igre invalidov so potekale v okviru Športne pomladi 2019 na prizoriščih Športnega parka Tabor Maribor. Letos se je iger udeležilo rekordnih 550 udeležencev. Vsi tekmovalci, nastopajoči v kulturnem programu in prostovoljci so prejeli spominske majice.

Uvodoma so nastopili plesalci plesne skupine VDC Sožitje Maribor s plesno točko Maček v žaklju in poželi velik aplavz navzočih. Nato je navzoče pozdravil direktor Športne pomladi Aleš Antolinc, ki je navzoče povabil tudi na prvi Mednarodni sejem športa in zdravja, na katerem bodo sodelovali tudi invalidi in ki bo potekal 17. in 18. 5. 2019 v Ledni dvorani. Nagovorila sta nas še predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor Milan Kotnik in podžupanja Mestne občine Maribor mag. Helena Kujundžič Lukaček. Nato so plesalci plesne skupine VDC Sožitje Maribor navdušili še s plesno točko Naj ljubezen združi vse ljudi.

Športne igre invalidov 2019 – Prejemniki odličij

Koordinatorji posameznih disciplin so prejeli majice Športne pomladi, nato so svoje tekmovalce popeljali na tekmovališča. Tekmovalo je kar 315 članov iz 20 mariborskih invalidskih organizacij. Športnih iger invalidov so se udeležili tudi predstavniki ZŠIS-POK, ŠDI Ljubljana ter predstavniki Svetov invalidov iz drugih občin. Svet invalidov MOM je ob tem jubileju izdal zloženko v tisoč izvodih, ki je bila na voljo v Ledni dvorani v Mariboru, na odru pa smo prikazali video predstavitev zgodovine športnih iger invalidov od leta 2010 do danes, ki so jo pripravili v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor.

Člani invalidskih društev iz Maribora so se pomerili v 8 disciplinah: pikadu, šahu, kegljanju, ruskem kegljanju, namiznem tenisu, malem nogometu, košarki na vozičku in metu na koš. Na vseh tekmovališčih je bilo zelo živahno, številni navijači so dihali skupaj s tekmovalci.

Večina udeležencev je pristopila k brezplačnemu merjenju tlaka in meritvi sladkorja v krvi, ki sta ju izvajali predstavnici podjetja Diafit. Velika gneča je bila tudi pri pokušnji palačink, pečenih na zdrav način, ter ob stojnicah z naravnimi izdelki Herbessa in Abena-helpi.

Najuspešnejšim posameznikom smo podelili 18 kompletov medalj, najboljše ekipe so prejele pokale, člani ekip pa tudi medalje.

O 10. Športnih igrah invalidov so poročali tudi mediji, med drugim TV Maribor, Net-tv.si, Športna pomlad in časnik Večer.

ŠPORTNO-REKREATIVNO SREČANJE INVALIDOV 2019

Avtor: Aleksander Trnjar, predsednik delovne skupine za šport in rekreacijo

Foto: Arhiv Sveta invalidov MOM

DS za šport in rekreacijo Sveta invalidov Mestne občine Maribor je v sodelovanju z Zvezo društev ŠMIRIS 30. 8. 2019 na ŠRC Fontana Maribor organizirala že šesto Športno-rekreativno srečanje invalidov Maribora. Sodelovalo je rekordnih 120 članov iz 10 mariborskih invalidskih društev. Prireditve se je udeležilo tudi 6 povabljenih gostov.

Pikado na Športno-rekreativnem srečanju invalidov 2019

Uvodoma je navzoče nagovoril predsednik Sveta invalidov MO Maribor Milan Kotnik. Nato je navzoče pozdravila in nagovorila podžupanja MO Maribor mag. Helena Kujundžič Lukaček. Oba sta vsem zaželela obilo zabave in športne sreče. Prireditve je vodil predsednik delovne skupine za šport Aleksander Trnjar.

Namen srečanja je bilo športno in zabavno druženje invalidov, pa tudi medsebojno spoznavanje in krepitev medsebojnega sodelovanja. Lepo vreme je dogajanje še polepšalo.

Ves čas prireditve je potekalo brezplačno merjenje glukoze v krvi. Člani invalidskih društev iz Maribora so se pomerili še v

vleki vrvi, pikadu, taroku in balinanju. Na voljo so bila igrišča za tenis, odbojko na mivki in badminton. Navzoči so glasno spodbujali svoje športnike. Najuspešnejši so bili uspeha zelo veseli, prejeli pa so tudi praktične nagrade, ki so jih prispevali naši donatorji. Člani društev so z veseljem sodelovali v programu, se družili in se zabavali ob spremljajočih dejavnostih. Priredili smo tudi tombolo in srečelov z bogatimi dobitki. Iskrena hvala vsem donatorjem, ki ste se odzvali naši prošnji.

Našemu vabilu so se odzvali tudi mediji, ki so pozitivno poročali o športno-rekreativnem srečanju invalidov. Vabim vas, da si ogledate prispevka RTV SLO in NetTV.

Vlečenje vrvi na Športno-rekreativnem srečanju invalidov 2019

DAN MOBILNOSTI INVALIDOV 2019

Avtorica: Alenka Gajšt

Foto: Arhiv Sveta invalidov MOM

18. 9. 2019 je v okviru Evropskega tedna mobilnosti potekal že 11. Dan mobilnosti invalidov. Program je bil zelo zanimiv in pester ter medijsko odmeven. Na Trgu svobode v Mariboru je svoja prizadevanja za čim boljšo mobilnost predstavilo 11 mariborskih invalidskih in humanitarnih društev, program je vzporedno potekal tudi na Slomškovem trgu, velika udeležba je bila tudi na inkluzijskem sprehodu med zanimivimi drevesi v Mestnem parku, zanimiva pa je bila tudi krožna kolesarska tura po Mariboru. Sodelovalo je 145 udeležencev, od tega 30 prostovoljcev iz različnih društev in organizacij.

Dogajanje so svečano pričeli plesalci VDC Sožitje iz MD Sožitje Maribor z glasbeno točko na pesem Alfija Nipiča in Nece Falk V avtu pred menoj. Prisotne je pozdravil predsednik Sveta invalidov Milan Kotnik, nagovorila nas je tudi podžupanja MO Maribor mag. Helena Kujundžič Lukaček.

Člani invalidskih društev so nas s pomočjo razstavljenih predmetov, brošur in pripomočkov seznanili z dogajanjem v društvih. Vsako društvo je predstavilo svoj način mobilnosti ter težave, pripomočke in posebnosti pri premagovanju ovir v vsakdanjem življenju. Predstavili so se: Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor; MD delovnih invalidov Maribor; Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor; SONČEK – Mariborsko društvo za cerebralno paralizo; Društvo študentov invalidov Slovenije; Društvi SLO – CANIS IN REPS; Združenje multiple skleroze Slovenije, podružnica Maribor; Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor; Društvo ledvičnih bolnikov Lilija Maribor; Društvo diabetikov Maribor je izvajalo brezplačne meritve sladkorja v krvi in merjenje tlaka; humanitarna organizacija INKONT Maribor je predstavila programe in pripomočke za lajšanje težav inkontinence; OO Rdečega križa Maribor in predstavnici UKC Maribor pa so izvajali določanje krvne skupine.

STROKOVNI POSVET V MARIBORU POSTANI ŠPORTNIK

Avtor: Milan Kotnik, strokovni delavec – sekretar

Foto: Arhiv Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor

Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite in Lidl Slovenija sta 14. marca v Hotelu Betnava v Mariboru v okviru programa Postani športnik pripravila strokovni posvet, na katerem so bili predstavljeni različni primeri dobrih praks uspešnega vključevanja in izvajanja programov športa invalidov. Udeleženci posveta, ki smo prihajali iz invalidskih društev in drugih institucij, smo se seznanili z možnostmi vključevanjem invalidov z različnimi oviranostmi v športne aktivnosti v lokalnih skupnostih.

Udeležence strokovnega posveta je uvodoma pozdravil podžupan Mestne občine Maribor, dr. Samo Peter Medved, ki je poudaril: »V Mestni občini Maribor športnike invalide vseskozi vključujemo v naše športne programe, namenjamo sredstva za izvedbo aktivnosti in skrbimo za športne površine. Glavno sporočilo programa Postani športnik je, da se lahko vsak, ne glede na oviranost ali drugo značilnost, giba in živi aktivno življenje, kar na občini podpiramo in želimo razvijati še naprej.«

Udeleženci posveta Ana Mandl, Aleksander Trnjar, Milan Kotnik

V programu Postani športnik se bodo pripravljale aktivnosti, pobude, delavnice in dogodki, ki bodo namenjeni mladim invalidom in njihovim staršem, učiteljem in profesorjem športne vzgoje, lokalnim športnim klubom, panožnim zvezam, društvom invalidov in podobno.

S programom želijo spremeniti tudi pogled na šport z vidika mladih invalidov, ozaveščati javnost in posledično razbijati predsodke o vključevanju mladih invalidov v športne programe, pomagati pa želijo tudi različnim društvom ter organizacijam pri prilagoditvi programov za mlade invalide in jih k temu spodbujati. Pomemben del programa je tudi povečevanje števila usposobljenih strokovnjakov, ki bodo delali z otroki invalidi, in vzpostavitev nabora ponudnikov športnih aktivnosti za mlade invalide.

V Svetu invalidov Mestne občine Maribor smo prepričani, da je umestitev športa invalidov v nacionalni sistem športa in rekreacije državnega pomena in da so takšni posveti zelo dobrodošli, saj ponujajo možnosti razvoja, spodbujanje športnega vključevanja in medsebojnega sodelovanja, z namenom, da se spremeni pogled na šport invalidov ter da se hkrati ozavešča širša javnost, posledično pa se razbijajo tabuji o vključevanju mladih invalidov v šport. Hkrati vidimo priložnost za sodelovanje in razvoj novih športnih programov tudi v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor, v katerem smo zelo ponosni, da nam je Mestna občina Maribor skupaj z Uradom za šport MOM in Športno zvezo Maribor že več let zaporedoma podelila plaketo zaslužni organizaciji na področju športa, s čimer je vsakokrat nagradila prizadevanja našega društva za uspešno spodbujanje športa invalidov, kar je velika spodbuda za delo naprej.

Dan mobilnosti invalidov 2019 – akcija Pridem takoj

Sočasno je potekal tudi inkluzijski sprehod med zanimivimi drevesi v Mestnem parku, ki je bil izveden v organizaciji in sodelovanju Planinskega društva Maribor Matica in Hortikulturnega društva Maribor. Udeležilo se ga je okoli 60 oseb. Sočasno so se kolesarji v spremstvu in pod vodstvom predstavnikov Mariborske kolesarske mreže udeležili 10 km dolge krožne vožnje po Mariboru. Kolesarji so uporabljali različna kolesa, od navadnih do prilagojenih. Vsi sodelujoči na sprehodu in na kolesarski turi so bili zelo zadovoljni z izvedbo aktivnosti in si želijo več podobnih dogodkov.

Dan mobilnosti invalidov 2019 – dogajanje na Trgu svobode

Hkrati je na Slomškovem trgu potekala akcija osveščanja o težavah parkiranja na invalidskih parkirnih mestih Pridem takoj. Z invalidskimi vozički smo že zjutraj zasedli 5 parkirišč na Slomškovem trgu, na vozičke smo obesili napise »Pridem takoj«, »Samo na pošto sem skočil« in druge najpogostejše izgovore kršiteljev, ki parkirajo na invalidskih parkirnih mestih.

Na Slomškovem trgu je potekal tudi prikaz, zakaj invalidi potrebujejo večji parkirni prostor. Član Društva paraplegikov je prikazal vstop in izstop iz avtomobila in dokazal, da na običajnem parkirnem mestu sploh ne more dati vozička iz avtomobila ali se z vozička presesti v avto, če nima dovolj prostora ob avtomobilu. Podobno je storila tudi članica društva Sonček – Mariborskega društva za cerebralno paralizo, ki potrebuje ob vstopu in izstopu pomoč druge osebe.

Na Trgu svobode je potekala predstavitev prilagojenih koles, lahko ste si jih ogledali in jih tudi preizkusili.

O zanimivem dogajanju ob Dneva mobilnosti invalidov so poročali številni mediji. Vabimo vas, da si ogledate naslednje prispevke: Maribor24, NetTV, Radio Maribor, Večer, Mariborinfo.

Pregovori so v nekaj besedah izražene misli. V njih so v kratki in jedrnatih oblikah povzete življenjske izkušnje in ljudske modrosti rodov skozi čas. Običajno so se pregovori širili in ohranjali v obliki rim, da so si jih ljudje lažje zapomnili. Vsak narod ima svoje različice pregovorov. K pregovorom prištevamo tudi reke, ki so večkrat duhoviti, izreke, rekla in druge v kratkih besedah izražene misli.

STARE MODROSTI IN NAVADE

- » Vsaka pesem se enkrat izpoje.
- » Počasi se daleč pride, naglica koristi samo zajcem.
- » Daleč od oči, daleč od srca.
- » Kakor se koscem streže, tako jim kosa reže.
- » Zarečenega kruha se največ poje.
- » Kar človek sam prisluži, najboljše obrne.
- » Kadar se ti najbolj mudi, se doli usedi!
- » Žel boš kar boš sejal.
- » Varuj se ga, ki spredaj z medom maže, zadaj figo kaže.
- » Kdor ni okusil bridkega, ne pozna sladkega.
- » Bolezen pridirja na konju in odide peš.
- » Dobra vaga v nebesa pomaga.
- » Po toči zvoniti je prepozno.
- » Dobrota je sirota.
- » Lepa beseda lepo mesto najde.
- » Kdor molči, ta devetim odgovori.

PREGOVORI O ZAKONU IN DRUŽINI

- » Kri ni voda.
- » Kakršen oče, takšen sin.
- » Jabolko ne pade daleč od drevesa.
- » Drevo se po sadu spozna.
- » Dokler je protje mlado, ga je lahko viti.
- » Kakor mati prede, tako hči tke.
- » Mož je glava družine, žena pa krona – zlata ali trnova.
- » Kakor jih starši uče, tako mladiči žvrgole.
- » Taščica pozablja, da je bila tudi sama snaha.
- » Boljša žlica soka v miru kakor polna miza v prepiru.
- » V dobrem zakonu je skrb polovična, veselje pa dvojno.
- » Mož in žena sta dva bregova iste reke.

Priloga 3: Izjava za javnost

DELOVANJE SVETA INVALIDOV MO MARIBOR

Maribor, 3. 12. 2019

Leta 1992 so Združeni narodi z resolucijo razglasili 3. december za mednarodni dan invalidov, da bi v najširši družbi spodbudili boljše razumevanje problematike, povezane z invalidnostjo, temeljnimi pravicami invalidov in vključevanjem invalidov v družbo. Pomembno je namreč, da se celotna družba zaveda, da je invalidna oseba enakopraven in enakovreden član družbe, ki lahko prav tako bogati politično, družbeno, gospodarsko in kulturno življenje.

Mestna občina Maribor se je leta 2009 na pobudo invalidov in z namenom izboljšanja enakih možnosti invalidov v Mariboru, vključila v projekt Zveze delovnih invalidov Slovenije (ZDIS) »Občina po meri invalidov.« Kot posvetovalno telo župana je bil ustanovljen Svet invalidov MO Maribor, v katerega so vključeni predstavniki Mariborskih invalidskih društev kot stalni člani, in predstavniki strokovnih in drugih služb, ki sodelujejo z invalidi.

Svet invalidov MO Maribor je bil pomemben dejavnik v postopku pridobitve listine »Občina po meri invalidov«, predvsem pa predstavlja velik korak naprej v pretoku informacij med mestnimi službami in invalidskimi društvi na vseh področjih odločanja. Skozi leta aktivnega delovanja potekajo povezovalne aktivnosti in izobraževalna srečanja, podprta s strani Mestne občine Maribor, ki se jih udeležujejo številni invalidi iz različnih invalidskih društev.

Tudi v letu 2019 je bil Svet invalidov zelo aktiven. Še posebej aktivne so bile nekatere delovne skupine Sveta, predvsem skupina za zaposlovanje in socialno varnost, skupina za kulturo, skupina za šport in skupina za dostopnost. Dokaj zadanih nalog je bilo realiziranih ali so v postopku urejanja ali so člani skupin opozorili na določene težave.

Naj izpostavimo nekaj uspešno realiziranih nalog iz Akcijskega načrta za invalide v letu 2019:

V Mariboru so v letu 2019 v organizaciji Sveta invalidov potekale jubilejne 10. športne igre invalidov, ki se jih je udeležilo 314 tekmovalcev in preko 230 navijačev. Konec avgusta smo organizirali športno – rekreativno srečanje invalidov na ŠRC Fontana, v septembru pa smo predstavili težave invalidov pri mobilnosti v okviru Evropskega tedna mobilnosti na Trgu svobode v Mariboru. Ob tem smo izvedli odmevno predstavitev problemov s parkirnimi prostori – na običajna parkirna mesta na Slomškovem trgu smo parkirali 5 invalidskih vozičkov, ki so nosili napise »Pridem takoj«, »Samo na pošto sem skočil« in podobne najpogostejše izgovore kršiteljev, ki parkirajo na invalidske parkirne prostore. Hkrati smo sodelovanju s Hortikulturnim društvom Maribor in PD Maribor Matica izvedli voden inkluzijski sprehod med zanimivi drevesi v Mariborskem parku. V sodelovanju z Mariborsko kolesarsko mrežo pa smo izvedli kolesarski pohod z različnimi kolesi. Na Trgu svobode je potekala predstavitev invalidskih in humanitarnih društev in prilagojenih koles. V novembru 2019 smo izvedli jubilejni 10., Kulturni večer invalidov, ki je znova napolnil Kazinsko dvorano SNG Maribor.

V letu 2019 je Svet invalidov podal 5 pobud, in sicer pobudo za ureditev dvigala v Narodnem domu; podporo za oblikovanje projektne skupine za izgradnjo reprezentativnega balinarskega centra Angel Besednjak; pobudo za izris dodatnih parkirnih mest na Slomškovem trgu; pobudo k letnemu programu športa 2020; pobudo za dopolnitev predloga Seznama telesnih okvar.

V oktobru 2019 je potekala predstavitev projekta »Omogočanje multimodalne mobilnosti za ranljive skupine v Mestni občini Maribor«, h kateremu je pristopila Mestna občina Maribor.

V letu 2019 je izšla že 10. številka glasila Svet invalidov, v katerem svoje prispevke objavljajo invalidi in Svet invalidov MOM.

V okviru delovne skupine Sveta invalidov za zaposlovanje in socialno varnost bo dne 11.12.2019 v prostorih URI Soča Maribor in v sodelovanju z URI Soča posvet »Prikaz dobrih praks zaposlovanja invalidov«, v okviru delovne skupine za kulturo pa bo 16.12.2019 v Razstavišču Urban, Grajska ul. 7, potekal zanimiv Posvet o dostopnosti kulture.

Izvaja se nadzor nad neupravičenim parkiranjem na parkirnih mestih za invalide, nabavljeni so bili prilagojeni avtobusi, ki so ekološko prijazni. O naših aktivnostih so tokom celega leta poročali mediji, ki so pomemben člen informiranja in ozaveščanja javnosti.

SKLEPNE MISLI

Svet invalidov MO Maribor se je razvil v pomemben podporni člen za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor. Še naprej si bomo aktivno prizadevali za skupno izvajanje ukrepov, s katerimi bomo vodstvo občine in strokovne službe ter širšo javnost spodbujali k odpravljanju neenakosti, za bolj enakovredno in enakopravno vključevanje ter varovanje in spoštovanje pravic ter osebne integritete invalidov.

Ob 3. decembru - mednarodnem dnevu invalidov čestitamo vsem invalidom, njihovim družinskim članom, prijateljem, invalidskim in humanitarnim organizacijam ter vsem, ki si prizadevajo za boljšo kakovost življenja invalidov v Mariboru.

Hkrati pa se zahvaljujemo vsem članom SIMOM ter delovnim skupinam Sveta invalidov za vso dosedanje dobro in nesebično delo ter podporo invalidom za njihovo enakopravnejše vključevanje v življenje v vse sfere družbenega življenja in vam želimo še naprej uspešno delo.

Milan Kotnik
predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor

Priloga 4:

Poročilo o osveščanju članov Društva paraplegikov Podravja na OŠ Sveta trojica 2019

Zadnji dan pred krompirjevimi počitnicami so se imeli učenci od 1. do 5. razreda priložnost srečati z ljudmi, ki so v naših očeh občudovanja vredni in nam vlivajo optimizem in veliko mero poguma, da se v življenju lahko soočimo z marsičim. V gosteh smo ponovno imeli znance iz **Društva paraplegikov Podravja**, ki so otrokom predstavili življenje na vozičku ter jim omogočili izkušnje iz njihovega zornega kota.

Tako so učenci spoznali življenje parapleginje **Barbare Slaček**, ki je odlična potapljačica, predvsem pa oseba, ki s svojim možem, ki je ravno tako na vozičku, živi podobno življenje kot vsi ostali, le da namesto nog uporablja "bicikl" (tako invalidi poimenujejo svoj voziček). Srečali so se tudi s paraolimpijcem **Francem Pintarjem - Ančom**, ki jim je razložil, kako potekajo paraolimpijske igre ter jim v roke zaupal svojo puško. Kako težko ali lahko je z vozička metati na koš sta predstavila **David Slaček** in **Franci Žiberna**, ki v prostem času zelo rada odhitita na košarkarsko igrišče.

Rezbar **Jaka Kaučič** je otroke očaral s svojimi rezbarskimi izdelki, s poezijo in s prijazno besedo. Učenci so v roke, pa ne samo v roke, ampak tudi v usta, prijeli čopič in ustvarjali na platnu, ki jim ga je pripravil **Miran Jernejšek** ter jim povedal zgodbo o tem, kako je v slikanju našel način izražanja in svoje zadovoljstvo. Nagovoril pa jih je tudi predsednik društva **Boris Klep**. Učenci so bili polni vtisov in novih izkušenj, zato verjamem, da bodo o tem govorili še nekaj časa.

MESTNA OBČINA MARIBOR
MESTNA UPRAVA
**URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE,
ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN
RAZISKOVALNO DEJAVNOST**
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

Ulica heroja Staneta 1, SI-2000 Maribor
T: +386.2.2201 000, E: mestna.obcina@maribor.si
S: <http://www.maribor.si>
Davčna številka: SI12709590, Matična številka: 5883369

Številka: 03200-42/2019-2

Datum: 12.12.2019

Poročilo o posvetu

»Dobre prakse zaposlovanja invalidov«

ki je bil 11.12.2019 od 10.00 do 13.00 v prostorih URI Soča Maribor, Čufarjeva 5

Namen posveta je bil predstavitev ukrepov po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI) za dvig zaposljivosti in zaposlitvenih možnosti za invalide ter predstavitev dobrih praks zaposlitve invalidov.

Prisotni: Lista prisotnosti je priloga poročila.

Program posveta

10.00 – 10.45 Sistem zaposlitvene rehabilitacije in njen doprinos pri zaposlovanju invalidov,
Matic Kovše

10.45 – 11.15 Predstavitev storitve in sistema usposabljanja na konkretnem delovnem mestu,
Matic Kovše

11.15 – 11.45 Prehod mladih iz šole na trg dela, Katja Pucko

11.45 – 12.45 Primeri dobrih praks (primer zaposlitve s pomočjo zaposlitvene rehabilitacije v podporni zaposlitvi, v zaposlitvenem centru in primer dobre prakse Prehoda mladih)

12.45 – 13.00 Zaključek

Poslovni vodja URI Soča Jasmina Plavšič je uvodoma pozdravila vse navzoče in na kratko povzela program posveta.

Nato je Matic Kovše, socialni delavec, je predstavil zaposlitveno rehabilitacijo, kako invalid sploh pride do URI in celoten postopek in potek zaposlitvene rehabilitacije (v nadaljevanju ZR).

Pogoj je brezposelnost osebe in prijava na Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ). Brezposelne osebe, razen delovnih invalidov, v tej fazi še nimajo statusa invalida. Brezposelno osebo napoti na ZR svetovalka na ZRSZ.

V postopku ZR se naredi mnenje, po katerem oseba pridobi status invalida in pravico do ZR. Nato se uvrsti na čakalno listo za ZR. Čakalna doba je ok. 8 – 9 mesecev, žal). Imeti je potrebno napotnico ZRSZ, svetovalka naredi rehabilitacijski načrt. Storitve v okviru zaposlitvene rehabilitacije opravi strokovni tim, ki je sestavljen iz vseh potrebnih strokovnjakov (delovni terapevt, zdravnik, psihiater, socialni delavec, rehabilitacijska svetovalka, ki ga je napotila ...). Del tima so tudi vključene osebe in svojci. ZR je usmerjena na individualno osebo.

Potek ZR: Najprej se opravi uvodni sestanek, kjer vključeni prejme vse informacije o ZR, nato se izvaja proces ZR, nakar sledi usposabljanje na konkretnem delovnem mestu. V poteku ZR se 2 meseca izvaja kabinetno usposabljanje in ocenjevanje, šele nato se gre na usposabljanje na

konkretnem delovnem mestu. Ob tem se upošteva vse okoliščine posameznika (zmožnosti, želje, zdravstveno stanje, izobrazbo).

Tudi delodajalcem je potrebno razložiti veliko stvari, ker niso osveščeni, imajo predsodke ... Če v URI ne poznajo delodajalca, opravi strokovni tim strokovni pregled delovnega mesta. Vključitev v usposabljanje na delovnem mestu se sklene s tripartitnim dogovorom, v katerem se določi vse (pravice, obveznosti, čas trajanja vključitve ...). ZR mora trajati minimalno 3 mesece, večina vključitev se podaljša. Vključeni je redno spremljan s strani socialnega delavca in s strani delodajalca.

Možni izhodi iz ZR so 3:

- Realno delovno okolje – zaposlitev – za osebe, ki pokažejo 70 – 100% učinkovitost pri delu
- Zaščitena zaposlitev – za osebe, ki so 30 – 70 % učinkovite
- Socialna vključenost - za osebe, ki imajo manj kot 30% učinkovitost

Ob ZR imajo na voljo še razne podporne skupine in družabne aktivnosti. ZR lahko traja največ 24 mesecev.

Lilijana Zorko je predlagala, da takšno predstavitev ZR opravijo tudi za Štajersko gospodarsko zbornico, kjer bo prisotnih več delodajalcev, ki bodo raje vključevali invalide, če bodo osveščeni in bolj razumeli, za kaj gre.

Milan Kotnik je vprašal, ali so že imeli vključene gluhe osebe in kako so reševali situacijo. Odgovor je bil, da je trenutno vključena zelo naglušna oseba, in da rešujejo zadevo glede na individualne potrebe vključenih, vsak primer je drugačen.

Tatjana Vrbnjak je vprašala, glede na to, da imajo letno vključenih ok. 120 oseb, koliko je realnih izhodov v številkah, npr. koliko se jih zaposli v realnem okolju, koliko jih je v zaščiteni zaposlitvi in koliko jih gre v socialno vključenost. Odgovor je bil, da k njim prihajajo v glavnem osebe z velikimi težavami, ki že dolgo niso bili nikamor vključeni, so bili doma, povečuje se tudi trend starejših brezposelnih, povečuje se tudi število oseb s težavami v duševnem zdravju. Okrog 1/3 vključenih se zaposli vsaj za nekaj časa. Veliko je povratnikov. Ostali pa ostanejo socialno vključeni, kar je za mnoge tudi lep uspeh.

Veliko je tudi izobraženih, ki se težko zaposlijo? Tudi to drži. Marsikdo tudi ni delovno oblikovan. Manj je vključenih mlajših oseb, deloma tudi zaradi projektov države, ki spodbujajo aktivacijo in izobraževanje mladih. Posledično si jih precej več želi socialno vključenost.

Milan Kotnik je predlagal, da bi se, glede na to, da je Svet invalidov podal pobudo za podaljšanje vključenosti invalidov v javna dela, lahko morda povezali in bi skupaj bolje argumentirali podobne pobude.

Franc Zajšek je postavil konkretno vprašanje, kajti v njihovem društvu usposablja osebo v okviru projekta usposabljanje na delovnem mestu. Težava je, ker potrebuje kot prilagoditev stol, vreden 500 EUR. Zanima ga, kako se da to rešiti? Odgovor je bil, da lahko dajo na URI vlogo za ZR in se ta oseba vključi v ZR, v okviru katere bi se ugotovila potreba za tehnično prilagoditev, in se lahko izvrši prek sklada iz podpornih storitev, eventuelno tudi prek ZPIZA. Osebe, ki že imajo delodajalca, niso na čakalni listi, ampak so vključene takoj.

Nato je Matic Kovše predstavil še dva primera dobre prakse, 1 podporna zaposlitev in 1 zaščitena zaposlitev.

V podporni zaposlitvi se je zaposlil gospod, 34 let, živilski tehnik z 1 mescem delovne dobe in na vozičku, vendar samostojen. Bil je vključen v ZR in opravil vse faze ZR, 4 mesce se je usposabljal na lažjih administrativnih delih. Pridobil je delovne navade, dobili so podatke o delovnih zmožnostih, možnosti za zaposlitev pa ni bilo. Nato je sam našel delodajalca, pri katerem se je usposabljal 6 mescev na administrativnih delih. V tem času so dorekli potrebno podporo (dostop, raznolika dela, vendar v strukturiranem delovniku, delo v spontanem tempu, možnost koriščenja dodatnega odmora, pomoč sodelavcev pri prenosu dokumentov, postopno seznanjanje z deli in nalogami). Delodajalec se je s podporami strinjal in ga je zaposlil (ob subvenciji za nižjo učinkovitost). Za to mora imeti individualni načrt podpore. Pomoč pripada tudi delodajalcu, nudi jo URI.

V zaščiteni zaposlitvi se je v zaposlitvenem centru zaposlila gospa, mag. ek.-poslovnih ved s cerebralno paralizo in epilepsijo, opravlja sedeče delo, kjer ni potrebna desna roka, ne na višini in da se v primeru napada ne poškoduje. Bila je vključena v ZR, kjer je v kabinetih bila na administrativnih delih. Strokovni tim je že v kabinetu ugotovil slabšo delovno učinkovitost. Nato se je v zaposlitvenem centru pojavila potreba na recepciji. Najprej je bila vključena 6 ur. Dela so bila: pomoč pri arhiviranju gradiva, kopiranje dokumentov, sprejem strank, vodenje evidenc, pomoč pri promociji in prodaji, telefoniranje, uporaba enostavnih pripomočkov in opravil.

Kasneje je prešla na 8-urni delavnik. Potrebne prilagoditve: kratka in jasna ustna navodila, sprotno podajanje informacij o delovnih funkcijah, podaljšan čas izvajanja novih del, podpora mentorja, delo v prilagojenem tempu, brez zunanjih pritiskov, strukturirano okolje.

Matic Kovše je pojasnil še, da imajo osebe kljub odločbi o nezaposljivosti pravico do ZR, če jim je bila v preteklosti priznana.

Nataša Mauko Zimšek je dejala, da imajo študenti, ki so vključeni v ZR, zelo malo motivacije. Med sabo se pogovarjajo in se ji nekako zdi, da se ne morejo motivirati ali celo izgubijo voljo. Zdi se ji tudi, da slabše funkcionirajo. Odgovor je bil, da je takšnih, žal, veliko. Po nekaj mesecih marsikomu pade motivacija, morda so pričakovali hitrejšo rešitev, ali včasih ne razumejo, čeprav strokovnemu delavcu rečejo, da razumejo. Zato je tako pomembno, da se z njimi dosti pogovarjamo, jim razlagamo, da vidijo smisel. Eni so bolj neučakani, vsi so si različni. Pa tudi nagrada je zelo majhna in ne motivira. Kljub vsemu je vključenost v ZR zanje zelo stresna: kar naenkrat morajo bit aktivni, zjutraj vstati, opravljajo razne teste, veliko novega, pritiski, duševne težave ... Zato moramo osebe prej spoznat v kabinetih. Človeka, ki ni sposoben prenesti vsaj nekaj pritiska, ne moremo poslati k delodajalcu.

Alenka Gajšt je še dodala, da so invalidi jezni tudi zato, ker so tako pod drobnogledom in bi se marsikdo, ki ni invalid, na testih slabše odrezal kot se morajo oni. Samo zato, ker so invalidi.

Nato je Katja Pucko, psihiatrinja, predstavila program Prehod mladih na trg dela. Položaj mladih na trgu dela se vztrajno poslabšuje, mladi s posebnimi potrebami po končanem šolanju ostanejo izven sistema in so pogosto dolgotrajno brezposelni, brez delovne dobe celo do 40. leta. Med institucijami s področja šolstva, zaposlovanja, sociale, zdravstva, pa ni pravega sodelovanja. Prav zato se je pred 2 letoma na ravni države začel izvajati projekt Prehod mladih na trg dela. v dveh letih je bilo vključenih že 1096 mladih, sodelovalo je več kot 400 vzgojno-izobraževalnih ustanov, več kot 80 delodajalcev, opravljenih je bilo več kot 36 000 ur strokovnega dela in beleži mnogo uspešnih zgodb.

Ciljna skupina so mladi s posebnimi potrebami, mlajši od 29 let. Vključujejo se lahko mladi v zadnjih 2 letih šolanja na katerikoli stopnji. Postopek je podoben kot pri ZR. Ustanovi se multidisciplinarni tim, ki ga sestavljajo psiholog, socialni delavec, delovni terapevt in zdravnik MDPŠ. Obravnava poteka v spoznavanju sebe (interesi, cilji, sposobnost ...), v spoznavanju priložnosti (informacije o šolah, poklicih, trgu dela ...). Sledi odločanje o nadaljnji poklicni poti ali izobraževanju. Pri tem sodelujejo s strokovnimi timi na šolah, s timi ZR, s starši, z delodajalci in drugimi deležniki.

Prednosti vključitve so: mreža delodajalcev, niso omejeni na intenzivnost in vsebino predavanj, obravnava je prilagojena vsakemu posamezniku. Mladostniki dobijo strokovno podporo pri prehodu, dobijo priporočila za nadaljnje aktivnosti, strokovni tim jih spremlja tudi po izhodu iz projekta.

Možni izhodi so:

- Zaposlitev
- Nadaljevanje izobraževanja
- Prijava na ZRSZ in nadaljnje spremljanje

Nato je podala dva primera dobre prakse.

Moški, 21 let, z lažjo gibalno oviranostjo in zmerno govorno-jezikovno motnjo, 5. letnik šole za ekonomskega tehnika. Ugotovljena je bila zmanjšana možnost upoštevanja pravil in težave na področju grafomotorike. Pri oceni so mu bile podane omejitve: enostavna, fizično lažja dela. Izhod je bil zaposlitev na lažjih administrativnih delih, zadovoljen je on in tudi delodajalec.

Fant, 3. letnik Konservatorija za glasbo in balet Maribor, omejitve so bile cerebralno paraliza in delna hemipareza, zaradi česar ne bi mogel igrati inštrumenta. V postopku ugotavljanja interesov so skupaj prišli do rešitve, da se je fant prepisal na študij teologije in pedagogike, kjer je zelo uspešen in zadovoljen.

Sledila je še krajša razprava.

Vabilu so prisostvovali tudi mediji, vabimo k ogledu članka v časniku [Večer](#).

Posvet je bil zaključen ob 13.00.

Zapisala:
Ana Mandl

Nataša Mauko Zimšek,
predsednica DS za zaposlovanje

Številka: 61000-1/2019-5

Datum: 08.11.2019

Poročilo o 10. Kulturnem večeru invalidov

Kazinska dvorana SNG Maribor je v četrtek, 7.11.2019, gostila jubilejni 10. Kulturni večer invalidov. Prireditev je režirala Zdenka Križanič, povezoval jo je dramski igralec Bojan Marošević. V slovenski znakovni jezik je tolmačila Marija Koser.

Tudi letos je občinstvo napolnilo kazinsko dvorano. Tema večera je bila »Naših prvih 10«.

Navzoče sta nagovorila podžupanja MO Maribor mag. Helena Kujundžić Lukaček in podpredsednik Sveta invalidov MO Maribor g. Martin Benko.

Večer se je čudovito začel s točko članov VDC Sožitje Maribor »Naši spomini desetih let«. Plesalci so prikazali odlomke plesnih točk skozi leta. Agnes Kojc iz društva Sonček je recitirala svoji avtorski pesmi »Note tišine« in »Slika življenja«, Domen Gojčič pa je zelo lepo zapel pesmi »I can't stop falling in love with you« Elvisa Presleya in prekmursko narodno »Sem se šetal«. Na klavirju ga je spremljal Jernej Horvat. Kulturno umetniško društvo Tihi svet iz Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor je nastopilo s točko »Moja gluhot«, Dezider Cener iz MD civilnih invalidov vojn Maribor pa je na harmoniko zaigral znano neapeljsko pesem »O sole mio«.

Na veliko veselje vseh prisotnih je na oder prišel gost večera Adi Smolar, ki je takoj vzpostavil stik z občinstvom. Zapel je 3 svoje pesmi in navdušil prav vse. Nato je Darinka Lozinšek iz MD slepih in slabovidnih Maribor recitirala pesem Valterja Čučkoviča »Nekaj o očeh« in povedala 12 njegovih aforizmov o slepoti. Jaka Kaučič iz Društva paraplegikov Podravja je deklamiral avtorski pesmi »Ne sramuj se križa« in »Nerazdružljivi«.

Elica Pozvek iz Društva ILCO Maribor je zapela ljudsko pesem »Mrzel veter tebe žene«, Ivanka Onič pa slovensko narodno »Le tja, kjer so trate zelene« in povedala šaljivo deklamacijo. Ženski komorni zbor Medobčinskega društva delovnih invalidov Maribor je pod vodstvom zborovodkinje Metke Potisk zapel pesmi »Sancta Maria« Johanna Schweitzerja, priredil Miro Kokol, in »Slovenska dežela« Benjamina Ipavca, priredila Daisy. Matjaž Grom iz Društva vojnih invalidov Maribor nam je zapel pesmi »V Bohinju« in »Kako lepo je biti muzikant«.

Zdravko Prelog iz Varstveno delovnega centra Polž Maribor je zapel pesmi »Bela snežinka« ansambla Veter in »Če jutra več ne bo« Mirana Pečovnika-Pidžija.

Ob 10. jubileju Kulturnega večera invalidov Maribora so bile podeljene zahvale župana MO Maribor Aleksandra Saše Arsenoviča »za neprecenljiv prispevek k bogatenju kulture invalidov«. Prejeli so jih naslednja društva in posamezniki: Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor, Društvo paraplegikov Podravja, invalidsko društvo ILCO Maribor, Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor, Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor, Medobčinsko društvo Sožitje Maribor – VDC Sožitje Maribor, Sonček – mariborsko društvo za cerebralno paralizo, VDC Polž Maribor, Zdenka Križanič, Bojan Marošević in SNG Maribor. Zahvale sta podelila podpredsednik Sveta invalidov Martin Benko in podpredsednik Sveta invalidov Vasja Cimerman.

Za čudovit zaključek nam je zaplesala plesna skupina Baletne akademije, dramski igralec Bojan Maroševič pa nam je na kratko recitiral Cankarja in Minattijevo »Nekoga moraš imeti rad«-

Kulturnemu programu je sledilo druženje v preddverju.

Najlepša hvala vsem nastopajočim in vsem gostom, ki ste se potrudili in prikazali zares odlične predstave. Hvala tudi vsem sodelavcem SNG Maribor, Mestni občini Maribor in vsem, ki ste pripomogli, da smo doživeli lep in bogat večer. Hvala tudi zvestemu občinstvu, ker ste s svojo udeležbo in aplavzi neprecenljiv del uspešnega večera.

Kulturnemu večeru so prisostvovali tudi novinarji, o prireditvi so poročali [Maribor24](#), [Radio Maribor](#), časopis Večer, RTS Media in drugi.

Z veseljem vas vabimo, da se nam pridružite na kulturnem večeru invalidov tudi naslednje leto.

Lep pozdrav

Milan Kotnik l.r.
predsednik Sveta invalidov MOM

Številka: 67100-2/2019-3

Datum: 13. 5. 2019

Zadeva: Poročilo z 10. jubilejnih Športnih iger invalidov Maribora

Svet invalidov Mestne občine Maribor je v soboto, 11. 5. 2019 priredil **jubilejne, 10.** »Športne igre invalidov Maribora«. Športne igre invalidov so potekale v okviru Športne pomladi 2019 na prizoriščih Športnega parka Tabor Maribor. Letos se je iger udeležilo rekordnih 550 udeležencev. Prireditev je povezoval Robert Herga, v slovenski znakovni jezik je tolmačila Suzana Krsteski. Vsi tekmovalci, nastopajoči v kulturnem programu in prostovoljci so prejeli spominske majice.

Uvodoma so nastopili plesalci plesne skupine VDC Sožitje Maribor s plesno točko »Maček v žaklju« in poželi velik aplavz navzočih. Nato je navzoče pozdravil direktor Športne pomladi Aleš Antolinc, ki je hkrati navzoče povabil tudi na prvi mednarodni sejem športa in zdravja, na katerem bodo sodelovali tudi invalidi in ki bo potekal 17. in 18. 5. 2019 v Ledni dvorani. Nagovorila sta nas še predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor Milan Kotnik in podžupanja Mestne občine Maribor mag. Helena Kujundžič Lukaček. Nato so plesalci plesne skupine VDC Sožitje Maribor navdušili še s plesno točko »Naj ljubezen združi vse ljudi«.

Koordinatorji posameznih disciplin so prejeli še majice Športne pomladi, nato so svoje tekmovalce popeljali na tekmovališča. Tekmovalo je kar 315 članov iz 20 mariborskih invalidskih organizacij. Športnih iger invalidov so se udeležili tudi predstavniki ZŠIS-POK, ŠDI Ljubljana ter predstavniki Svetov invalidov iz drugih občin. Svet invalidov MOM je ob tem jubileju izdal zloženko v tisoč izvodih, ki je bila na voljo v Ledni dvorani v Mariboru, prav tako smo prikazali na odru video prezentacijo zgodovine športnih iger invalidov od leta 2010 do danes, ki so ju pripravili v Društvu gluhih in naglušnih Podravja Maribor.

Člani invalidskih društev iz Maribora so se pomerili v 8 disciplinah: pikadu, šahu, kegljanju, ruskem kegljanju, namiznem tenisu, malem nogometu, košarki na vozičku in metu na koš. Na vseh tekmovališčih je bilo zelo živahno, številni navijači so dihali s tekmovalci.

Večina udeležencev je pristopila k brezplačnemu merjenju tlaka in meritvi sladkorja v krvi, ki sta ju izvajali predstavnici podjetja Diafit. Velika gneča je bila tudi pri pokušnji palačink, pečenih na zdrav način ter ob stojnicah z naravnimi izdelki Herbessa in Abena-helpi.

Vsi tekmovalci so se zelo potrudili. Uspelo je tistim, ki so imeli več športne sreče. Najuspešnejšim posameznikom smo podelili 18 kompletov medalj, najboljše ekipe so prejele pokale, člani ekip pa tudi medalje. Odličja sta športnikom podelila predsednik Sveta invalidov Mestne občine Maribor Milan Kotnik in predsednik delovne skupine Sveta invalidov za šport Aleksander Trnjar.

O 10. Športnih igrah invalidov so poročali tudi mediji, med drugim TV Maribor, Net-tv.si, [Športna pomlad](#) in časnik [Večer](#).

Športne igre invalidov 2019 so upravičile svoj namen, to je krepitev medsebojnega sodelovanja, druženje in sklepanje prijateljstva med člani različnih invalidskih društev. Posebno vabilo velja na naslednje, že 11. športne igre invalidov Maribora: Na snidenje na Športnih igrah invalidov 2020!

Milan Kotnik l.r.,
predsednik Sveta invalidov MOM

REZULTATI »ŠPORTNE IGRE INVALIDOV MARIBORA« 11. 5. 2019

PIKADO – ženske:

1. FEKONJA Tilčka – Invalidsko društvo ILCO Maribor
2. VOGRIN Sanja – Društvo ledvičnih bolnikov Lilija Maribor
3. BRATKOVIČ Cvetka – Društvo invalidov Maribor

PIKADO – moški:

1. POŠ Renato – MD slepih in slabovidnih Maribor
2. JAMNIKAR Goran – Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
3. BRATKOVIČ Marjan – Društvo invalidov Maribor

PIKADO – ekipno ženske:

1. Združenje multiple skleroze Slovenije, podružnica Maribor
2. Društvo invalidov Maribor
3. Društvo diabetikov Maribor

PIKADO – ekipno moški:

1. Društvo invalidov Maribor
2. Šentlent Maribor
3. Društvo vojnih invalidov Maribor

ŠAH – moški:

1. SLANA Mirko – Društvo invalidov Maribor
2. ZAJŠEK FRANC – Društvo invalidov Maribor
3. JANŽEKOVIČ Anton – Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor

ŠAH – ženske:

1. DULAR Majda – Društvo invalidov Maribor
2. ZELENKO Mirjana – Ozara Slovenija
3. KORES Majda – Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor

RUSKO KEGLJANJE – ženske:

1. PERŠAK Cvetka – MD civilnih invalidov vojn Maribor
2. REŽONJA Jasna – Center Naprej
3. RIEDL Rezika – Društvo diabetikov Maribor

RUSKO KEGLJANJE – moški:

1. NOVAK Antun - Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja
2. RIEDL Tone – Društvo diabetikov Maribor
3. KARAPETRIČ Jože – Društvo diabetikov Maribor

RUSKO KEGLJANJE – ženske ekipno:

1. MD civilnih invalidov vojn Maribor
2. Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
3. Društvo diabetikov Maribor

RUSKO KEGLJANJE – moški ekipno:

1. Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja
2. Društvo diabetikov Maribor
3. MD civilnih invalidov vojn Maribor

STEZNO KEGLJANJE – ženske:

1. PADEŽNIK Danica – Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor
2. STRELEC Katarina – Invalidsko društvo ILCO Maribor
3. VRBOVŠEK Petra – Društvo ledvičnih bolnikov Lilija Maribor

STEZNO KEGLJANJE – moški:

1. BAKUŠEVSKI Đorđe – Društvo diabetikov Maribor
2. TOPLAK Dušan – Društvo ledvičnih bolnikov Lilija Maribor
3. ŠPENGA Jože – Društvo diabetikov Maribor

NAMIZNI TENIS - ženske:

1. ZAKRAJŠEK Vladka – Društvo invalidov Maribor
2. ŠEBJANIČ Marija – Društvo diabetikov Maribor
3. NAVRŠNIK Majda – Društvo diabetikov Maribor

NAMIZNI TENIS – moški:

1. ČAKŠ Ljubo – Društvo invalidov Maribor
2. GAČNIK Milan – Društvo invalidov Maribor
3. RAJŠP Engelbert – Društvo invalidov Maribor

MET NA KOŠ - ženske:

1. PICIGA Ida – Društvo invalidov Maribor
2. MOHOR Mateja – Ozara Slovenija
3. SORKO Jasna – Invalidsko društvo ILCO Maribor

MET NA KOŠ – moški:

1. ŠORGO Jože – Ozara Slovenija
2. LEGAT Tomaž – Ozara Slovenija
3. HARTMAN Peter – Ozara d.o.o.

KOŠARKA NA VOZIČKU:

1. Ekpa rumenih – Društvo paraplegikov Podravja
2. Ekpa vijoličnih – Društvo paraplegikov Podravja

MALI NOGOMET:

1. OZARA d.o.o.
2. Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
3. ŠENTLENT Maribor

Čestitamo!

Milan Kotnik l.r.,
predsednik Sveta invalidov MOM